

НЕДЕЉНЕ НОВИНЕ **крагујевачке**

Година VI, Број 273

Излазе четвртком

Цена **70** дин.

www.kragujevacke.rs

28. август 2014. године

ISSN 1821-1550

НОВИ ОБРТИ НА ПОЛИТИЧКОЈ СЦЕНИ КРАГУЈЕВЦА

Варљиво лето 2014.

ТУМБАЊЕ У УСТАНОВИ „НАДА
НАУМОВИЋ”

Исхрана у руке
приватнику

СТРАНА 7

ЗАВОД ЗА ЗДРАВСТВЕНУ
ЗАШТИТУ РАДНИКА

Опстанак (ни)је
угрожен

СТРАНА 9

АДМИНИСТРИРАЊЕ У
ПРОСВЕТИ

Папирологија важнија
од ђака

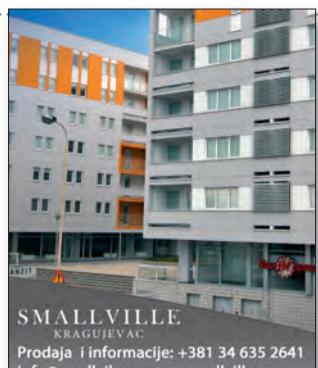
СТРАНА 11

НАРКО ПОЉОПРИВРЕДА
НАДОМАК КРАГУЈЕВЦА

Брзан - шумадијска
Колумбија

СТРАНА 13

SMALLVILLE
KRAГUЈEVAC
Prodaja i informacije: +381 34 635 2641
info@smallville.rs, www.smallville.rs

ФИЛИГРАН
ЗЛАТО - СРЕБРО
ВАНАТСКО ДВОРИШТЕ - ПЕШАЧКА ЗОНА - КРАГУЈЕВАЦ

AUSPUH SERVIS
PRODAJA I UGRADNJA
ORIGINALNIH
IZDUNVNIH СИСТЕМА
IMASAF
KeilerAuto
M. BLAGOJEVIĆA 55
362 557, 064 122 9 240

Reciklaža kertridža i tonera
dobar kertridž
mir u kući
Refilm
Karadordeva 51, www.refilm.com
Tel. (034) 33 77 98 (034) 34 01 03 (064) 287 64 6

OLYMPIC
TRAVEL
034/33 57 37
www.olympic.rs
СПЕЦИЈАЛНЕ ПОНУДЕ
ЈЕДАН ПЛАЋА,
ДВОЈЕ ПУТУЈУ!!!

Ликвидација

О ликвидацији „Таково осигурања“ по налогу Народне банке Србије приче, протести и реаговања нагло су спласнули. Немајавног оглашавања ни власника, ни државних институција, а престали су и „телеграми подршке“ из свих политичких структура који су углавном били на истом фону – да је НБС донела неправедну одлуку којом је у овом тешком времену четиристо људи истерала на улицу.

Са потписом „огорчени и понижени радници“ у међувремену је медијима прослеђено писмо које има карактер анонимног, али, проверено, није измишљено, нити га је потписао неко ко се крије иза наведене „легитимације“. Насловљено је „Власник Таково осигурања преварио запослене и владику Јована“.

„Огорчени и понижени“ тврде да „цела Србија бруји од вести да је власник Такова намерно турнуо фирму у ликвидацију и око 400 запослених у беду“. Да би доказали ову тезу, они наводе и неке конкретне чињенице, пре свега да „фирма има активу од преко четири милијарде динара, што је око 35 милиона евра“. Потом пишу: „Имаје могућност да скрати доз-

волу за даљи рад код Народне банке Србије на ниво рада осигурања моторних возила. То намерно није хтео и пустио је свесно Таково у ликвидацију. Проценио је да има довољно средстава за исплату свих обавеза и да после свега још остане око двадесет милиона евра. Од тог преосталог износа њему припада око 65 одсто, што је износ од 15 милиона евра“.

Писмо износи још неке оцене и квалификације, пре свега у вези штрајка глађу групе запослених и посете владику Јована с молбом да окончају ту врсту протеста, а шта је од свега тачно сада је тешко проверљиво свакоме ко нема приступ информацијама са ознаком „пословна тајна“ или слично.

Углавном, лансиран је и један сасвим другачији поглед на судбину „Таково осигурања“. Он не ставља „на тапет“ Народну банку Србије, нити доводи у сумњу све потребне процедуре које треба обавити да би се једна фирма довела пред чин ликвидације. Шта је истина, ко је у праву, а ко „у криву“ вада ће се у догледно време знати, а људи који преко ноћи остају без посла свакако имају право на „прозивке“, па и жешће, емотивно реаговање.

Карикатура Горан Миленковић

Дужници

Откад је најављен нови, принудни начин наплате дугова за струју, најзадовољније трљају руке приватни извршитељи, или како их народ зове – утеривачи паре. Они ће за сваку „реализацију“ дуга до тридесет хиљада динара имати „зараду“ од око четири хиљадарке, а за веће дугове скала рапидно расте. Па рачунајте, сто хиљада регистрованих дужника пута „хонорари“ извршитеља...

Али, ако од њиховог посла ваде буду имали сви грађани, значи и они који уредно плате све што потроше, па нека се и „опаре“. Наиме, из српске електродистрибуције најавили су да ће сачекати ефекте садашње кампање, па ако се наплати пристојан део заиста енормних дуговања, размотрите се да ли струја од долазеће зиме треба да поскупи и – колико. Коначно, да буде неке користи и од оних који не држе до грађанске дисциплине, осим ако обећање „ако буде, неће бити“ није слаткоречност зачињена политичком аромом, јер биће превише ако се истовремено прича о смањењу пензија и плата и осетном поскупљењу струје.

На удару „електричара“ сада су се нашли дужници који нису плаћали струју од средине 2013. (када је основано предузеће „ЕПС снабдевање“) до краја године. Нека и буду на удару јер због таквих сви који редовно измирују обавезе испадају „будале“, а и на својој кожи осећају терет дужника, јер се тај „мањак“ у каси електродистрибуције до сада врло често „пеглао“ повећањем цене енергије.

Међутим, с обзиром на досадашња искуства и сазнања, и сада постоји стрепња да ли ће, не под удар „маказа“, већ пленидбу имовине и скидања паре са текућих рачуна, опет бити „селекције“. Наравно, мисли се на богату клијентелу која рачуне за струју не сматра обавезом, а увек нађе начин да буде заобиђена – и за основни дуг и за припадајуће санкције. Наравно, то никада није могуће без добрих веза са јаким људима у електропривреди.

Медијима су повремено достављани подаци о таквим, највећим дужницима, али само износи дуга, а не имена оних на које су насловљени јер их штити закон о поверљивим подацима о личности. То је у реду, мада су редовно изостајале „накнадне“ информације о томе колико је од великих дужника (па нека су и безимени) током акција „утерано“.

Остаје нада да сада неће бити тако.

Функције

Влада Србије именовала је проф. др Славицу Ђукић Дејановић за вршиоца дужности директора београдске Клинике за психијатријске болести „Др Лаза Лазаревић“, без дилеме најугледније медицинске установе у овој области. Чим је вест обелодања почела су „испитивања“ да ли др Ђукић дуплира функције јер већ ради као лекар на Клиници у Крагујевцу, редовни је професор крагујевачког Медицинског факултета и, поврх свега, народни посланик.

Докторка сигурно не би била стављена на „испитивање“ да, колико јуче, премијер Александар Вучић није наложио својим партијским колегама да се одрекну дуплих функција, у чему му се одмах придржио потпредседник Владе и шеф социјалиста Ивица Дачић.

Др Ђукић Дејановић на прозивке је одговорила да ће „консултовати Агенцију за борбу против корупције и уколико она буде сматрала да је у сукобу интереса, поднеће оставку на место посланика“, додајући да јој је нови посао на Клиници „Лаза Лазаревић“ – струка.

Пре него што постане известно да ли ће докторка нечега морати да се одрекне, већ је сама рекла да јој је дражи професионални, лекарски ангажман од политичког. Можда се мало и уморила од политике, већ годинама је високи функционер Социјалистичке партије, била је председница Скупштине Србије, министарка здравља, у више мандата народни посланик, одборник у Крагујевцу. То она као психијатар најбоље зна.

Зна и да ли је и колико трпела њена струка због политике, мада је опште познато да др Ђукић Дејановић никада, ни на кратко, није

остављала бели лекарски мантил, ни професорску катедру. Сигурно је и сама крива што је шире јавност више препознаје као политичарку него докторку, иако по свим референцама спада у ред најугледнијих српских психијатара.

Била је супер ѡак Крагујевачке гимназије, одличан студент медицине у Београду, млад магистар, па најмлађи доктор медицинских наука у граду. Још од 1982. године ради у настави на Медицинском факултету, где је од 1996. редовни професор. У два мандата била је потпредседник Психијатријске секције Србије, главни истраживач великог броја клиничких студија, ментор многим докторантима, стални је члан Комисије за специјализацију на ВМА. Аутор је седам стручних књига, два уџбеника за студенте редовне наставе и један од три аутора уџбеника за последипломске студије. Аутор је и коаутор преко 200 научних и стручних радова.

Толико, у најкраћем. Бавила се и поезијом, али само за себе, за своју душу, о којој и психијатри треба да брину.

Због свега је можда и најбоље да др Славица Ђукић Дејановић посланичку клупу уступи некоме коме је баш стало до доказивања.

SUNCE
034/330-870 suncemarinkovic.com

Jedinstveni energetski efikasni prozori u dekorima drveta po ceni belih PVC Fokus 9000 i Eco prozora.
Akcija traje do 30.9.2014.

orah zlatni hrast mahagoni

Житопродукт
Крагујевац, Војводе Путника 70
Телефони: 034 370 303
370 215, 370 072, 370 135, 370 192
zitoprodukt@nadlanu.com

Брашно по производничким ценама

Произвођачке цене, гарантовани квалитет белог, лиснатог, печеног, замрзнутог пецива

Све врсте хлеба и пецива у нашим објектима:
ТЦ Аеродром, Мала пијаца,
код улаза у Житопродукт,
у кругу Заставе,
у Улици Драгослава Срејовића 5

СУДИНА ГРУПЕ „ЗАСТАВА ВОЗИЛА“ У НОВОМ ЦИКЛУСУ ПРИВАТИЗАЦИЈЕ

Држава чека да ово одумре

Власт као да „пере руке“ од даље судбине не само једне фабрике и запослених у њој, већ и од бренда који још увек много више значи ван граница Србије, посебно када је реч о земљама бивше СФРЈ и другима у „комшилуку“, него што се уважава у сопственој средини, каже заменик генералног директора Групе Зоран Ацић

На листи предузећа за приватизацију, објављеној уз недавни државни јавни позив заинтересованим инвеститорима, налази се и Група „Застава возила“ са четири поименично наведене целине: Застава аутомобили, Застава камиони, Застава специјална возила Сомбор и Застава Завод за здравствену заштиту радника.

Ту почиње и ту се, нажалост, и завршава заинтересованост државе за приватизацију онога што је још остало од оне велике „Заставе“. Ни Агенција за приватизацију, ни консултантске куће које раде за ту агенцију, па ни само надлежно Министарство нису ни покушали за све ово време да нешто учине не би ли се нашао потенцијални страни партнери за предузећа са „Заставине“ листе.

■ Партнери траже сами

- Ми смо принуђени да партнери тражимо сами. И то није тако безнадежан посао како неки желе да прикажу. Јер, овога тренутка

имамо заинтересоване стране партнери за скоро све целине понуђене јавним позивом. Познато је да је за фабрику камиона заинтересован кинески партнер, за фабрику у Сомбору су заинтересовани Грци, за медицину рада је још 2006. године Влада Србије донела одлуку да се укључи у мрежу здравствених установа, а имамо и заинтересованог страног инвеститора за фабрику аутомобила. Ова последње речена фабрика још у власништву има део Кормансог поља, на којем страни партнер жели да као гринфилд инвестицију подигне фабрику возила, по свему судећи аутобуса, набраја Зоран Ацић, заменик генералног директора Групе „Застава возила“.

Додаје, такође, да је страни партнер заинтересован и за „Заставу ИНПРО“, која је у овом тренут-

„Зоран Ацић: Још при преносу без накнаде имовине Фабрике аутомобила на државу ради уступања „Фијату“ договорено је са тадашњим министрима да се заузврат „бришу“ дотадашња дуговања држави и добије део средстава за минималне зараде радника и за доприносе за ПИО и здравствено осигурање. Од тога није било ништа

ку изузета из позива јер запошљава инвалиде, али ако неко преузме целу групу „Застава“, логично да је у пакету и ИНПРО.

- Група „Застава возила“ сада нема дуговања према повериоцима за текуће пословање, наставља Ацић, наша дуговања наведена и у јавном позиву односе се на обавезе према

држави и делом према комуналним услугама и на дуговања радницима по тужбама из радног односа. Кад је реч о дуговањима држави, још при преносу без накнаде имовине Фабрике аутомобила на државу ради уступања „Фијату“ договорено је са тадашњим министрима да се заузврат „бришу“ дотадашња дуговања држави и добије део средстава за минималне зараде радника и за доприносе за ПИО и здравствено осигурање. Од тога није било ништа. Ми знамо каквом је разарају била изложена „Застава“ током НАТО бомбардовања и чиме су нас гађали, зато данас имамо праву епидемију канцерогених оболења, а ни такви наши радници немају оверене књижице, продају имовину да би се лечили, наводи Ацић.

С друге стране, каже наш саговорник, још 2008. држава је званично преузела на себе обавезу да наплати не баш мала дуговања других према предузећима Групе „Застава возила“, али до данас ништа није урађено и она су, денинитивно, сада ненаплативи.

■ Шта кочи кинеске партнери

Како се понаша држава можда најбоље сведочи пример фабрике камиона. До партнера су дошли самостално, дубоко „загазили“ у преговоре, а онда се застало.

ЈЕДНА ПРОЦЕНА ИМОВИНЕ УРАЂЕНА, ЗА ДРУГУ НЕМА АРА

Країки за два месеца

За потребе Министарства привреде, када је министар био Саша Радуловић, урадили смо процену имовине Групе „Застава возила“ како је тражено, по „фер тржишним ценама“, закључно са 31. октобром 2013. године. Сада се од нас тражи то исто, само закључно са 31. децембром прошле године. Иако за та два месеца није било никаквих капиталних промена, нити отуђења имовине, што се види и из прошлогодишњег завршног рачуна, сада се тражи да поново урадимо то исто. Све већ урађено сада треба наново од почетка и са новим датумима, све до геометарских премеравања, на пример. Ми за то немамо новца, а то је, са друге стране, наша законска обавеза, која повлачи санкције ако се не испуни, каже Зоран Ацић.

- Кинеска компанија заинтересована за фабрику камиона је већим делом у власништву кинеске државе. Зато они очекују да се у уговорање њиховог улагања укључује високи представници државе Србије. А шта се догађа? Нама се спорадично јављају министарски саветници, помоћници и владини чиновници, али се још не одговара на прави начин на наш захтев да се у преговоре званично укључи представник Владе. Једино је председник државе имао слуха за својевремени контакт са представницима кинеске фабрике и подржавао овај посао, каже Ацић.

Ту се, међутим, прича не завршава. Да би се наставили преговори са страним инвеститором, потребно је да фабрика камиона – бар експериментално – обнови део производње, како би се кинеским стручњацима демонстрирало шта све може да се ради овде, какви су овдашњи радници „на делу“. Али, за тако нешто - нема паре.

Ацић ипак наводи трачак нада да ће ту нешто да крене са мртве тачке. Како да би постављење Жељка Сертића за министра привреде могло да донесе помак у толико што је он, као председник Привредне коморе Србије, потпуно информисан о току преговора са кинеским партнери. Зато се очекује бар разумевање за напоре које улажу не би ли оживели производњу камиона, разумевање које нису имали код претходних министара.

Кад је о реч имовини „Заставе“ која је претекла после досадашњих приватизација, Ацић наводи да је ту све решено, осим детаља који не би требало да представљају неку препреку за инвеститоре.

- Сада је значајно да се каже да у овом тренутку није фаза куповине ради имовине, већ се потенцијални инвеститори одлучују за „Заставу возила“ – целу или за њене делове – због бренда „Застава“ који је још увек цењен у иностранству и земљама бивше Југославије, много више цењен него што је то случај код нас, у Србији. То је ипак само детаљ, важан, али само детаљ у читавом овом послу. А овако како сада ствари стоје, држава као да чека да све ово одумре, резигнирано завршава Зоран Ацић.

Милош ЈОВАНОВИЋ

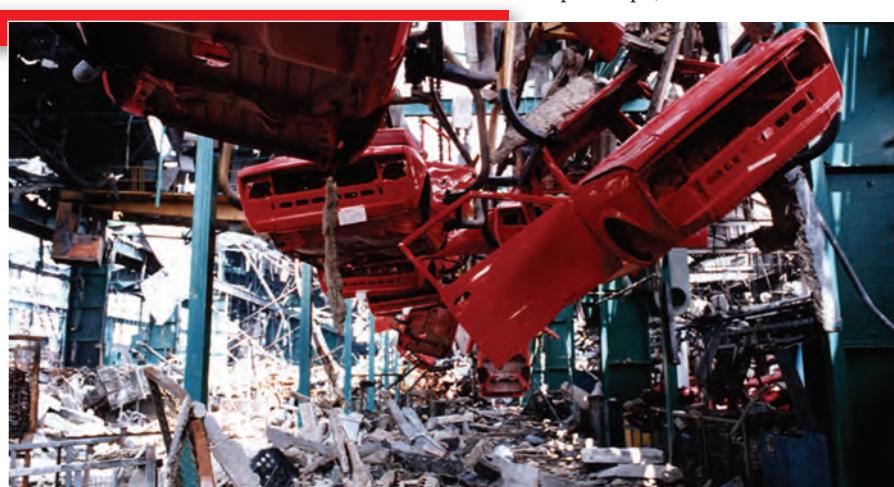

СТАРУ „ЗАСТАВУ“ ДАНАС ВИШЕ ЦЕНЕ У ОКРУЖЕЊУ НЕГО У СРБИЈИ

„ФАНТОМСКИ“ КАМИОНИ ПАРА ЗА „ЗАСТАВУ“

Годину дана ни жућа банка из државног буџета

У јавности влада „фама“ о камionима паре које се месечно из републичког буџета издваја за „Заставу возила“. Стварност је сасвим другачија. Од августа прошле године до данас нисмо добили ни „жућу банку“ од државе. Искостили смо, додуше, у фебруару ове године краткорочну позајмицу у износу једномесечног минималног личног дохотка, и то је све. Не плаћају нам ни пензијско осигурање, ни доприносе за здравствено осигурање, па ни оно што су обећавали као своју обавезу за краткорочко кредитирање обртних средстава ... Зато су нам стали камioni, ИНПРО тешком муком финансира производњу, једино још некако функционише пласман резервних делова које пласирају посредством комисионе продаје, наводи Ацић, који је у функцији заменика генералног директора ради и посао извршног директора за спољну и унутрашњу трговину Групе „Застава возила“

ОД ПОСЛЕДИЦА БОМБАРДОВАЊА МНОГИ РАДНИЦИ ОБОЛЕЛИ СУ ОД РАКА, А НЕМАЈУ НИ ОВЕРЕНЕ ЗДРАВСТВЕНЕ КЊИЖИЦЕ

ИНТЕРВЈУ: НЕБОЈША ЗДРАВКОВИЋ

Бићемо конструктивна опозиција

Нико нема нашу бланко подршку и без озбиљног програма опоравка града мера за његово спровођење и прецизних рокова, ниједна политичка групација не може да очекује подршку „Покрета за наш град”, каже дојучерашњи заменик градоначелника који се са једанаест одборника „преселио” у опозију

Скупштина града је ујну усвојила Одлуку о финансијској консолидацији која до сада није дала жељене резултате. У оваквој консталацији снага у локалној власти моји сарадници и ја нисмо били у могућности да спроведемо поменуте мере и као нормалан след догађаја уследиле су и наше оставке, каже сада већ бивши заменик градоначелника

Одлука о оставци на место заменика градоначелника није донета преко ноћи. Она је резултат сагледавања целокупне финансијске ситуације у граду, проблема у јавним и јавно комуналним предузећима, као и немогућности да утичем на креирање политике вођења града, као што је то некада био случај када сам активно учествовао у реализацији најзначајније инвестиције за град Крагујевац - реализацији пројекта „Фијат”, у изградњи затворених базена, индустријских зона, аутопута ка Баточини и низу других пројекта.

Приликом формирања Покрета за наш град јасно смо истакли потребу за финансијском консолидацијом града, другачијој расподели градског буџета и стабилизацији јавних финансија и јавних комуналних предузећа. Скупштина града је ујну усвојила Одлуку о финансијској консолидацији која до сада није дала жељене резултате. У таквој консталацији снага у локалној власти моји сарадници и ја нисмо били у могућности да спроведемо поменуте мере и као нормалан след догађаја уследиле су и наше оставке. Овим чином јасно смо показали да се не слажемо са начином на који се тренутно управља градом, каже Небојша Здравковић, објашњавајући разлоге повлачења са функције заменика градоначелника и изласка одборничке „Покрета за наш град” из владајуће коалиције.

- На овај начин не аболирам себе, нити кажем да не постоји и део моје одговорности, али данас сматрам да више нема простора за повлачење и да је крајње време да се промени начин на који град функционише. Моја жеља је да се наведене мере консолидације спроведу. У супротном, мишљења сам да град очекује пуно тешкоћа у функционисању.

Да ли сте размишљали о томе да сте овим чином угрозили скупштинску већину и власт дојучерашњих партнера?

Напротив, скупштинска већина није угрожена. Уласком Демократске странке у локалну власт са својих 10 одборника

није дошло до неких озбиљнијих промена у броју одборника који подржавају тренутну политику у граду. А видите и по изјавама чељних људи политичких организација које партиципирају у локалној власти да је већина стабилна и да броји преко 50 одборника.

Да ли ћете се осећати одговорним ако без избора дође до промене власти у граду, уколико подржите другу страну, која претендује да преузме власт?

„Имали смо званичне разговоре са СНС, пре око месец дана, о томе да ли они имају неки озбиљан економски програм како да се реши ситуација у граду. Нису нам показали такав програм

Као што сам рекао, одговорност осећам за стање у коме се град налази, јер и ја сам био део власти шест година и као што имам право да се похвалим оним добрым стварима које су урађене у Крагујевцу, тако морам да сносим и део одговорности за ствари које ипак

нису реализоване. А да ли ћу подржати промену власти у Крагујевцу је друго питање. Део кризе је проузрокован и односом републичке власти према Крагујевцу, смањеним трансферним средствима, нерешавањем дугова најменске индустрије према граду, а сада нас очекује и приватизација фирми које се налазе у реструктурирању. И ти други, који претендују да преузму власт, морају показати знатно виши степен одговорности према Крагујевцу и проблемима са којима се град сусреће. Оно што је чињеница јесте да нико нема нашу бланко подршку и без озбиљног програма опоравка града, мера за његово спровођење и рокова нико не може да очекује подршку „Покрета за наш град”.

Какви су били ваши досадашњи односи са градоначелником и представницима „Заједно за Шумадију”?

После шест година сарадње са градоначелником града Крагујевца, било би некоректно говорити о нашим личним односима. Сарадња је имала и своју лепшу и успешнију страну и једну тежу, која је у одређеним тренуцима, свакако, утицала на наше односе у смислу политичке сарадње. Са осталим функционерима „Заједно за Шумадију” могу рећи да је

постојала коректна сарадња, али када је требало спровести мере финансијске консолидације, неопходне за стабилизацију градских финансija и комуналних предузећа, дошло је и до мимоилажења по питању решавања тих проблема.

У чему се, по вашем мишљењу, највише грешило?

Пре свега, мислим на финансије. Одлука о финансијској консолидацији која је била орочена на три месеца, за сада је остала мртво слово на папиру. Ја не видим да има промена у том смислу нити озбиљних покушаја да се нешто уради и ми више нисмо спремни да сносимо одговорност за то. Потребни су крупни резови, који подразумевају и неке мере политички непопуларне, али неопходне да би се стабилизовао градски буџет. Ту мислим на реструктуирање јавних и комуналних предузећа, на неопходност да се избаце допунски програми, да се сагледа рационалан број запослених. Ја не тврдим да у граду ништа не ваља, јер сам учествовао у тој власти, или чињеница је да више не могу да утичем на кључне одлуке, мислим на финансије. Овакво стање дугорочно није одрживо и мада смо ми из Покрета могли да

останемо до краја мандата на овим функцијама и да примамо плате, ипак, не видим сврху тога, а никако ни спреман да преузмем одговорност, ако већ нема озбиљних покушаја да се то спроведе.

Говорили сте о смањењим трансферних средставима граду, што је умногоме утицало на садашње стање финансија. Чија је већа кривица због настале ситуације да ли градске или републичке власти?

Истина је да су нам смањена трансферна средства за око 400 милиона динара на годишњем нивоу и то је додатно утицало на овако тешку економску ситуацију. Не могу да измерим прецизно чија је кривица већа, али има и једног и другог.

Да ли сте имали утисак да сте помало били скрајнути свих ових година, иако сте имали значајну улогу у дођењу веома великих инвестиција у град?

Одговорност осећам за стање у коме се град налази, јер и ја сам био део те власти и као што имам право да се похвалим оним добрым стварима које су урађене у Крагујевцу, тако морам да сносим и део одговорности за ствари које нису реализоване. А да ли ћу подржати промену власти у Крагујевцу - тоје друго питање

Нисам имао више могућности да озбиљније утичем на креирање политике вођења града, а да ли се то може тумачити као скрајнутост остављам другима да суде. Такође и ваша тврђа да сам имао значајну улогу у дођењу великих инвестиција у град говори о томе да се моја улога у вођењу града у последњем периоду променила и да, једноставно, нисам могао више да функционишиш у таквим околностима.

Прича се да неки од 11 одборника не подржавају одлуку о изласку из коалиције и да ће прећи на „другу страну”. Шта ви кажете на ово?

Чудна је данас математика и када чујем како појединци сабирају, помислим да локални парламент има 110 одборника, а не 87. Да ли ће сви одборници и у будућности бити део Покрета, одлука је на њима, јер они су власници мандата. Они су часни људи и мени није пријатно кад се њихова имена стављају у контекст куповине одборника, а свакога од њих познајем веома добро и знам како размишљају.

Мислите ли да је граду потребна нека друга власт?

Битно је да ли било ко може да понуди какво решење економских проблема. Што се тиче „Покрета за наш град”, ми смо спремни да дамо мањинску подршку свакоме ко мисли да може да води град и може да понуди програм, али не морамо по сваку цену да учествујемо у било којој власти. Кључно је да се стабилизује буџет.

Да ли размишљате о сарадњи са Српском напредном странком?

Размишљамо о сарадњи са свим партијама, али она што је кључно је да када смо формирали одборничку групу, ми смо и тада истакли да је неопходна финансијска консолидација града. Далеко већи проблем од политичке већине су питања како да се град опорави, како редовно да се сервисирају обавезе из градског буџета и како да се редовно исплаћују зараде. Дакле, отворени смо за сарадњу са свима, али кључни елемент, пре било каквих озбиљних разговора, је да видимо који је то начин да се опорави град.

Да ли сте имали разговоре са напредњацима?

Имали смо званичне разговоре са СНС, пре око месец дана, о томе да ли они имају неки озбиљан економски програм како да се реши ситуација у граду. Нису нам показали такав програм.

Каква је будућност „Покрета за наш град”, да ли планира да прерасте у странку?

Разматрамо све опције имамо и понуде неких парламентарних странака да уђемо код њих и водимо градске и регионалне организације у наредном периоду, али о томе не могу сада да причам. Покрет има озбиљну инфраструктуру и преко 2.000 чланова из изворног Г17 плус који су прешли у Покрет. У наредном периоду деловаћемо самостално и не верујем да ћемо у скоријој будућности било где да прелазимо, бићемо конструктивна опозиција.

Гордана БОЖИЋ

МОРАЛО ЈЕ ДА СЕ ЗНА КО ЈЕ ПРВИ

Опозиционо сврставање Покрета за наш град Небојше Здравковића не значи да је дошао крај садашњој скупштинској већини, али треба очекивати да напредњаци „учине све“ како би придобили и ову групу и одборнике из странака с којима деле републичку власт, јер не крију да им је Крагујевац врло битна „кота“ за освајање ка успостављању тоталне супремације у држави

НОВИ ОБРТИ НА ПОЛИТИЧКОЈ СЦЕНИ КРАГУЈЕВЦА

Варљиво лето 2014.

Пише Мирослав Јовановић

Не памти се да је у Крагујевцу било врелијег политичког лета од овог 2014. године. Нема одмора, чак ни предаха за узимање ваздуха, међу актерима који држе градску власт и оних који претендују на њу, мада нису ни избори, нити изборна кампања, што ће рећи да грађани - бирачи имају само улогу пасивних и немих посматрача, а све се битке бију за „њихово добро“. Зар не?

Тек што је формализована нова скупштинска већина „мирењем“, па склањањем „пакта“ између водеће партије Заједно за Шумадију и Демократске странке, из коалиције је иступио „Покрет за наш град“ Небојше Здравковића. То је уједно значило и његову оставку на место заменика градоначелника, где је провео шест „везаних“ година. Нешто раније владајућу групацију напустила је Демократска странка Србије, па је крајњи скор за актуелну власт - негативан: пришло јој је десет демократа, а одступило шеснаест одборника, једанаест Здравковићевића и пет ДСС-а, што даје минус шест.

Пошто је, на жалост, код нас политика постала и математичка дисциплина, последњим „иди ми, дођи ми“ скупштинска већина, којом се обезбеђује легалитет за власт, дошла је близу клауције. Верољуб Стевановић и његов тим тренутно имају подршку 45 одборника, што је проста већина плус један: Заједно за Шумадију - 24, Демократска странка - 10, СПО и ЛДП - шест, ПУПС и Јединствена Србија - четири и један самостални - Владан Вучићевић. Други

„самосталац“ се не изјашњава коме је ближи.

С друге стране, у опозицији је 41 одборник: СНС - 21 (са двоје који су недавно прешли из ДСС-а), СПС - шест, Покрет за наш град - једанаест и ДСС - три (било их пет док двоје није прешло у напредњаке).

Само тако гледајући, још мало па су „пата карте“, што практично није могуће јер је укупан број одборничких места непаран (87), међутим, између садашње две „стрane“ у Скупштини града постоји једна кружноделна разлика. Позицију чини удружені, окупљени блок партија везан коалиционим споразумом, који подразумева и јединствени наступ (док неко не „искочи“), а у опозицији су групације којима је заједничко само то што нису део

власти, али нису ни у каквом политичком савезу, међусобно повезане и организоване за евентуално преузимање власти. Тренутно су на истој „таласној дужини“ крагујевачки напредњаци и социјалисти, док три одборника ДСС-а и једанаесторо из Здравковићевог Покрета нису у „пакту“ са њима – бар сада.

Од тога како ће се убудуће позиционирати ови „тазе“ опозиционари, пре свега са становишта могућег ортачења са напредњацима и социјалистима, у великој мери биће одређена судбина владајуће коалиције око Верољуба Стевановића, јер ако би комплетна садашња опозиција наступила јединствено, била би на корак од скупштинске већине.

■ Неминовност разлаза

У „Заједно за Шумадију“ званично кажу да нису изненађени „демобилизацијом“ Здравковићеве једанаесторице (по броју

комплетан фудбалски тим), мада не изгледа баш тако, јер је градоначелник у трену откао раније планирани приватни пут у Америку – да се раздруживање са вишегодишњим партнером не би одиграло у његовом одсуству. На спекултивном плану то открива најмање две „завлакуше“: једна је да је постојала намера да бивши „геседамаестовци“ одлуку о разводу обелодане баш кад је „отац на путу“, а друга – да у Здравковићевом Покрету постоји неко „врло одан Чилету“ који му је откуцао шта ће се десити док је он с оном страну Атлантика.

А да је разлаз „урсовача“ у Крагујевцу после дебакла на мартовским парламентарним изборима више од нужног организационог прегруписавања, пошто се странка распала, неминован, могло се слутити још кад је Небојша Здравковић из јединственог скупштин-

ског тима (УРС – Заједно) издвојио своју одборничку групу и крстio је Покрет за наш град. Иако су тада обе стране говориле да је то урађено договорно и да се суштински и политички ништа не мења, било је јасно да се Динкићева творевина „расклапа“ на старе „саставне делове“ који, ни обашка ни уједињени, ипак никада нису били једна душа. Некадашњи Г17 и Заједно за Шумадију, уз све прокламације о јединственој политици Уједињених региона Србије, носиле су своје посебности, нарочито видљиве у међусобним персоналним односима.

Здравковић се сада преселио у опозицију са завидним капацитетом у градској Скупштини, номинално је његова одборничка група од једанаест чланова трећа по снази (после Заједно и СНС), али то је тековина прошлог времена и ранијег партнерства. Верољуб

Стевановић је свакако у праву када данас свом дојучерашњем заменику спомичава да се уздига „на његовом имени“ и на рејтингу странке Заједно за Шумадију, јер је и на последњим локалним изборима 2012. године 36 одборничких места освојила јединствено изборна листа УРС – Заједно, а интерном поделом „квота“ у омеру два према један бившем Г17 припало је 12 мандата (једна одборница у међувремену је отишла у напредњаке).

Дакле, данашњи Здравковићев Покрет за наш град, као засебна и опозициона одборничка група, није настало у самосталном изборном наступу пред Крагујевчанима, већ је „отцепљени“ део целине која је добила поверење грађана, што ни Млађан Динкић никада није крио, пре свега на кредитилитету који је странка Заједно за Шумадију имала на претходним локалним изборима.

Чињеница је, додуше, и да је Небојша Здравковић као заменик градоначелника стално био у подебелој сенци Верољуба Стевановића, али сличан статус имао би и било ко други, из чега се могу извлечити закључци и о „плусеви-•••

РАЗЛАЗ ПОСЛЕ ШЕСТ ГОДИНА: ВЕРОЉУБ СТЕВАНОВИЋ И НЕБОЈША ЗДРАВКОВИЋ

••• ма" и о „минусима" првог человека града. Углавном, по распаду УРС-а стари чланови Г17 морали су да траже своје ново „место под сунцем", јер нити су могли да се врате на старо, нити су могли да се „утопе" у Заједно за Шумадију. С тог становишта разумљиво је што су решење потражили у Покрету за наш рад, који није политичка партија, да ли ће бити – о том потом, већ удружење грађана које „бије" на локалпatriотску жицу.

■ Борба за политички опстанак

Све довде је први део сторије, а други који је отворен опозиционим сврставањем Здравковићеве групације могао би да води у нове заплете на политичкој сцени града. Сам Небојша Здравковић је своју оставку и разлаз са осталим партнерима из владајуће коалиције образложио неспровођењем програма консолидације јавних финансија и промена у предузећима под ингеренцијом града, док у Заједно за Шумадију тврде да је „подлегао" притисцима напредњака, којима су иначе изложени сви одборници који су на другој страни.

Важнији од ових (пр)оцене је даљи ток догађаја с акцентом на питању: да ли ће садашња владајућа коалиција очувати власт до наредних редовних локалних избора који падају у мају 2016. године, или ће пре тога доћи до прекомпоновања („уподобљавања") у корист претендентскога напредњака и социјалиста – и какву улогу у томе може имати Покрет за наш град? Или, са свим практично, хоће ли он у Скупштини града наступати самостално, као мањинска опозициона одборничка група, хоће ли приступити новој коалицији коју пројектује Српска напредна странка ради преузимања градске власти и, на крају, хоће ли свих једанаесторице одборника остати на „окупу", или ће се неки, како наговештавају у Заједно за Шумадију, вратити у „старо јато".

Када је реч о овој последњој претпоставци, није баш јасно да ли Стевановићеви људи имају конкретне одборнике (који се нуде или којима се нуди) чијим би „прелетањем" била окрњена Здравковићева група, или је то маркетиншки трик за збуњивање противника. Како било, о томе ће свакако скорије знати све.

О опозиционом статусу одборничке групе Покрет за наш град Здравковић је рекао да „нико неће имати њихов бланко подршку" и да је не треба очекивати „без озбиљног програма за опоравак града". Ова изјава је јасна, недвосмислено говори да ће Покрет деловати као аутономна мањинска група, односно да ће за скупштинске одлуке гласати према сопственој процени њиховог квалитета. Значи, могло би да се опредељује и за предлоге дојучерашњих коалиционих партнера, за шта ве-роятно није баш „нека", али живи били – па видели.

Практично политичко делоvanje Покрета за наш град ипак ће бити условљено дугорочним пројекцијама ове организације, јер она ће, рачунали на дуже трајање у политици, морати да тражи свој „модус вивенди". Као удружење или група грађана Покрет би могао да буде леп декор на политичкој позорници града, али иоле озбиљнију „прођу" на изборима, ма када они били, реално не може да калкулише. Два су озбиљна разлога за то.

Прво, у пропорционалном изборном систему, какав ће веро-

ватно остати, јер нико и не помиње враћање на већински или увођење комбинованог – бар за локалне заједнице, ГГ или удружења у старту готово да немају никакве шансе. Друго, у још увек великој политичкој „гужви" на избори успех могу да рачунају само озбиљне, утемељене и јаке странке, дакле не ни оне мале, ни тек основане, а камоли организације без страначке „базе и инфраструктуре".

У избору или пропasti или пробати, врло је вероватно да се Покрет за наш град определи – за сврставање. Политичко, наравно. Повратак старијим партнерима није реалан. Јесте да је у политици све стварно могуће, и обратно, али као и кад брак „пукне", тешко га је опет „саставити", извесно је да је „романса" између Здравковића и Стевановића – одсвирана. Постоји, међутим, други партнер, кога не пробадају љубавни жмарци, већ огњени политички pragmatizam, а то је Српска напредњачка, којима су иначе изложени сви одборници који су на другој страни.

Далеко од тога да Небојшу Здравковића и његове саборце већ треба огласити „купљеним прелетачима", напротив, бар за неко додгледно време више треба веровати у њихову неутралност међу јачим политичким алама, али опет се враћа она теза да „нужда и закон мења". Овде се нужда зове – борба за политички опстанак.

■ Тамане се „белe вране"

, Данашњи Здравковићев Покрет за наш град, као засебна и опозициона одборничка група, није настало у самосталном изборном наступу пред Крагујевчанима, већ је „отцепљени" део целине која је добила поверење грађана, што ни Млађан Динкић никада није крио, пре свега на кредитилитету који је странка Заједно за Шумадију имала на претходним локалним изборима

Није познато да ли су и колико, ако јесу, напредњаци „притискали" Здравковића да окрене леђа Верку, нити да ли је било озбиљних преговора о партнерству, али је сасвим извесно да је Покрет за наш град и те како пожељан СНС-у. Не због слагања програмских начела, за то се више и не пишта, већ због једанаест одборника. Њихова подобност нарочито је порасла откад је Демократска странка пришла владајућој коалицији, јер да остваре наум о преузимању локалне власти без избора Здравковићеви одборници су им највећа нада. Без њих им Крагујевац остаје пуста жеља.

И мада са овом одборничком групом напредњаци и социјалисти још не „добрачују" до скупштинске већине, долазе на неколико корака од ње. „Допуна" би могла да стигне од тројице преосталих десесовца, премда нема никаквих назнака да ће се и то десити.

Међутим, за преузимање власти у Крагујевцу Српска напредна странка има још „резерви". Оне су међу три одборника Српског покрета обнове и по два из ПУПС-а и Јединствене Србије. Значи – седмора. Јесте да се сви они „тврдо" изјашњавају да остава уз владајућу гарнитуру и нема сумње да су у томе искрени. Али треба знати да моћна СНС има и јак учењивачки капацитет, нарочито на странке које су с њом у коалицији у републичкој власти, а то су и СПО, и ПУПС, и Јединствена Србија. Напредњаци свакако неће бити неми пред шефовима ових партија и треба очекивати да они буду снажно притиснути да „дисциплинују" свој крагујевачки кадар. Правци СНС-а и не крију колико им је Крагујевац важна „кота" за освајање ка успостављању тоталне власти и сигурно ће учинити све да на политичком небу Србије не остане ниједна „бела врана". Мора да буде све црно.

Има, дакле, изгледа да и политичка јесен у Крагујевцу буде врела колико и лето.

ПОСЛЕ ПОЛА ВЕКА ПОСТОЈАЊА ПРВИ ШТРАЈК У СТАМБЕНОМ ПРЕДУЗЕЋУ

Радници на леру, шалтери пуном пар

Пише Александар Јокићевић

Kако је и најављено, у понедељак 25. августа, почeo је штрајк у Јавном стамбеном предузећу. Али, бар на први поглед, као да није. Шалтери за наплату комуналних услуга радили су пуним капацитетом, пошто је први радни дан ове седмице био крајњи термин за плаћање струје без заручавања камате.

И остали су на својим радним местима. Тако и штрајкују, пошто је делатност Стамбеног предузећа специфична. Од грађана наплаћују у име и за рачун других предузећа, градско грејање за „Енергетику", услугу одвоза смеша за „Чистоћу" па наплатна места морају да су отворена, имају уговоре о одржавању четири стотине зграда, Служба хитних интервенција увек мора бити на располагању камате.

У директорској канцеларији дочекује нас нови први човек Стамбеног, вршилац дужности директора Дејан Дачовић. Само што је преузео функцију затекао га је штрајк. Његов претходник, Иван Ристић, прича се, још у јуну је поднео неопозвиву оставку. Директору Ристићу је и најављен штрајк. Запосленима се дугују зараде за мај, јун, јули, каснили су трошкови превоза за август, није било новца за исплату отпремнина, по три просечне републичке зараде за четворо запослених који одлазе у пензију.

Два од три штрајкача захтева су врло брзо испуњени, крајем претходне седмице исплаћени су превоз за август и отпремнине за пензионере, док су плате, као велика ставка, још увек на чекању. У међувремену, у уторак 26-тог ујутру, „легла" је и аконтација за мај.

■ Радници „кредитирају" предузеће

Да ли се штрајк „замрзава"? Председница Самосталног синдиката и Штрајкачког одбора Весна Тодоровић наглашава да се штрајк одвија у просторијама предузећа уз поштовање минимума процеса рада, што значи да раде службе наплате, за хитне интервенције, као и правна и финансијска служба, али само на пословима који су везани за рокове и датуме.

- Одлука о штрајку је донета јер смо 15. августа добили други део плате за април, тако да је каснила исплата зарада за мај, јун и јули. Тачно је, након доношења одлуке о штрајку прошле седмице испуњена су два захтева, исплата накнаде за превоз за август, и исплата отпремнина радницима који одлазе у пензију, али исплата заосталих зарада је наша први и основни захтев. Не може се живети од превоза, иако влада

Запослени у Стамбеном предузећу, које ове године обележава пола века постојања, први пут штрајкују, каже председница Самосталног синдиката Весна Тодоровић. Два од три штрајкача захтева су врло брзо испуњени, исплаћени су превоз за август и отпремнине за одлазак у пензију, уплаћена је и аконтација за мај, док су плате за мај, јун и јул, као велика ставка, још увек на чекању.

другачије мишљење, наше зараде, бар је тако у Јавном стамбеном предузећу, у просеку износе око 30.000 динара. Нису високе, али

ВАДИ ТУЂЕ „ВРУЋЕ КЕСТЕЊЕ" ИЗ ВАТРЕ: В.Д. ДИРЕКТОР ДЕЈАН ДАЧОВИЋ

биле су редовне, људима је то било битно. Исплатом аконтације за мај створили су се услови за нове преговоре са пословодством. Сада разговарамо о динамици будућих исплат. Ако дође до проблема, бићемо приморани да радикализујемо штрајк, наводи Тодоровићка.

Како би изгледала радикализација штрајка у Стамбеном предузећу? Прима речима Весне Тодоровић, нико од запослених, па ни она која је 15 година на челу синдиката, нема искуства са штрајком. За пола века постојања Стамбеног предузећа, штрајкује се први пут.

- Новом директору ништа не можемо замерити, „упао" је у штрајк, али, очигледно, снalaзи се. Претходни директор Ристић наглашава да је предузеће није кредититно задужио код банака, што је успех, али задужио се код запослених на 30 милиона динара - бескаматно, за три заостале плате, описује стање у предузећу Тодоровић.

ГОДИНА ШТРАЈКОВА КРАГУЈЕВАЧКИХ КОМУНАЛАЦА

Минималац већи него негде плате

Стамбено предузеће није једино чији су се радници одлучили да штрајком стигну до плате. Од почетка ове године „Чистоћа" је штрајкова у два наврата. Пре шест месеци на сат времена, а пре два месеца првобитно најављени генерални штрајк уведен је у форму поштовања минимума процеса рада.

Касниле су им две плате, постигнут је договор да им се исплати једна, а да од 1. јула, сви примају минималну зараду, која са топлим оброком и трошковима превоза достиже 29.000 динара месечно. Исто је било и са Градским гробљима, где су штрајковали због две и по

плате, примају минималац, исплата је једном недељно. Штрајковало је и „Зеленило", касниле су две плате и пет надокнада за превоз. Ипак, успели су да исплате раднике, и за сада одржавају редовност у исплатама.

На штрајк су се ове године одлучили и запослени у Установи за децу „Нада Наумовић" која управља свим обдаништима, али је убрзо прекинут после хитне исплате једне зараде. Тренутно зараде примају редовно, али са закашњењем од месец дана.

Један од предлога Штрајкачког одбора Стамбеног предузећа био је и увођење минималне зараде, када већ у просеку плате износе око 30.000 динара, (просек подизује плате руководилаца), не би им сметало да сви запослени, попут „Чистоће" месечно добијају 29.000 динара.

УЗЕЋУ

ОМ

недељу дана од када је вршилац дужности директора Стамбеног предузећа Дејан Дачовић преузео функцију, билоовоно да се сагледа стање у Стамбеном предузећу.

-Превише је кратак рок, а штрајк запослених у овом тренутку има приоритет. Уведен је минимум процеса рада, одређен је одлуком директора, у складу са извештајем руководилаца организационих целина, како не бисмо угрозили интересе грађана и предузећа која са нама имају уговоре. Обавили смо одређене разговоре, од три кључна захтева Штрајкачког одбора, два су брзо испуњена. И настављамо преговоре.

Као и сва остала јавна предузећа, Стамбено трип посланице кризе, али није нам намера да посланице кризе пребацимо на запослене. Стамбено предузеће има своје реалне изворе прихода, а имамо и велика потраживања пре свега за закуп локала и станица, одговара Дачовић.

О томе колико износе та и друга потраживања Дачовић не прецизира уз став да је то донекле пословна тајна предузећа, али се свакако ради о знатним средствима.

- Осим наплате потраживања неопходна нам је и одређена измена у самој организацији предузећа, као и проналажење нових послова за „Занатски центар“. Речуј, на мени и на менаџменту је да обезбедимо послове који ће донети приходе, а о уштеди на сваком нивоу, где је то могуће, сувиши је и говорити. Тиме се и исплата зарада доводи у ред, открива намере Дачовић, и дођаје како је присутна инертност у проналажењу нових послова, па прве организационе промене и измене правилника о систематизацији радних места треба очекивати у комерцијали и маркетингу, закључује в.д. директора Дачовић.

Иако директор Дачовић не жељи да открије колико се дугује Стамбеном предузећу, незванично се могло чути да - за разлику од станова где су закупци, односно дужници грађани - за закуп локала прилично новца дугује град. Са закупцима који нису били редовне

НЕМАМО ИСКУСТВА СА ШТРАЈКОВИМА, АЛИ РАДИКАЛИЗОВАЋЕМО ПРОТЕСТ АКО ЗАТРЕБА: ВЕСНА ТОДОРОВИЋ

платише воде се спорови, на прагу су принудног извршења, али како то обично бива у Србији, и тај новац је на дугом штапу. Насупрот томе, на реализацији Стамбено предузеће - град није било утужења, а незванично сазнајемо да само за закуп библиотеке на „Аеродрому“ дуг, са комуналијама, износи преко два милиона динара.

Иначе, данас располажемо са 59 становица и 42 локала, који нам служе за стицање добити.

Круцијални проблем је, међутим, што такође имамо исте приходе као када смо имали 78 запослених, до пре четири године.

Кашњење плата назирало се од јануара ове године, имамо 172 запослена, више од 40 људи дошло је из „Нискоградње“ јануара прошле године, припојен нам је „Занатски центар“. Није проблем што су дошли, већ што нису упослени, о томе смо разговарали и са директором и са челницима града, открива Весна Тодоровић.

Шта каже менаџмент? Можда је преурањено питати - да ли је

-Наплата од грађана за услуге Система објединење наплате није на задовољавајућем нивоу, и то умањује наше приходе на основу провизије коју остварујемо. Недавно је отворено наплатно место у Петровцу, намера је и у Илићеву, као и у другим месним заједницама уколико буде потребе. То ће, верујемо, повећати наплату, приближићемо се грађанима.

Наличја

ТУМБАЊЕ У ПРЕДШКОЛСКОЈ УСТАНОВИ „НАДА НАУМОВИЋ“

Исхрана у руке приватнику

Ирича о партнорствима јавног и приватног сектора, као и о рационализацији пословања и смањењу трошкова јавних предузећа и установа у Крагујевцу, у оптицају је већ неколико месеци. Ипак мало је оних који нису били изненађени када је Градско веће на последњој седници донело решење о образовању Комисије за израду Елабората о економској оправданости издавања услуге исхране деце из надлежности Предшколске установе „Нада Наумовић“.

Иза овог помало рогобатног назива крије се идеја да централне кухиње у вртићима „Бамби“ и „Колибри“ које хране око 4.000 малишана у 14 овдашњих обданишта, заједно са људима који су у њима запослени, убудуће пређу у руке приватне фирме.

■ У комбинацији Италијани

Небојша Васиљевић, члан Градског већа за инвестиције и развој градских ресурса, који је иницијатор ове приче, сматра да ће препуштање овог посла приватној фирмам значити не само уштеду већ и побољшање квалитета.

- Чињеница је да сва наша предузећа и установе треба да изађу из делатности које, пре свега, много боље обавља приватни сектор, јер они не могу да буду конкурентни. Тиме ће се смањити трошкови, од оних за јавне набавке, преко инвестиција у опремање, па до трошкова зарада, јер ће фирма која преузима посao преузећи и запослене који раде на припреми и сервирању хране. Планирамо да доведемо партнера који те послове већ ради у Европи. Већ смо контактирали италијанском фирмом „Гемос“, каже Васиљевић.

У питању је компанија чије је седиште у Фаенци, граду у провинцији Равена. Постоји од 1975. године, а преко 700 запослених бави се припремом и испоруком хране за болнице, школе, домове за stare, као и комерцијалним кетерингом.

- Реч је о озбиљном партнерију чији је годишњи обрт преко 40 милиона евра. Ова фирма изразила је жељу да преузме и два ресторана Шумадија сајма, каже Васиљевић.

Иако се на први поглед може чинити да је „стисак руке“ већ пао и да се чека само званично потписивање уговора, Васиљевић каже да ипак треба сачекати расписивање тендера на коме ће своју шансу имати и друге фирме које

КУХИЊА У УСТАНОВИ „НАДА НАУМОВИЋ“ КОЈА ЈЕ ДО САДА ОДЛИЧНО ФУНКЦИОНИСАЛА

Идеја града је да централне кухиње у вртићима „Бамби“ и „Колибри“ које хране око 4.000 малишана у 14 овдашњих обданишта, заједно са радницима који су у њима запослени, убудуће пређу у руке неке приватне фирме. Представници града већ су контактирали са италијанском кетеринг компанијом „Гемос“

НОВА ИДЕЈА НЕБОЈШЕ ВАСИЉЕВИЋА

се баве пословима припремања и сервирања хране. За сада је једино сигурно да су градски чланици чврсто решени да, упркос отпорима које очекују, кухиње предшколске установе пређу у приватни сектору.

- Само код нас има да лекар који води Клинички центар, уместо о томе шта ради хирурги, води рачуна да ли је укисељен купус и

ко ваља полутик. Послови попут вешераја, обезбеђења и сличне пратеће службе треба да изађу из државног сектора и да их преузму приватници, коментарише Васиљевић, додајући да би након вртића на ред требало да дођи и установе социјалне заштите, па и школске кухиње.

■ Шта ће бити с радницима

Наш саговорник уверен је да ће резултат свега бити боља услуга за мање новца, у шта у „Нада Наумовић“ нису баш сигурни. Уз ограду да не жели било шта да коментарише док елаборат о економској оправданости не буде довршен, Славица Отовић, директорка Предшколске установе, сугерисала је само да строго треба водити рачуна како ће се овај потез оснивача одразити на цену боравка деце у вртићима и на квалитет хране.

- Битно нам је и да буде озбиљна и одговорна компанија јер је

посао припремања оброка за тако велики број деце врло осетљив. Потребно је поштовати све мере предострожности, строга контрола самих намирница и процеса њиховог припремања, како не би дошло до нежељених инцидената. Ми до сада нисмо имали никаквих проблема, јер заиста водимо рачуна о свему. Чак и додатно контролишемо намирнице иако нам добављају сертификате о исправности, каже Отовић.

Установа за децу има две централне кухиње из којих се храна допрема у вртиће. Једна се налази у обданишту Бамби, а друга у Колибрију у Багремару.

ЧЕКА ШТА ЂЕ РЕНИ ЕЛАБОРАТ: СЛАВИЦА ОТОВИЋ

- У њима је запослено 25 кувара и помоћног особља. Поред тога, имамо и сервирке у самим вртићима, којих је укупно 40. Надамо се да ће се приликом одабира партнёрске фирме један од услова бити и преузимање ових људи, објашњава Славица Отовић.

Поред оброка за 14 крагујевачких обданишта, из кухиње Предшколске установе испоручују се и ужине за предшколце, оброци за децу у целодневним боравцима школа „Јован Поповић“ и „21. октобар“, као и оброци за Социјалну кооперативу „Вивере“, у којој бораве деца и одрасли са сметњама у развоју.

Да ли ће и у којој мери улазак приватне фирмe у посао припремања хране у Предшколској установи испоручију се и ужине за предшколце, оброци за децу у целодневним боравцима школа „Јован Поповић“ и „21. октобар“, као и оброци за Социјалну кооперативу „Вивере“, у којој бораве деца и одрасли са сметњама у развоју.

Да ли ће и у којој мери улазак приватне фирмe у посао припремања хране у Предшколској установи испоручију се и ужине за предшколце, оброци за децу у целодневним боравцима школа „Јован Поповић“ и „21. октобар“, као и оброци за Социјалну кооперативу „Вивере“, у којој бораве деца и одрасли са сметњама у развоју.

ЗАКОНИ ТЕРАЈУ НА ПРОМЕНУ СИСТЕМА

Иста цена за све

У Предшколској установи ових дана ужурбано праве прорачуне како би ценовнике ускладили са потребама функционисања 14 вртића. Како незванично сазнајемо, нова цена боравка деце у вртићу од септембра ће износити око 3.500 динара и плаћаће је сви родитељи без обзира на висину примања.

Постојећа регресна скала због које је сваког месеца било потребно издвојити од 3.400 до читавих 11.000 динара биће укинута, пошто је септембар 2014. године крајњи рок који су Закон о основама система образовања и васпитања, као и Закон о предшколском образовању и васпитању дали за усклађивање ценовника. Од септембра ће и маме и тате у Крагујевцу плаћати законски максимум, односно 20 одсто од економске цене, док ће остатак новца морати да буде издвојен из буџета локалне самоуправе, као што то уосаталом и закон налаже.

Да ли ће такав систем бити одржив, јер многи сматрају да је укидање социјалног статуса родитеља лоше решење, а чињеница је да локалне самоуправе и онако кубуре са буџетима и питање је одакле ће регресирати боравак све деце у вртићима.

МЕДИНИЦИНСКИ АДРЕСАР

www.parodont.rs
СТОМАТОЛОШКА ОРДИНАЦИЈА
PARODONT

Prim. M. sc. SIMIĆ Dr. MOMČILO
specijalista za bolesti usta i zuba

Popravka zuba
Ultrazvučno uklanjanje
naslaga sa zuba

Beljenje zuba po
Beyond sistemu

Vadenje zuba

Ordinacija: Miloja Pavlovića 10/I-3
Tel: 034/ 333-506, 034/ 388-700; Fax: 034/ 36-04-36
Mobilni: 063/ 631-486; e-mail: parodont@eunet.rs

www.beo-lab.rs

beo-lab laboratorijske

SVE LABORATORIJSKE
ANALIZE
NA JEDNOM MESTU

Ivana Pastera 24, 34000 Kragujevac
Tel: 034 205 901
e-mail: lab.kragujevac@beolab.rs

www.fizioandric.com

Andrić
AMBULANTNA
FIZIOTERAPIJA

* Trauma * Manuelna terapija
* Reuma * Celulit
* Neurologija * Vakusak

TC Šumadija, Miloja Pavlovića 9
Telefoni: 361-203, 063 605-447
E-mail: andrickg@gmail.com

www.ambulantajokovic.rs

INTERNISTIČKA AMBULANTA

©JOKOVIĆ

ULTRAZVUČNA DIJAGNOSTIKA
ENDOSKOPSKA DIJAGNOSTIKA
HOLTER EKG-i PRITISKA
ERGOMETRIJA
PREGLEDI SPECIJALISTA

Ulica Glavna 132, Tel: 331 691
E-mail: vesnay@eunet.rs

Логопед

Центар за едукацију Новаковић
Индивидуални логопедски третмани
и логопедске радионице
Саве Ковачевића 1/10, Крагујевац
063/7793-197

SPECIJALISTIČKA - ONKOLOŠKA
ORDINACIJA

JOVANOVIĆ

BOLESTI DOJKE
ONKOLOGIJA
TIROIDNA ŽLEZDA
ULTRAZVUK
KOLOR DOPPLER

34000 Kragujevac, Ul. Glavna 124
034/338-461, 063/434-14-93

WWW.GINEKOLOGIJAPAVICEVIC.CO.RS

DR PAVIČEVIĆ

GINEKOLOŠKO - AKUŠERSKA ОRDINACIJA

Milovana Glišića 15
Tel/fax:
034 / 461 339
034 / 463 333
Mob: 063 / 619 436

Здравство

НОВА ОБЕЋАЊА ИЗ МИНИСТАРСТВА ЗДРАВЉА

Еликсир младости за занемођало здравство

Пошто се није водило рачуна о благовременој замени великог броја лекара који ће врло брзо отићи у пензију дефицит кадра који се, мање више осећа на свим нивоима, биће још израженији. Они који остану мораће да раде више, а повећани обим рада резултираће слабијим квалитетом и повећањем могућности да се направи грешка или превид у раду. Најављено

запошљавање 500 младих лекара, међутим, само је „гаšeње пожара“ а не резултат дугорочног опредељења о начину оздрављења српског здравства

Пише Јаворка Станојевић

Нјава министара здравља Златибора Лончара да ће, упркос постојећој забрани запошљавања у јавном сектору, држава наћи начин да у наредних шест месеци запосли 500 медицинских радника међу којима највише лекара представљена је као нужан корак у спречавању сценарија према коме би лоше конципирана здравствена политика српског здравства ускоро могла да остави без стручњака, посебно специјалиста.

У Србији ХХI века амбуланте и болнице ване за лекарима, док на тржишту рада први посао узадуно чека више од две хиљаде младих са дипломом медицинских факултета. Поучена ранијим искуствима, ова елитна армија неискоришћених људских ресурса Србије најновије обећање које стиче од актуелног министра здравља прихвата са резервом. Слично је и са здравственим институцијама, посебно онима у мањим местима где млади доктори стижу много ређе него у Београд и велике градове.

Они који верују речима политичара овог пута се могу ослонити на озбиљну изјаву министара здравља који је предочавајући планове државе, уз обећање да ће бити олакшани услови за доделу специјализација, казао:

- Хоћемо први пут да направимо озбиљну концепцију за наредних пет или 10 година и динамику како ћемо запошљавати нови кадар у зависности од тога кад ко иде у пензију или из других разлога одлази из држavnog здравства.

Када ће тај план бити направљен, ко га ради и на основу којих критеријума, није саопштено, па нису ретки ставови да обећано запошљавање медицинског особља представља само још једно у низу тренутних гашења пожара који, у одсуству озбиљне кадровске политике и усклађивања система образовања са потребама здравstvenih установa, само краткорочно продужава живот српском здравству.

СПЕЦИЈАЛИСТЕ ПРЕД ПЕНЗИЈОМ НЕЋЕ ИМАТИ КО ДА ЗАМЕНИ

ОСТАРЕЛО СРПСКО ЗДРАВСТВО

Сваки пети лекар старији од 60 година

Према подацима Лекарске коморе Србије, приближно сваки пети лекар који ради у Србији, има више од 60 година, док на другој страни имамо само 896, или 2,8 одсто запослених доктора који имају мање од 30 година. Овоме треба додати неравномерну територијалну дистрибуцију лекара која је довела до тога да чак 18.000, односно 57 процената укупног броја лекара ради у Београду и Војводини, а да преосталих 43 одсто подмирује потребе становништва осталих регија Србије са Косовом и Метохијом.

Насупрот овоме, подаци Института за јавно здравље Србије "Др Милан Јовановић Батут" оспоравају процене да српско државно здравство пати од мањка лекарског кадра. Батутови подаци наиме говоре да је до краја прошле године у јавном здравственом систему радио укупно 22.023 лекара. Од тог броја 971 доктор био је запослен на одређено време. Такође, ови подаци показују да је у последњих десет година број лекара је у порасту. Тако је са 277 лекара на 100.000 становника, колико их је било у 2004. години, тај број прошле године

Директор Лекарске коморе Србије, професор др Драган Делић, истиче да нема спорења око става да су хумани ресурси и сви његови релевантни аспекти, од уписне политике до планског запошљавања, секундарног одабира кадрова и стручног усавршавања, од пресудног значаја за развој. Али, у здравственом систему Србије постоји и општа сагласност да се то се не може видети у примени прећутно прихваћених принципа.

■ Министар у клин, Институт
"Батут" у плочу

- У претходном периоду је свесно занемарена чињеница да постављање темеља за квалитетан и ефикасан здравствени систем није могуће без добре кадровске политике. Пошто се није водило рачуна о благовременој замени великог броја лекара који ће врло брзо отићи у пензију дефицит кадра који се, мање више осећа на свим нивоима, биће још израженији.

стану мораће да раде више, а повећани обим рада ће резултирати слабијим квалитетом и повећањем могућности да се направи грешка или превид у раду. Такође треба очекивати дуже листе чекања на терапију и дијагностичке процедуре, а пошто се у окlevању и чекању крију велике опасности за болеснике многи ће, уколико им финансијске могућности дозвољавају, бити приморани да потраже помоћ приватника. Онај ко не буде имао новца платиће цех за не постојање кадровског плана државног здравства које финансира својим парима, каже професор Делић.

Насупрот овоме, подаци Института за јавно здравље Србије "Др Милан Јовановић Батут" оспоравају процене да српско државно здравство пати од мањка лекарског кадра. Батутови подаци наиме говоре да је до краја прошле године у јавном здравственом систему радио укупно 22.023 лекара. Од тог броја 971 доктор био је запослен на одређено време. Такође, ови подаци показују да је у последњих десет година број лекара је у порасту. Тако је са 277 лекара на 100.000 становника, колико их је било у 2004. години, тај број прошле године

1/У ВЛАСТИ СВАКО КРИВИ НЕКОГ ДРУГОГ, НИКО НИЈЕ СПРЕМАН ДА ПРЕУЗМЕ ОДГОВОРНОСТ ЗА РАДИКАЛНЕ МЕРЕ: ДР МИЛЕТА ПОСКУРИЦА

■ Министар у клин, Институт
"Батут" у плочу

- У претходном периоду је свесно занемарена чињеница да постављање темеља за квалитетан и ефикасан здравствени систем није могуће без добре кадровске политике. Пошто се није водило рачуна о благовременој замени великог броја лекара који ће врло брзо отићи у пензију дефицит кадра који се, мање више осећа на свим нивоима, биће још израженији.

не повећан на 307 лекара. Овим просеком смо одмакли земљама региона и чак надмашили Хрватску и Словенију.

Мерење овог односа на видело је избацило још једну нашу специфичност по којој је Нишавски округ са 424 лекара у поменутом односу више него двоструко надмашио Сремски у коме на 100 хиљада становника долази 209 лекара. Ова неравномерност је још израженија када се посматра расподела специјалистичког кадра коју боље бројки одсликава летошње затварање Одељења педијатрије у Мајданпеку због тога што је једини педијаттар отишао на одмор!?

Да држава заправо не зна колико лекара којих специјалности недостаје здравственом систему говори и чињеница да у Батутовом "Правилнику о ближим условима за обављање здравствене делатности у здравственим установама и другим облицима здравствене службе" стоји да на нову Републику средином 2013. године није било „мањка“ ни анестезиолога, ни радиолога, док сам министар као најдефицитарније специјализације наводи управо анестезиологију, радиологију и патологију.

Захваљујући оваквом мини-

ДЕФИЦИТ КАДРА СЕ ОСЕЋА НА СВИМ НИВОИМА:
ДР ДРАГАН ДЕЛИЋ

ПОДАЦИ КРАГУЈЕВАЧКЕ ФИЛИЈАЛЕ НАЦИОНАЛНЕ СЛУЖБЕ ЗАПОШЉАВАЊА

У Шумадији 210 незапослених лекара

На евиденцији крагујевачке Филијале националне службе запошљавања у овом тренутку се налази 210 лекара од којих је 191 пријављен у Крагујевцу. Осталих 19 незапослених доктора налази се на евиденцији НСЗ-а у Рачи, Тополи, Аранђеловцу, Лапову, Тополи и Книћу.

Највише лекара посао је доби-ло у мају ове године када је, по

конкурсу КЦ Крагујевац, запо-слено њих десеторо. У априлу 2013. захваљујући пројекту Министарства здравља „Млади лекари као подршка здравственим ак-тивностима у заједници“ по уго-вору о делу ангажовано је шест лекара. У Филијали НСЗ-а кажу да је у претходном периоду један број незапослених лекара ангажован кроз пројекте јавних радо-ва у домовим здравља у Крагујевцу и Баточини и да су потребе за овим кадром исказивале фармацеутске куће „Мединик“ и „Нелт“.

Статус великог броја лекара које је овај министар, као политичке ис-томишљенике, на мала врата увео у здравствени систем. Пракса дово-ђења својих људи је настављена, па данас у болницама имамо много доктора за које се не зна ни ко их је довоје, ни шта им је посао, ни ко их плаћа, који тумарају по одеље-њима чекајући да неко реши њихов статус. Трећа ствар је улагање напора да се, у ситуацији мањка ка-дрова, направи адекватан распоред лекара унутар установе. То значи да се осниваје нове организаци-оне целине, попут Ургентног цен-тра у крагујевачком Клиничком центру, не сме реметити рад других целина тако што ће се за рад нове целине повлачiti специјалисти са постојећих клиника које притом и саме кубуре са стручним кадром. Четврта мера је обавези-вање незапослених лекара да се јављају на све конкурсне у држави, а не само на оне за радна места у Бе-ограду и великим градовима. Можда ова мера не изгледа као нешто

Здравство

ДЕЦЕНИЈА РЕСТРУКТУРИРАЊА КРАГУЈЕВАЧКОГ ЗАВОДА ЗА ЗДРАВСТВЕНУ ЗАШТИТУ РАДНИКА

Опстанак (ни)је угрожен

Од почетка процеса реструктуирања децембра 2004. у игри је само једно решење: укључивање Завода у мрежу здравствених установа у Србији, са локалном самоуправом као оснивачем. Одлука о томе је донета је још 2007. године, али је њену реализацију стопирила Агенција за приватизацију, она иста која сада (поново) покреће поступак за решавање статуса ове установе

Завод за здравствену заштиту радника нашао се на списку фирми за које је Агенција за приватизацију расписала јавни позив јер капитал Завода и даље је у власништву Групе „Застава возила“. Сам поступак реструктуирања, међутим, стартовао је још децембра 2004. године, тако да се ове године бележи (не-славна) годишњица: деценија започетог, а никад завршеног посла.

- Од самог почетка, с обзиром на делатност, као једино исправно решење наметнула се регистрација Завода као званичне здравствене установе укључене у мрежу државних институција те врсте у Србији. По закону, такве установе у срединама у којима постоје универзитети са медицинским факултетом оснива локална самоуправа, у овом случају град Крагујевац, и таква решења функционишу и у Нишу и у Новом Саду. Све одлуке које су уследиле, од оних у надлежности министарства, преко градских, до одлука актуелног оснивача и самог Завода, потврђују такво решење као једино стварно исправно и у нашем случају, каже на почетку разговора Милинка Тодоровић Баралић, директорка „Заставе“ Завода за заштиту здравља радника.

Град Крагујевац је још 2007. године донео одлуку о оснивању Завода за здравствену заштиту радника и именовао органе управљања и чинило се да је све доведено до краја, али је Агенција за приватизацију стопирила цео процес јер није дала сагласност за пренос имовине граду без накнаде. Од тада до данас траје застој у решавању статуса, и поред сагласности свих надлежних о томе да тај посао треба урадити.

Излаз у мрежи државног здравства

Због свега тога, реална су очекивања да ће се и у новом поступку решавања статуса ове здравствене установе – започетом расписивањем јавног позива од стране оне исте Агенције за приватизацију која је својевремено све стопирила –

ЗАВОД РАСПОЛАЖЕ СА СЕДАМ ХИЉАДА КВАДРАТА РАДНОГ ПРОСТОРА

ПЛАТЕ ЗАРАЂУЈЕМО САМИ – НА ТРЖИШТУ:
МИЛИНКА ТОДОРОВИЋ БАРАЛИЋ

решење наћи укључивањем „Заставе“ Завода за медицину рада у план мреже државних здравствених установа. Томе у прилог иде широк дијапазон здравствених услуга за које је завод и кадровски оспособљен и материјално-технички опремљен, али и значај који овај завод има за функционисање здравствене заштите на подручју Шумадије. Али, ни евентуална другачија решења неће угрозити његов опстанак.

- Уколико држава одлучи другачије и не укључи нас у мрежу државних здравствених установа, то никако не значи да остојамо без перспективе за опстанак, нити нам је угрожен даљи развој. Ово је делатност која је и током протекле деценије показала изузетну виталност и потврдила се као неопходна. Ми данас имамо 38.000 лица која код нас остварују право на примарну здравствену заштиту, обавимо 800 хиљада прегледа годишње, имамо све специјалистички и настојимо да се и основни и специјалистички прегледи, кад год је то могуће, код нас обаве у једном дану. За овај ниво здравствене заштите у потпуности смо и просторно опремљени, располажемо са око 7.000 квадратних метара простора, инфраструктурно смо обезбеђени јер смо решили проблеме са грејањем, водом, телефонима, имамо нови паркинг за особље и пацијенте, дакле превазишли смо оне проблеме који су настали доласком „Фијата“, објашњава директорка Тодоровић Баралић.

Највише ускраћени за инвестиције

Неравноправност у односу на остале здравствене установе дошла је до изражaja пре свега када се ради о инвестицијама у опрему и за инвестиционо одржавање, али и не само у томе.

- Републички фонд финансира, на пример, примања запослених у медицини рада свим заводима те врсте у Србији, осим нама, ми све

време морамо на тржишту да зарадимо за плате. Ипак, никада се нико позивали на статус фирмe у реструктуирању као бисмо били ослобођени неке обавезе или плаћања према држави. И у таквим условима немамо дуговања, сем оних за текуће пословање које се у ходу исплаћују. Порезе и доприносе, као и ПДВ уплаћујемо као да нисмо у реструктуирању, а 272 запослених није ускраћено за права из радног односа. Истини за вољу, имамо обавезу за повезивање радног стажа за двадесетак месеци из оног нај-

БРИГА ОБЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉУ НА РАДУ

Била некад медицина рада ...

Послодавци у Србији имају законску обавезу да осигурају безбедност и здравље на раду у својим фирмама. Завод за заштиту здравља радника у тру сврху ради процене фактора ризика, израђује одговарајућа акта из те области и утврђује мере за здравствену заштиту радника од ризика којима су изложени на својим радним местима у појединачним фирмама.

За овај посао поседују све по-требне сертификате и та делатност организована је као профитни центар у оквиру Завода, као што је то случај, на пример, у истоименој институцији у Нишу која је већ одавно укључена у систем државних здравствених установа у Србији.

тежег периода, али и то је ставка коју би требало да решимо, наводи наша саговорница.

Затим са видним задовољством истиче:

- Наш Завод поседује све лицен-це и сертификате неопходне за рад, добио је највише оцене у кон-куренцији свих здравствених уста-нова са подручја Филијале Крагујевац и на нас и те како може да се рачуна у овој области. А са сутра-шњим значајнијим покретањем привреде на овом подручју, нормално функционисање и развој ове установе тек ће добити на зна-чају.

А дотад?

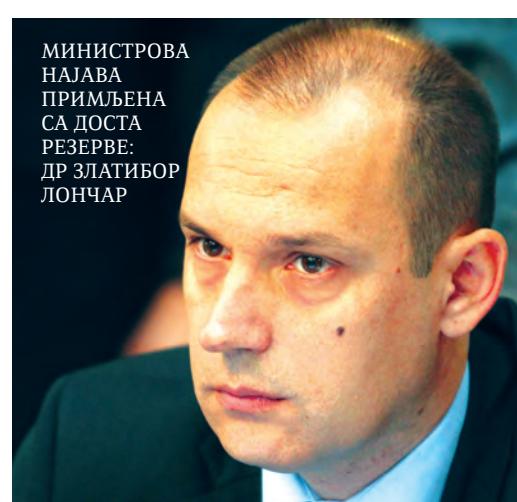
Пацијенти могу да рачунају на постојањост и квалитет примарне и специјалистичке здравствене заштите у крагујевачком Заводу за здравствену заштиту радника, запо-слени на пуно поса и стабилност пословања, град на решавање још једне неуралгичне тачке на мапи предузећа у реструктуирању. А држава? Она треба да одлучи шта да-ље, а да се затим не предомисли. Као што је то већ чинила.

М. ЈОВАНОВИЋ

РАДЕ И ЗА „ФИЈАТ“ И ЗА ЊЕГОВЕ КОПЕРАНТЕ

Пре пријема, на преглед у Завод

Фијат аутомобили Србија пре годину дана отворио је сопствену амбуланту у саставу фабрике, према стандардима италијанског произвођача, где ради један лекар и неколико медицинских сестара. Амбуланта служи за хитне интервенције и прву помоћ, али и даље највећи број радника ФАС-а користи услуге примарне здравствене заштите у Заводу за заштиту здравља радника. И не само то. По речима Милинке Тодоровић Баралић, Завод ради све претходне прегледе за (будуће) раднике ФАС-а, а пружа здравствене услуге и радницима свих „Фијатових“ компоненташа у Крагујевцу.

МИХАЈЛО ЈОВАНОВИЋ
МАНДАГАР
ДИРЕКТОР
ЗАВОДА

што не би значајно поправило ста-ње у здравству, али треба погледа-ти искусство Хрватске где се на овај начин упослио велики број незап-слених доктора и тиме унапре-дила здравствена заштита свих ста-новника, каже Поскурица..

Иако долази из странке која је у-казала поверење Лончару овај на-родни посланик сматра да нај-ављено запошљавање 500 медици-на представља само ад хок меру која тренутно ублажава проблеме. Поскурица, међутим, има по-верења у намере министра здравља да, у сарадњи са тимом експерата, лоцира кључне тачке на које се мо-ра ослонити осмишљена стратегија која ће тешког пацијента какав је наш здравствени систем скинути са експерименталне терапије ко-ја не даје резултате.

Да ли млади доктори медицине и њихове искусије колеге које су уморне од политичке ситуације, друштвене климе, солидарних по-реза, малих плату, партијског ка-дровања и свега што чини живот у Србији верују у обећања о будућно-сти достојној професије коју су из-забрали знаћемо ускоро по броју радних места у европским болни-цима које ће попунити стручњаци школовани овде, о трошку сиромаш-нице Србије.

Пише Марина Обреновић

Док деца уживају у последњем викенду летњег распушта, родитељи трче својеврсни триатлон. Почетни део ове дисциплине састоји се од оптравања од једног до другог рођака и пријатеља у потрази за прошлогодишњим књигама. Мали предах представља „постојање“ недостајућих наслова на фејсбуку и чекање да родитељ годину дана старије деце претресу фиоке и ормаре. Уколико се у неколико наредних дана испод објаве појави коментар да неко има, рецимо, Ликовно Завода за уџбенике, БИГЗ-ову Физику и Радну свеску из француског „Клета“ то се у кући дочекује као добитак на бингу.

Наредни корак је обигравање око тезги са половним уџбеницима уз свакоминутно вирење у списак и проверавање коју књигу из, на пример, историје треба упарити са којом радном свеском, пошто се готово по правилу ради о публикацијама различитих издавача.

Финиш трке је одлазак у књижару по неколико последњих при-

ИСТА ПРИЧА НА ПОЧЕТКУ ШКОЛСКЕ ГОДИНЕ: МУКЕ СА УЏБЕНИЦИМА

Школа

Књига моја пређи на другога

На путу до уштеде пред родитељима је читав низ препрека. Неке школе као да се труде да сваке године прекомпонују списак неопходних уџбеника. Против родитеља су се уротили и поједни издавачи мењајући и допуњујући свако наредно издање, тако да оно лађско више не важи. Папазјанији доприноси чак и пројекат поделе бесплатних уџбеника млађим основцима

неколико књига, јер за ову годину остале неће важити пошто је школа изменила списак потребне литературе. Не вреди ми ни да се нервирам. Тако је сваке године, па сам већ навикла, прича Алексија.

Комплет нових уџбеника за старије основце кошта између 13 и 15 хиљада динара, што nije мало, иако се могу пазарити и на рате, па је јасно зашто се већина

ше да му треба и књига за ликовно, и за музичко, а за енглески и књига и радна свеска. Пријатељица ми је онда објаснила да се нарочују и књиге за изборни предмет. После се питамо што ћачка торба тежи 12 килограма. Шта ће првацима књига за музичко и ликовно, још им само за физичко недостаје, па да будило буде комплетно, вајка се Ивана.

АКО НЕМА ДРУГОГ НАЧИНА,
МОРА СЕ У КЊИЖАРУ

мерака са списка који се на неки други, јефтинији начин не могу пронаћи.

Уколико „триатлон“ започну почетком, а истре до краја августа, маме и тате могу слободно да се упишу у Гинисову књигу рекорда, јер ова агонија обично траје коју седмицу више, тачније до половине септембра, пошто не шаљу сви издавачи уџбенике на време, а и берза половних у центру града захуктава се тек са првим школским данима.

■ У књижару само када мора

Крагујевчанка Алексија већ се уверизала у овој дисциплини јер има четири ћерке. Старије близнакиње су први разред средње школе, млађе ће се на неколико дана кренути у седми основне. Наша екипа затекла је Алексију са млађим близнакињама у куповини књига за нову школску годину. Уместо са товаром, из књижаре „Мост“ су изашле са једном кесицом.

- Купила сам радну свеску из историје, читанку и радну свеску за српски језик и уџбеник за техничко образовање. Само ове четири књиге сам платила готово 3.000 динара. Ишле смо и до уличних штандова, али је испало да су тамо уџбеници који су деци неопходни скупљи него нови. Набављам по један, па ћемо морати да фотокопирамо како би обе могле да уче. Да купујем по два комплета немам новца, а од старијих ћерки су наследиле свега

родитеља одлучује да у књижари пазари само оно што не успева да пронађе на другим местима.

На жалост, налажење рабљених књига није тако једноставно, јер се на путу до уштеде налази читав низ препрека. Неке школе, рецимо, имају праксу да сваке године прекомпонују списак неопходних књига. Против родитеља су се уротили и поједни издавачи мењајући и допуњујући свако наредно издање, тако да оно лађско више не важи.

■ Више реда, али како

Министар просвете најавио је средином августа да ће законским решењима које спрема министар-

Срђана Светозаревић:
Родитељи треба да знају да поседовање уџбеника није обавезно и никада у закону не пише да ћак мора да га има или доноси на час, каже Срђана Светозаревић, саветница у Школској управи.

РОДИТЕЉИ - САМО СПРЕМИТЕ ПАРЕ

да упамте оно што је неопходно, а сада им је то онемогућено, објашњава наша саговорница.

Она сматра и да је Министарство, уколико је желело да помогне, требало да се фокусира на децу из социјално угрожених породица и омогући им не само бесплатне књиге, већ и школски прибор. Овако се новац из године у годину троши и на оне којима то објективно није било неопходно.

■ Уџбеник није „свето писмо“

Пројекат бесплатних уџбеника ће, на срећу родитеља чији деца и девојчице иду у неки од наших разреда основне школе, бити настављен и ове године. У овдашње школе стигле су нове радне свеске за српски језик, математику и свет око нас, док ће, када су уџбеници за ове предмете у питању, малишани морати да се задовоље онима које је користила претходна генерација.

- Идеја Министарства просвете је да литература намењена за музичко и ликовно, која се налазила у оквиру прошлогодишњих комплета, не буде подељена ћацима, већ да стоји у библиотеки и користи се по потреби. Оно што ће свакако бити препуштено родитељима је да, уколико смтарју да треба, набаве комплет за енглески језик, који ни претходних година није узлијо у програм бесплатних уџбеника пошто су у питању публикације страних издавача.

Оно што родитељи треба да знају јесте да поседовање уџбеника није обавезно и никада у закону не пише да ћак мора да га има или доноси на час, каже Срђана Светозаревић, саветница у Школској управи.

По мишљењу наше саговорнице највећи проблем у читавој причи је заправо то што се настава у дакле већој мери ослања на уџбенике, уместо на план и програм.

- Уџбеник је само средство које ћак треба да помогне учењу, али се у практици најчешће дешава да он више служи учитељима или наставницима. Било би много боље, а деци далеко занимљије, када би их предавачи упућивали да за знањем трагају из више извора. То не само да деци даје могућност да истражују, већ код њих развија и критичко мишљење. Овако се читава ствар поставља као да је уџбеник који је наставник препоручио свето писмо од кога се никако не сме одступити, што је апсурд јер је свака књига из, на пример, историје за један разред моделирана по истом плану и програму, тако да у принципу и нема битних одступања у садржају, појашњава наша саговорница.

На жалост, мало је наставника који размишљају о овом начину. Зато ових дана родитељи бесомучно завијују у спискове „обавезне“ литературе и трче триатлон са почетка наше приче.

ЗАХТЕВИ ПРОСВЕТАРА ЗА СМАЊЕЊЕМ АДМИНИСТРАЦИЈЕ

Папирологија важнија од ђака

Учитељи и наставници више од три четвртине времена проводе у писању бесмислених извештаја, годишњих и месечних планова и поштовању крутых правила, па им од толике бирократије не остаје времена да се баве послом због кога и примају плату, образовањем и педагошким радом

Ове године публици је представљен филм и серија о најпознатијем српском професору Кости Вујићи. Познат по необичним, али дјеловрним методама учења и васпитања ђака, професор Вујић ишколовао је неке од најпознатијих српских академика. Можда би и данашњи професори понели овакву титулу да могу својим ученицима да се посвете онолико колико је то могао њихов познати колега.

Нажалост, данашњи професори оптерећени су бесмисленим писањем свакаквих извештаја, годишњих и месечних планова, поштовањем процедуре и крутых правила да им за озбиљан рад са ђацима остаје, како кажу, мање од четвртине времена. Да ово постаје озбиљан проблем српског школства увидели су изгледа и у Министарству просвете, па је од њих потекла иницијатива за смањењем папирологије.

СИСТЕМ ОД НАСТАВНИКА НАПРАВИО ЧИНОВНИКЕ: МИЛАН ЈЕВТИЋ

- Не ради се о томе да је на ма тешко, него је бесмислено писати извештаје које нико не чита. Школски програм само за једну годину има сигурно хиљаду страна, тако да би то за све крагујевачке школе била гомила папира до таванице. Такође, дословно поштовање процедуре, коју нам намећу правни оквири, одузима нам, не само време које би посветили ђацима, већ и део педагошког ауторитета. Јер ако

неко вреднује начин на који су извештаји писани, а не однос наставника према ученицима, то урушава углед ове професије, објашњава Милан Јевтић из Уније синдиката просветних радника Србије.

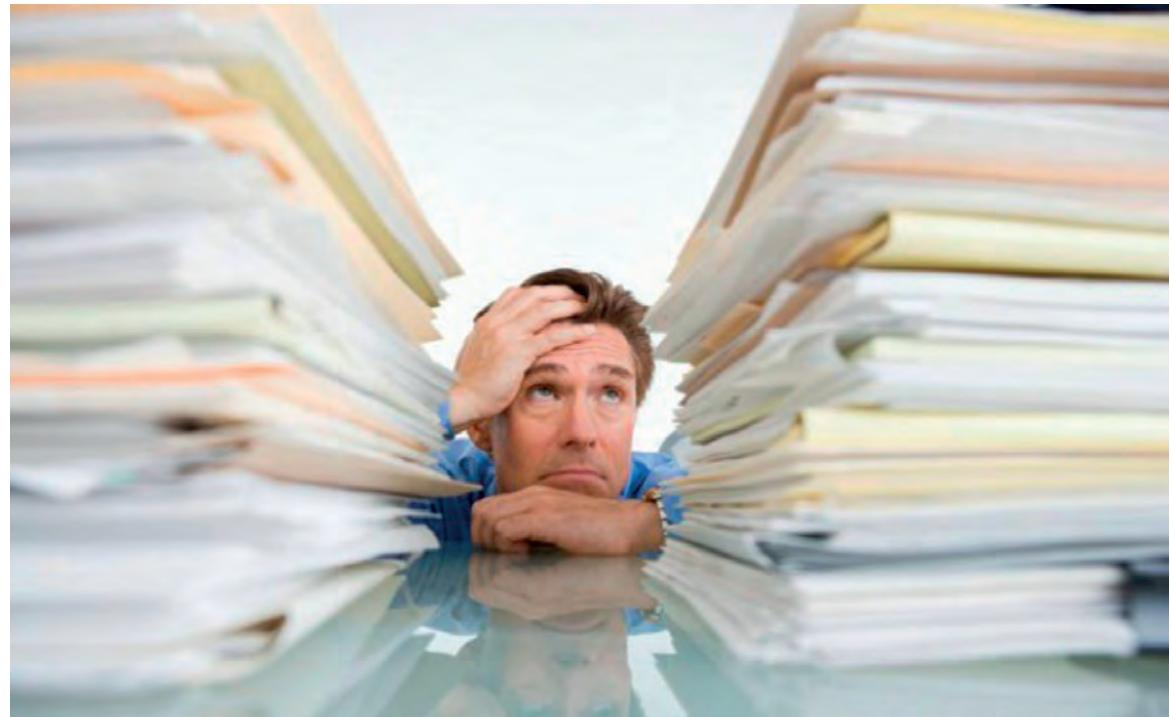
■ Користе кредиту и раде у учionici

Да се заиста ради о огромној папирологији уверили смо се када смо погледали само годишњи и оперативни план рада наставника, који се попуњава месечно. Тако је, поред назива предмета и наставних јединица које ће обрађивати у том месецу, наставник дужан да напише и тип часа (оброда градива, испитивање или вежбе), облик и метод рада, па и место на коме се настава одржава. Ту се најчешће мисли на учionici, али у упуству за попуњавање се објашњава да уколико се настава изводи у кабинету, лабораторији, школској радионици или неком предузећу, то посебно мора бити назначено.

Још занимљивија је колона наставних средстава у коју професори уписују да користе кредиту, таблу, уџбенике или аудио-визуелна средства. На крају, остављено им је да напишу које су иновације спровели у којој наставној јединици и да оцене позитивне стране и проблеме који су настали приликом реализације градива.

Слично је и са припремом наставника за часове, која више не служи као подсетник онога што су за тај час планирали, већ са уписивањем исхода, циљева, применењених стандарда и евалуације часа често износи и по неколико страна. Ипак, оно што је најбесмисленije огледа се у оцењивању ученика. Наиме, сваки наставник мора да има књигу евиденције у којој бележи не само датум и питања које је поставил ђаку, приликом испитивања, већ и потпуно тачан и прецизан одговор који је од њега добио. Такође, треба да забележи да ли је одговор био задовољавајући и на ком нивоу је учеников начин размишљања.

- Сваки наставник ће варећи да је предавање сада најлакши део после, јер су успели да нам

огаде и часове када испитујемо ђаке. Деца се стављају у други план, јер потреба за записивањем свега одузима толико времена да када би све то поштовали не би могли ни два ђака да испитамо за један час. Овај систем преузет је из земља у којима групе имају од 12 до 15 ученика, а предају им наставник и његов асистент, који може нешто и да запише. Код нас, са 35 ученика у разреду ни осамдесетчасовна радна недеља не би била довољна, коментарише наш саговорник.

■ Усавршавање без напредовања

Ако сте, ипак, помислили да је стриктно бележење свега што се дешава на часу, писање разних планова и програма доволно, законодавци се не би сложили са вама, па су наставницима наиметнули и обавезу вођења свог и портфолија сваког ученика. То значи да наставник који предаје у десет одељења мора да има око 300 фасцикли у којима чува сваки контролни, писмени задатак, белешке о усменом одговору и уопште све што се тиче појединачног ученика.

Портфолио наставника је, са друге стране, уско везан за стручно усавршавање просветних радника, што је још један вид бирократизације образовања. Сваки учитељ или наставник дужан је да пре почетка школске године напише лични план усавршавања и тако одреди које ће семинаре и курсеве у току године похађати. Међутим, често се дешава да школа или локална самоуправа

НЕМА ВРЕМЕНА ЗА ДОДАТНЕ И ДОПУНСКЕ ЧАСОВЕ

Видовити наставници

Занимљиво је да су законодавци изгледа предвидeli да учитељи и наставници имају способности предвиђања, будући да су у обавези да план додатне и допунске наставе предају на почетку школске године. Можда се у томе најбоље огледа баналност ових процедура, јер како би наставници могли да знају које градиво ученици неће моћи да савладају док га претходно не обраде. Слично је и са додатним часовима за талентовану децу, јер како објашњава Милан Јевтић, на њима би требало да се обрађују теме које су их посебно заинтересовале и због којих су они спремни на додатно ангажовање, а не оне које је наставник изабрао на почетку школске године.

- Посебан проблем је што су деца преоптерећена, јер иако је законско ограничење да имају 25 часова недељно, сведоци смо да у средњим стручним школама имају по 33, а у гимназији 31 час недељно. То значи да само два дана немају по седам часова, па план рада додатних и допунских часова скоро ни теоретски не може да се уклопи у постојећи распоред. Тако да се уместо правих часова држе консултативни састанци са ученицима, при чему се фокус ставља на допунску наставу, објашњава Милан Јевтић.

Недостатак времена посебно утиче на драмску, ликовну, музичку и друге секције, па оне готово никада нису предвиђене распоредом. Ипак, уколико наставник жели да се бави овим активностима, дужан је да после сваког окупљања преда иссрпан извештај о ономе шта је на секцији реализовано, јер у супротном могу да се одржавају и сваке недеље, али у очима школе оне неће постојати.

немају новац да наставнике пошаљу на изabrani семинар, па се то углавном своди на посету оних који су бесплатни или су у питању промоције уџбеника.

- Лични план усавршавања је потпуна бесмислица, јер се углавном због новца не реализује оно што је у њему планирано. Међутим, на крају године наставници подносе годишњи извештај о семинарима на којима су били и онда морају да објашњавају зашто нису остварили оно што су плани-

рали на почетку године. Тако пишемо два извештаја које нико не чита, јер се зна да програм није реализован зато што није било парата, истиче Милан Јевтић.

Сви сертификати добијени на семинарима чувају се у портфолију наставника, који са биографијом и њиховим вештинама и карактеристикама треба да омогући процену његове компетентности. Наш саговорник објашњава да је то нормално у земљама у којима постоје платни разреди и могућност напредовања у служби, док у нашем систему представља само додатну бирократску обавезу, па се наставници често одлучују да купе типски портфолиј и тако смање себи непотребне обавезе. На овај корак одлучују се, пре свега, јер се њихов рад више вреднује кроз уредно вођену документацију него у односу са ђацима.

Просветари су свесни да највећи део ових проблема неће бити решен до измене Закона о образовању, али су охрабрени чињеницом да су у Министарству коначно свесни проблема које бирократија доноси школству. Има и оних који сматрају да ће се усвајањем предлога о смањењу администрације у школама, српски образовни систем вратити у период пре петнаест година, али, како кажу просветари, од тог периода нисмо много ни одмакли, па неће бити велике штете.

Violentia GLIŠIĆ

ЈАСНИ ПРОГРАМИ И СИСТЕМИ ОЦЕЊИВАЊА

О првацима само позитивно

Посебне замерке Унија синдиката просветних радника Србије имала је на дефинисање планова и програма за ученике са сметњама у развоју и описано оцењивање у првом разреду основне школе. Како је Закон о образовању предвидео неселективан упис, што подразумева и ученици са посебним потребама могу да упишу редовне школе, потребно је посебно дефинисати програм који ће учитељи применявати у одељењима у којима има такве деце.

- Закон тражи од професора, односно тима за инклузију да дефинише ове програме, док их је за редовне ученике прописала Министарство. Како је могуће да од професора који по њима нису стручни да одреде програме за редовне ђаке, траже да их напишу за децу са сметњама у развоју. Тражимо да се направи јединствена категоризација на нивоу државе, јер не могу наставници да процене шта је то што таква деца могу и на који начин да савладају, истиче Милан Јевтић.

Сличне примедбе тичу се и описаног оцењивања у првом разреду основне школе, јер не постоји јасна категоризација, већ учитељи у књижама пишу различите формулатице које морају бити афирмавативне. Тако, уколико дете није савладало читање, учитељ мора да се довија на разне начине да то објасни родитељима, па ће вероватно написати да препознаје сва слова и неке речи. Због тога у Унији траже промену образца у књижама и матичним књигама, где ће наставници штићи клирати оне способности и вештине које су ученици савладали.

ПРОТИВ ОПИСНОГ ОЦЕЊИВАЊА ПРВАКА

Увреме закључења овог броја листа, уторак, 26. август, (тачно три месеца од поплаве у мају), градски тим Комисије за процену штете настала на стамбеним објектима као последица поплава и клизишта током маја 2014. године Крагујевчанима је издао 270 решења за доделу државне новчане помоћи. Од тог броја 138 их је постало правоснажно, протекао је жалбени рок од осам дана, па је већ требало да им на текуће рачуне држава уплати новац за обнову.

Још прошлог уторка 39 решења било је извршно. Али, новац обећан „на папиру“ не стиже.

Звонимир Станисављевић из улице Драгослава Срејовића један је од домаћина који чекају на уплату. Објашњава да су његова,

ДАЈ ШТА ДАШ И КАД ДАШ: ЗВОНИМИР СТАНИСАВЉЕВИЋ

ДРЖАВНА ПОМОЋ ПОПЛАВЉЕНИМА КАСНИ

Папири стигли, од паре ни трага

Имао сам намеру да се жалим на прву категорију и додељених 120.000 динара, али чуо сам да решавање по тој жалби може да потраје и годину дана. Дакле, дај шта даш и када даш, каже Звонимир Станисављевић, чије су кућа и трговинска радња у улици Драгослава Срејовића, поплављене 26. маја

на броју 59, као и комшијске куће, тек на 30 метара од Бресничког потока претрпеле јак поплавни удар. Поред куће, има трафику - самосталну трговинску радњу и сматра да је категоризација лоше урађена.

- У обзир су узимали само грађевинска оштећења, док то што ми је поплављена роба - нема везе. Било је пола метра воде, кажу ми, није се задржала 24 сата. Погледајте, пробушио сам рупу у зиду да би отицала. Имао сам намеру да се жалим на прву категорију и додељених 120.000 динара, али чуо сам да решавање по тој жалби може да потраје и годину дана.

ВЕРУЈЕМ ДА ЋЕ УПЛАТИТИ:
РАДОСАВ ЂУСИЋ

Дакле, дај шта даш и када даш, говори у даху Станисављевић.

У улици Светозара Милетића у Илићеву посећујемо домаћина Драгослава Ђорђевића, правоснажно решење о додели помоћи му је у рукама.

- Решење је од 4. августа, осам дана је протекло 12. у месецу, да-нас је већ 20. и неки август, а но-вац није уплаћен. Шта да кажем, за ствари нико и не пита. Било је поплављено цело приземље, узео сам кредит, купио два лежаја, судоперу. Радио сам изнова ко-шуљицу на поду, ламинат, плочице, набраја Ђорђевић.

Његов комшија Радосав Ђусић, такође сврстан у прву категорију (обећаних 120.000 динара), по-тврђује да је решење добио 8. ав-густа. Одавно је постало правоснажно.

- Верујем да ће уплатити новац, али очигледно је негде нешто за-тијло, помирљиво шире руке Ђусић.

Сазнајемо да је Крагујевац ка-тегоризован у прву и трећу ка-тегорiju оштећења објекта што подразумева исплату државне помоћи у износима од 120.000 и од 250.000 динара, а подсетимо, друга категорија „носи“ 200.000 динара, док је за четврту и пету ка-тегорiju предвиђена накнада од 350.000, односно 600.000 динара.

У канцеларији градске Комисије за процену штете наглашавају да је преостало тек 60 решења, од укупно 330 захтева за надокнаду штете, па ће се посао најверова-тије окончati до краја седмице. Међутим, на питања да ли је,

ЦАБА МУ ПРАВОСНАЖНО РЕШЕЊЕ У РУКАМА: ДРАГОСЛАВ ЂОРЂЕВИЋ

зашто није, као и када ће држава уплатити новац поплављенима - немају одговоре. У сваком случају, потврђују да је, што би се у жаргону рекло, 138 правоснаж-них решења „отишло на наплату“. Државу, дакле, ништа више не спречава да изврши уплату. Бар је „на папиру“ формално тако. Рачуни домаћина су, међутим, и даље празни, а година полако из-миче.

A. ЈОКИЋЕВИЋ

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ГРАД КРАГУЈЕВАЦ
Градска управа за послове локалне самоуправе и опште управе

О БАВЕШТЕЊЕ О ПОСТУПКУ ОДЛУЧИВАЊА О ПОТРЕБИ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

Градска управа за послове локалне самоуправе и опште управе, Секретаријат за грађевинарство, урбанизам и заштиту животне средине, Служба за заштиту животне средине, обавештава јавност да је на захтев носиоца пројекта „КГ УЗОР“ д.о.о., ул. Саве Ковачевића бр. 54, 34000 Крагујевац, донето Решење број: III-05-501-329/14 и спроведен поступак одлучивања о потреби израде студије о процени утицаја на животну средину Пројекта – производња бетонских елемената – бехатон плоча III и IV фаза, чија се реализација пла-нира на кп.бр. 1516/60 КО Крагујевац 1 (ул. Склади-шни центар бб), Град Крагујевац.

У спроведеном поступку донето је Решење да за предметни објекат **није потребна израда студије о процени утицаја на животну средину**, будући да се за планиране карактеристике пројекта, уз примену ве-жећих техничких норматива и стандарда прописаних за коришћење и одржавање ове врсте објекта, као и одговарајућих мера заштите које су утврђене наведе-ним решењем, односно услова које су утврдили други овлашћени органи и организације, не очекују значајни негативни утицаји на чиниоце животне средине у току коришћења пројекта.

Донето решење заснива се на анализи захтева носиоца пројекта и података о локацији, карактеристикама и могућим утицајима пројекта на животну средину, при чему су узети у обзир прописани критеријуми за пројекте наведене у Листи II Уредбе о утврђивању Листе пројеката за које је обавезна про-цена утицаја и Листе пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, број 114/08).

Представници заинтересоване јавности могу из-јавити жалбу на донето решење у року од 15 дана од дана објављивања овог обавештења. Жалба се из-јављава Министарству пољопривреде и заштите жив-отне средине, а подноси се преко првостепеног органа.

Обавештење се објављује на основу чл. 10. став 7. и чл. 29. Закона о процени утицаја на животну средину („Службени гласник Републике Србије“, бр.135/04, 36/2009)

ПОПЛАВЕ ОДНЕЛЕ ОБАЛУ, СТРАДАЛА И МАШИНА ОД 60 ТОНА

Багер заглављен уз Мораву

Три месеца после поплаве које су погодиле Поморавље, у атару села Брзан код Баточине, багер вредан око милион и по евра, заробљен је крај Велике Мораве.

Машина тешка скоро 60 тона затекла се на узвишици удаљеној десетак метара од реке. Служио је за извлачење песка, а у власништву је крагујевачког предузећа „Језеро“ које се бави и експлоатацијом песка и шљунка. Када је Морава почела да надолази, према сведочењима мештана, за неколико сати вода је „прогутала“ десетак метара обале, због чега је багер сам упао у воду и ту остао да лежи месецима.

Слађан Маринковић, који има њиву недалеко од обале, каже да нико није могао ни да помисли да ће Морава стићи до места где је била паркирана ова машина.

- Фирма „Језеро“ направила је пут до обале Мораве, дугачак десетак метара. Багер је био толико удаљен од реке. Када је вода надолазила је крунила обалу, урушала пут и лагано поткопала тло. Багер се са-мо изврнуо. Сада је проблем каква дизалица може да га

КОЈА ДИЗАЛИЦА МОЖЕ ДА
ИЗВЧУЧЕ МАШИНУ ТЕШКУ 60
ТОНА?

подигне из амбиса који је река направила. Ко зна колико би власници коштало да довде довуче кран који би могао да извуче багер из рупе, каже Маринковић.

Недалеко од багера је и викендница, односно она што је од ње остало када се вода повукла. Мада је од поплаве прошло три месеца, језерце које је тада настало још постоји. Заглављени багер сада служи као мост преко тог амбиса до пута који води на саму обалу.

Вода је у Брзану од 16. до 20. маја поплавила све од корита Велике Мораве до аутопута. Кроз пролуке испод ауто-пута вода је продрла у насељени део Брзана и поплавила десет кућа из домаћинства Миловановића, Милановића и Величковића.

M.P..

ИСПРАВКА

У прошлом броју „Крагујевачких“ на петој страни, у тексту под називом „Судбина девојке коју су сви же-љели“, уместо фотографије са протеста запослених у Здравственој станици број 4, у време пресељења из зграде Уреда, грешком је објављена фотографија штрајка запослених у Институту за јавно здравље. Извињавамо се запосленима у Институту и читаоцима.

ЖЕЛЕЗНИЧКА СТАНИЦА ОПЕТ БЕЗ ТОАЛЕТА

Путници морају иза куће

Тоалет крагујевачке железничке станице, који је де-ценију и по био „опасан по живот“, па је обновљен пре неколико година, опет је затворен. Врата су закључана, по свој прилици већ дugo, јер се у раму види пачуница и напуштено гнездо неког инсекта који је давно извео потомство. Реч је о објекту на неколико метара од станице, споља окраченом и срећеном, али забрављених врата.

Да су ове просторије закључане указује и ми-рис, односно смрад око њих.

Реч је о тоалету у чију је обнову уложеноко милион динара, чуло се крајем фебруара ове године, када је станица посетио тадашњи директор Же-лезнице Србије Драгољуб Симоновић. Челни људи крагујевачке железничке станице директору су по-казали тада како је уређен тоалет, чија су врата тада била откључана, а директора су новинарске екипе и усликале у блиставим просторијама тоалета.

Драгољуб Симоновић најавио је тада да ће наредне године бити рено-вирана зграда станице у Крагујевцу. Обилазећи нужник Симоновић је прокоментариса да „тоалет је слика сваке куће“. Ако је тако, крагујевачка железничка станица је затворена кућа.

Железничка станица Крагујевац изграђена је 1886. године. На њој је у протеклој деценији замењен једино кров и олу-ци, а затим и тоалет. Све остало више личи на сце- нографију за филм него на станицу каква доликује граду који је центар Шу-мадије.

Станични тоалет ин-спекција је средином де-ведесетих година прогла-сила „опасним по живот“ и он је наредних деценију, две више био затворен. Испуцали под претио је да прогути несрћенике који на њега кроче, а прича о хигијени у том простору била је су-вишна. Тоалет је био сте-циште наркомана и прос-титутки, али сада није, јер је закључан. Они који и даље путују же-лезницом не би ли уштедели који динар, мо-рају на време да крену у тоалет, онај на аутобуској станици. Улаз у овај ко-шта 25 динара, а прошлог петка хигијена је била у тајком стању да би путни-ци платили излаз из ових просторија бар четири пу-ти више.

M.P.

НАРКО ПОЉОПРИВРЕДА НАДОМАК КРАГУЈЕВЦА

Брзан- шумадијска Колумбија

Годинама већ полиција сваког августа плени стотине килограма индијске конопље у атару села Брзан, до сада више од тоне. Екипа Крагујевачких у Брзану у потрази за засадима, али је то скоро немогуће без сведока. А сељаци виде, али ћуте и гледају своја посла

Пише Марија Раџа

Уатару села Брзан, на осам километара од Баточине и око 35 од Крагујевца, већ годинама полиција сваког лета сече стотине килограма индијске конопље, која тамо врло успешно расте. Да није успешних привредника, прва асоцијација на ово било би узгој марихуане. Индијску конопљу нарко ратари саде на њивама близу реке Мораве, јер марихуана "воли воду", кажу упућени. Нико у Брзану неће да говори ко је кад узре коси, ако се изузме полиција. Чувари закона током последњих неколико година само у Брзану су пожњели више од тоне индијске конопље. То је оно што су открили. .

Њиве под индијском конопљом у Брзану је тешко наћи, бар новинарима. Посађена је близу Велике Мораве, али даље од путева којима се аутом може проћи. Тамошњи мештани се смешкају, кажу "погледай боље, свуда је има".

■ Зид ћутања виши од конопље

Носећи пар пива у кеси, у повратку из продавнице, један мештани објашњава да из правца мотела "Кошута" вала ићи километар путем ка Брзану, па лево испод пруге и ауто- пута. Одатле треба возити право у њиве, те све време напред до Велике Мораве. Од прашњавог пута ка обали реке води бар двадесетак путнића, што лево, што десно. Понеки од њих могао би да буде и пут до скривених парцела под индијском конопљом. Судећи у ком је стању "главни" пут кроз моравску равницу, споредни би сигурно

ДИВЉА КОНОПЉА КАО „МАСКА“ ЗА МАРИХУАНУ:
СЛАЂАН МАРИНКОВИЋ

значио крај за новинарски "пунто". Поред пута на сваки километар два, налази се по која викендица или стара кућница. Крај једног чује се пумпа за воду, иза куће велика њива под паприком. Слађан Маринковић са двојицом синова полива башту. На питање, где ту има њива под индијском конопљом, подозриво гледа у викендици. Кад схвати да су у питању новинари мало му је лакше.

- Виђао сам полицију кад прође овуда, више пута, годинама. Увек су ишли даље овим путем, та конопља је ближе реци. Воли воду! Ево, видите, овде има дивље конопље у свакој врзини крај пута. Некада је народ садио обичну, индустриску конопљу, па је од ње прављено одело. Ови што саде индијску конопљу често је посеју између њива, не на целој парцели. Има је и у средњима са кукурузом, а полиција дође кад конопља прерасте кукуруз, по пријави, објашњава Маринковић.

Тек мало касније, овај човек признаде да је бивши полицијац. Такође је одличан домаћин и добар човек, те остави паприку и синове у њој, и пође новинарима да помогне у трагању за пољима под индијском конопљом. У вожњи све дубље кроз атар ка Морави, Маринковић каже да би се до правих места могло стићи само "лада новим". После релија током кога су

трава и камење одрали ауто одоздо, а шипраже крај пута гребало лице кроз прозор, стиже се до њива на домак реке. Тамо - риболовци.

Упитани о конопљи, сви утихнуше. Не желе да "распредају" причу превише, често њих неколико пријатеља остану да ноће у викендици. На питање како се зову, један одврати - а како ћеш знати кад ти кажем име да сам тај? Никако, одговор је новинара. Он рече да се зове Драган.

■ Познаћеш је и по смраду

- Нема конопље никде около и има је свуда, ако потражиш како ваља. Али, што би тражила, што ти то треба? Овде сељаци виде, али ћуте и гледају своја посла. За што неко да ризикује батине или још горе? Много је запуштених њива око, тамо саде. Крај пута уз саму реку је огромно шипраже иза кога се може посадити те конопље вредне, брат брату, око 40.000 евра. На Морави је, овде у Брзану, и једно острвце - рођено за узгој конопље. Док си долазила овде, прошла си 12 споредних путева, иди њима и наћи ћеш, каже Драган.

Његов старији колега објашњава да се близина њива под дрогом може проценити и по мирису. Трава "смрди", бар овим људима.

- Ако је већа површина, рецимо око 40-ак биљака, осећа се њен

мирис. Она има смолу која се на далеко осети. Било је случајева да људи посаде око њиве по пар редова индустриске конопље, која није дрога, и то само да би тај смрад тероа бубе и инсекте. Човек неће да прска, него кромпир брани конопљом. Неко га пријави, и на грабуси због кромпира као да је нарко дилер. Било је и случајева да са тих наркоманских њива ветар разнесе конопљу на парцелу поред, па опет "ради" полиција, а није у питању намерна производња. Ето, проблем је и то што се полиција не разуме у пољопривреду, закључује саговорник Крагујевачких.

Да прича о њивама под марихуаном није хтео ни пољопривредник средњих година који је невољно зауставио трактор и искључио мотор. Сишавши на прашњави пут само је пристао да каже да нарко ратари који обрађују земљу у Брзану раде то врло озбиљно и имају знање које треба да има сваки пољопривредник.

- Њиве под индијском конопљом ничу крајем марта, а жетва и хапшења почињу крајем августа, све до октобра. Знање о земљорадњи произвођачима не мањка. Читав посао не разликује се много од узгајања парадајза или бораније. Они спреме и притке и канапе којима се њива "ишпарта", да биљка, када порасте не би падала и ломила се. На њивама смо виђали пластичне канте, прскалице са пестицидима, за поливање. Биле су ту и противградне мреже, налик мрежи од које се праве цакови за паприку, па марихуани ни град ништа није могао. Ако је њива даље од воде, крај засада чак ископају базен дубок око метар, а у њега поставе најлон. Ту се накупља вода за заливаше. Листови биљке, они притлу, чупани су и бацани на земљу, да остане дуже влажна. Око њива на брду је чврсто испреплетано

ОД 2009. ДО ДАНАС

Полиција посекла милион евра

Од заплењених 200 килограма индијске конопље добија се до 40 килограма осушене марихуане, проценују стручњаци. Грам марихуане на крагујевачком уличном тржишту продаје се за 500 динара.

Од 2009. године полиција је посекла, само у већим акцијама, 1.242 килограма "свеже" индијске конопље. Да је она стигла до оних који су је садили, сушевијем би се добило 248 килограма марихуане. На тржишту би толика марихуана вредела 124 милиона динара или 1,06 милиона евра.

пруће, да не би прошеље свиње и да се засад заштити од погледа радозналаца и ловаца, објашњава тракториста.

■ Престиж бити богати нерадник

На питање ко сади толику дрогу у Брзану ни један саговорник Крагујевачких није хтео да одговори. Сви риболовци „потегли“ су пиво после тог питања, тракториста се наслеђају и продужију својим путем, радник у оближњем стваришу дохватио се дасака које је требало померити. Најстарији од ових људи рече да "има ту

ТЕШКО ПРИСУПАЧНЕ ЊИВЕ УЗ МОРАВУ „ИДЕАЛНЕ“ ЗА НАРКО ПОЉОПРИВРЕДУ

један мали што се дрогира и сади траву" и ту се објашњавање заврши.

У овом делу Шумадије боље упућени тврде да у Брзану индијску конопљу саде Крагујевчани, мада се помињу и Баточинци, и то "они што стално седе по кафићима, а возе добра кола". Купци су опет Крагујевчани, али и Јагодинци. Они су и купци и препрдавци.

Мада сељаци у Брзану разговор о силној конопљи, код њих посеченог протеклих година, не замећу тек тако, о суштини проблема и кажу коју реч.

- Живимо у држави где се млади поносе ако ништа не раде, показују свима да су у кафани по читав дан, а возе "ауди А6" и носе "кајлу" око вртата. Онда се ови други питају- зашто би садили паприку на прадедовским имањима, или кукуруз, код од тога не може лепо да се живи. Није њима тешко да уче. Како су научили све о марихуани: те где да је саде, која је мушка, а која женска биљка, како да је штите од града – све то знају. Што да саде кукуруз код ће од конопље за дрогу да зараде бар 10 пута више. У Србији је престиж бити нерадник са парама, очајан је овај сељак из Брзана.

У наступу беса и јада још додаде "ето, рађа на нашим њивама шта 'оћеш, онако како бог заповеда, ал' ми жоћемо да будемо Колумбија".

ПОЛИЦИЈА НЕ СТАЈЕ СА УНИШТАВАЊЕМ МАРИХУАНЕ У БРЗАНУ

Ове године – четврт тоне, а тек почела сезона

- Средином августа ове године, полиција је посекла 127 килограма, па још 108 килограма индијске конопље у Брзану, укупно 235 килограма. Толики засад крагујевачки оперативци су секли током целог дана. Конопља је сечена по њивама, врзинама и крај самог пута. Када се се марихуана осуши, на уличном тржишту вреди 280.000 евра.

- Средином августа 2013. полиција је открила на више места у атару села Брзан засаде око 200 килограма индијске конопље.

- Средином августа 2012. године полиција је пронашла и запленила 640 килограма марихуане у сировом стању на неколико локација у општинама Баточина и Аранђеловац. То је била највећа заплена те дроге у Шумадији у пат претходних година. Већа количина нађена је у атару села Брзан, на више локација поред Велике Мораве, а знатно мања на подручју општине Аранђеловац. Стабљике марихуане биле су више од два метра и спремне за брање.

- Августа 2009. године полиција је за пет дана посекла 167 килограма индијске конопље у атару села Брзан. Конопља је била засађена крај same реке Велике Мораве.

СВАКЕ ГОДИНЕ У АВГУСТУ И СЕПТЕМБРУ ПУНЕ РУКЕ ПОСЛА ЗА ПОЛИЦИЈУ:
ЈЕДНА ОД ЗАПЛЕНА БРЗАНСКЕ МАРИХУАНЕ

ИЗВОР НА СВЕТИЊИ- ЗА ТУРИЗАМ И БЕБЕ

Дамјана – беба са извора

Удружење "Михаило Петровић" из Влакче уредило прилаз заборављеном извору, за који се верује да је благотворан за вид, мигрене, али и за жене које маштају о беби. Мала Дамјана од шест месеци - доказ за неверне

3 авичајно удружење "Михаило Петровић" из Влакче уредило је прошлог викенда стазу кроз шуму, до извора Светиња. Ових дана биће постављена ознака која ће на извор манифестираји све намернике на путу Крагујевац-Страгари. Извор је десетак метара пре скретања у село Влакча. Када се са пута сиђе, ваља ходати низ брдо око 400 метара, а у ували на дну брда тече вода која није пресушила ни у време највећих жега.

За извор Светиња у овом крају се од вјакада верује да је благородан за жене без потомства, али и за оне који имају проблема са видом и мигренама. Удружење "Михаило Петровић", познато по акцији "Дани отворених дворишта", стазу је уредило да би сачувало све благодети свога села. Да ли извор заиста помаже, испричашоја је млади пар који након десетак година лечења неплодности, сада на извор долази са шестомесечном бебом.

Драгољуб Швабић, секретар Удружења како да су чланови, њих двадесетак, заједно уредили стазу која је била тешко проходна.

Извор под велом тајни

- Као и раније, чинимо све да сачувамо оно што имамо у Влакчи, а тај извор је место на које су као деца ишли садашњи пензионери. Циљ нам је да на њега можемо да одведемо, уређеном стазом, све који посете Влакчу. Када их тамо одведемо, хоћемо да им испричамо све што знамо о извору и околини. Све су то припреме за сеоски туризам који можемо да развијемо, објашњава Швабић.

Он додаје да је прошлост извора обавијена велом тајне о томе ко је заштитник ове свете воде.

- Народна казивања упућују да је извор повезан са именом Свете Петке Параксеве, као и чувена Градина изнад Влакче у планини. Приповеда се да је некада Карапође долазио на извор да се умије и помоли. Вода, кају стари домаћини, ни у најушни-

МЕШТАНИ ВЛАКЧЕ САМИ ПРОКРЧИЛИ ПУТ ДО ИЗВОРА СВЕТИЊА

СЛУЧАЈНОСТ ИЛИ ВЕРА И ИЗВОРСКА ВОДА – НИЈЕ ВАЖНО – ДАМЈАНА ЈЕ НАЈВАЖНИЈА: МАЈКА ИВАНА СА ДЕТЕТОМ

НЕ ПРЕСУШУЈЕ НИ КАД ЈЕ НАЈВЕЋА ЖЕГА: ИЗВОР СВЕТИЊА

јим годинама није престајала да тече. Новчић из 1807. године, пронађен је код извора. Стари кажу да вода највише исцелитељски помаже вид и супружницама који немају деце, каже Швабић додајући да сваког 12. септембра, на Светог Александра Невског, мештани крај извора славе.

У дну брда, вода тече једва чујно, и једино жубор ремети тишину и мир у шуми која кројашњама закланя небо. Крај извора је постављен грумен земље у коју посетиоци утишу по коју запаљену свећу, за своје и здравље најмилијих. Недалеко од воде је сточић, на њему икона Свете Петке и метална кутија. У њој - свеће, цена је исписана, а на образу је намерника да поштено плати. Једни се крстећи моле крај воде, па умију лице, мало попију и затраже боље здравље. Други чистом водом тек утоле жеђ, у исцелитељска дејства воде и вере - не веђују.

Лекари оманули или извор није

Ивана (30) и Саша Алексијевић (30) из Влакче одувек су веровали, али су одрастајући заборавили извор

Светиња. На њега нису мислили свих оних десетак година, колико су обилазили лекаре у нади да ће у кући зачути плач бебе. Данас су на извору често, али их је троје, друштво им прати Ћеркица Дамјана, која је свет угледала пре шест месеци.

Ивана се сећа да је после две године брака отиша лекару збуњена што никако да остане у другом стању.

- Говорили су ми да будем стрљивана, да има времена. Убрзо је време чекања прошло, а почело је лечење. Сваки лекар рекао ми је да не схвата у чemu је конкретно проблем са зачећем. Чак су ме у једном периоду лечили погрешно, због помешаних резултата. Узимала сам терапију за жену која је у менопаузи. Када је то открило била сам у шоку, кренуло је све изнова. Плашила сам се тестова за трудноћу, годинама су сви били негативни. Обишла сам неколико познатих српских лекара. Онда смо се Саша и ја уморили, његов отац се тешко разболео и питање мог лечења и бебе пало је у други план, сећа се Ивана.

Одуствавши од свега прошлог лета,

ово двоје младих људи који се воле отишли су на извор Светиња, на само који километар од куће. Наду су изгубили, али веру нису. Сећајући се прича својих бака, помогли су се Светој Петки, умили се и напили воде. Отишли су умирењи кући. Када је Ивана за месец дана посумњала да се нешто променило у њеном телу, није смела да купи тест на трудноћу. Када га је најзад купила и тестирала се, није смела да погледа. То је учинио Саша.

- Била је уплашена, превише слаба за још један негативан резултат. Над превише је тестова већ пролила сузе. Натерао сам је на препад да уради тест и то на бензинској пумпи, када смо се враћали са вашара из Тополе! Није имала снаге да погледа.

САЧУВАТИ БЛАГОДЕТИ СВОГА СЕЛА И ПОКАЗАТИ ИХ НАМЕРНИКУ: ДРАГОЉУБ ШВАБИЋ

ру слушао као дете, када је са оцем ишао по воду.

- Ту смо долазили по воду за пиће. Читаво брдо Светиња и овај извор, као и још један недалеко одавде, обавијени су велом тајне. Овде су пронађене камене плоче за које нико није знао одакле су и чим су служиле, сем претпоставке да су покривале гробове. То је сељак бунило, јер камен није из овог краја, нити су овде икада таквим плочама прекривани гробови. Како било, један је сељак из Влакче одвукao такву плочу кући и поставио је као прилаз у двориште. Од када је ту наместио, у кући није ока склопио. Ноћу би чуо гласове, као да неко вуче ствари по собама, шкрипало је и трескало. За који дан је схватио, натоварио ону плочу и вратио је где је нашао. Мир му се врачио у кућу и најзад је успео да усни, каже Слободан Планић.

Драгољуб Швабић, секретар Удружења "Михаило Петровић", названог по првом српском пилоту, објашњава да је извор благо и део историје овог села.

- То чувамо и именом удружења и акцијама које спроводимо да се не заборави Михаило Петровић. Обележавамо годишњицу његовог рођења, сваке године полажемо венац на гробницу свог земљака покушавајући да једног нашег јунака не препустимо забораву. Покренули смо пре девет година манифестацију "Дани отворених дворишта". Захваљујући Зорану Петровићу, нашем члану, власнику бензинске пумпе на Светињи, звонко које је деценцијама чамило на тавану сеоске школе поново се огласило. Боримо се да сачувамо стари занате, да сачувамо све добро што имамо у Влакчи. Пут до извора са еланом је средило двадесетак наших чланова, својим косама, тримерима и моторним тестерима. Ми то радимо од срца, а онда се мало дружимо, одморимо, нешто поједемо и испричамо, објашњава Драги Швабић.

Влакча је село које је на почетици развоја сеоског туризма. Делимично и због тога, извор који имају, покушавају да ставе на листу дестинација које ваља видети – било да највернији верује у исцелитељско дејство воде, или спада у скептике.

M. P.

У СЕЛУ МАНОЛОВЦИ ПРОНАЂЕНИ ОСТАЦИ МАНАСТИРСКЕ ЦРКВЕ И КОНАКА

Средњевековни живописи на светлу дана

У селу Манојловци код Тополе, на планини Рудник, 21. јула ове године настављена су археолошка ископавања за почетак локалитету Бурине ћелије.

Прошлогодишња пробна истраживања су показала да се на овом месту, скривеном дубоко у шуми, налазе остаци средњевековне манастирске цркве и конака. Ове године настављено је истраживање оба објекта, а Народни музеј у Аранђеловцу, који води ове археолошке радове, саопштио је да су постигнути значајни резултати.

У јужној половини цркве, поред мноштва фрагмената фресака, пронађених у шуту током ископавања, делимично су откривене и велике површине живописа, очуване на зидовима храма. Посебно се истиче део композиције "Служба архијереја", на зиду олтарске апсиде. Пронађена је часна трпеза и зидана стопа на којој је она стајала наводи се у саопштењу.

Како је реч о значајном открићу за општину Топола, локална самоуправа учествује у финансирању ових ископавања.

- Општина Топола финансира пројекат јер према турским тифтерима из XVI века, Јарменовци су имали два ма-

настира која су плаћала порез. Манастир који је откопан један је од та два. Виде се фреске које су релативно добро очуване као и велики конак на два нивоа уз сам манастир, што само указује да је манастир био богат. Сматра се да је манастир замро у другој половини XVIII века после великих аустријско-турских ратова, када је и свештенство кренуло са народом у сеобе на подручје данашње Војводине, објашњава Драган Јовановић, председник општине Топола.

На основу прелиминарних процена, откривени живопис припада првим деценцијама XV века, евентуално последњим годинама XIV века. Реч је о фрескама веома квалитетне изrade, са доста прецизно исликаним детаљима.

Из Народног музеја у Аранђеловцу потврђују да се недалеко од цркве истражују и остати велике грађевине које су служиле као манастирски конак. И на том простору се проналазе делови трпезне керамике - глеђосане, сликане, али и фрагменти једноставне, кухињске грнчарије. Има и делова који сведоче о постојању зидане пећи у оквиру овог објекта, наводе у аранђеловачком музеју.

НОВА МАТЕРИЈАЛНА СВЕДОЧАНСТВА О СРЕДЊЕВЕКОВНОЈ ШУМАДИЈИ: АРХЕОЛОЗИ У МАНОЛОВЦИМА

Радовима на терену руководи др Дејан Радичевић са Филозофског факултета у Београду, а стручну екипу чине и археолози Владан Миливојевић, Јована Ненадовић и Драган Ђирковић. Пројекат финансирају Министарство културе и информисања, општине Аранђеловац и Топола и Народни музеј у Аранђеловцу.

M. P.

ЗАНИМЉИВО ИСТРАЖИВАЊЕ САЊЕ МИХАЈЛОВИЋ

Бели красуљци хладе планету

У оквиру програма астрономије у Истраживачкој станици Петница млада Крагујевчанка дошла је до занимљивих одговора на питање шта би се десило када би наша планета била насељена само биљкама

III та би се десило, рецимо, када би Земља била насељена само биљкама, које би међусобном разменом енергије регулисале температуру на планети, питање је које је себи поставила млада Крагујевчанка Сања Михајловић, а потом, дошла и до врло занимљивих резултата.

Она је у оквиру програма астрономије у Истраживачкој станици Петница прво написала рачунарски програм, који јој је омогућавао да добије зависност температуре планете од времена, у случају када је она наенасељена. Затим је моделовала насељавање планете, користећи црне и беле красуљке, а терморегулацију, коју они врше, посматрала је у временском интервалу од осам милијарди година.

- Шео систем се заснива на врватноћи. Планета је подељена на поља и у зависности од његове температуре постоји одређена врватноћа да ће на том пољу да никне бели или црни красуљак или да ће то бити гола земља. Температура поља одређује се у зависности од енергије које свако поље има, а на основу зрачења које му стигне са Сунца и које оно емитује у свемир, као и дифузије,

односно међусобне размене енергије између њих, објашњава овај компликовани статистички модел Сања Михајловић.

Полазећи од односа одбијеног и упијеног зрачења, закључила је да бели красуљци аутоматски хладе планету, јер одбијају више зрачења, док је црни затгревају. Њихов однос и размена енергије доводи до терморегулације планете.

- На почетку насељавања јавља се већи број црних красуљака, јер

њима погодује виша температура и они се појављују како би загрејали планету. Како време противче, температура расте, смањује се број црних и повећава број белих, који својим утицајем хладе планету и држе њену температуру оптималнијом, објашњава наша саговорница.

Помоћу овог модела добила је график зависности просечне тем-

ЛЕТЊИ КАМП МЛАДИХ АСТРОНОМА У ПЕТНИЦИ
САЊА ПЛАНИРА ДА СЕ БАВИ НАУКОМ

пературе планете од времена, а у поређењу са оним када је планета ненасељена показало се да су красуљци спустили њену температуру за око десет степени

и држали је ником око милијарду година. Иако изгледа да су њени резултати супротног важећем становишту по коме се температура на Земљи повећава са насељавањем, она објашњава да је то тачно када говоримо о људима. Међутим, када би планета била насељена само биљкама, оне би својом терморегулацијом довеле до смањена температуре.

красуљака, а у близини екватора топлије са више црних, објашњава Сања Михајловић.

Ова талентована физичарка истиче да је астрономију заволеља још као мала, читајући бројне књиге и енциклопедије о планетама и звездама. Као и сву децу занимала су је пространства свемира и путовање у далеке галаксије, али је у Петници научила да је астрономија више од прича о звездама, да се заснива на астрофизици и да има добра математичка, због чега се још више заљубила у њу.

- Боравак у Петници је невероватно искуство. Научила сам о астрономији далеко више него што сам икада мислила да ћу имати прилику. Петница је невероватна институција у коју треба да оде свако ко је у могућности. Тамо није најбитније знање које стекнемо, већ ентузијазам, који је просто заразан и та размена енергије између полазника која је невероватна. То је оно што нас подстиче на даљи рад и уколико се неко двоуми да ли да се бави науком, тамо ће сигурно добити право усмерење, објашњава ова Крагујевчанка.

Њој додатно усмеравање ка науци није било потребно, будући да је ове године уписала Електротехнички факултет у Београду. Највише је занима физичка електротехника и мада мисли да инжењерији данас имају бољу перспективу, планира да се по завршетку факултета бави научним радом. Жели да јој области рада буду различите, да све испроба и онда закључи шта јој најбоље лежи.

Виолета ГЛИШИЋ

CityVision
МЕСТО ОГЛАШАВАЊА УСПЕШНИХ!
LED ЕКРАН У ЦЕНТРУ ГРАДА

NOVA ERA
СПОЛЈЊЕНОГ ОГЛАШАВАЊА

Bilbordi kakve ste oduvek želeli!

TOP ЛОКАЦИЈА:
STROGI ЦЕНТАР КРАГУЈЕВАЦ
Нјупрометнија растровница и почетак пешачке зоне

POZOVITE 302-852
и уз наградни код: "kgnovine" добићете 10% попуста за реклами

OPРЕМИТЕ СЕ НА ВРЕМЕ NEVEROVATНЕ ЦЕНЕ!

Popusti do **50%** od 25.08. do 10.09.2014.

	tesa Lepak u stiku, 21g ~~59.-~~ 34403		Gumica za brisanje Tikky 30 AZ- 32.-
	niceday Grafitne mine 0,5 HB Zarezač 1 rupa ~~23.-~~ 15.-		Hemijska olovka Tikky ~~259.-~~ 209.-
	SL 160-VER ~~369.-~~ 209.-		Drvene bojice 1/12 ~~289.-~~ 189.-
	Tempera PVC 1/7 ~~209.-~~ 162.-		Pernica 1 zip 28 elemenata ~~899.-~~ 209.-
	Vodene boje 1/12 ~~110.-~~ 79.-		Scotch Lepljiva traka + držać ~~372.-~~ 239.-
	Tehnička olovka i šestar ~~129.-~~ 64.-		Lepljiva traka 15 x 33 ~~47.-~~ 32,90.-
	JUMP Geometrijski set 1/4, 19 cm ~~79.-~~ 64.-		HIGH SIERRA X41*002 ~~5190.-~~ 3690.-

Mogućnost plaćanja na 4 rate putem čekova građana.

STYLOS

МАЛОПРОДАЈА:
KRAГUЈEVAC: TC Plaza
tel: 034/ 6100 350

ЈОВАН ЈОВЕ МРАТИНКОВИЋ – НАШ НАЈДУГОВЕЧНИЈИ ФУДБАЛЕР

Не интернационалац, већ интер

Пише Зоран Мишић

Животна прича нашег суграђанина Јована Мратинковића, којег Крагујевчани знају искључиво као Јовета, заиста је импресивна јер на свом професионалном путу „стигао“ да као играч, тренер, селектор, менаџер, саветник, функционер... буде ангажован у чак 104 фудбалска клуба и то на четири континента: Европи, Аустралији, Америци и Африци.

„Не грађанин света и интернационалац, већ интерконтиненталац“, духовито је за њега умео да каже његов велики пријатељ Миле Јоцић.

Још као детету баба му је предвидела да ће овако благодаран и богоугодан пропутовати читав свет и да ће му свуда врата бити отворена. И погодила је.

И данас више него живахан за своје године (83), елегантан господин (као и сви Парканци) у белом саку са ФИФ-иним знаком, одише невероватном енергијом, еланом и ентузијазмом.

- Није ми било лако. Много сам радио и још више се одрицао. Легао сам са кокошкама и устајао са птицама. Љубав, воља, одрицање... све то сам уткао у фудбал који је био и остао читав мој живот, са пуно емоција прича Јове.

Где год да се налазио у свету увек је са поносом истицашо да је Крагујевчанин, иако је његова животна прича почела 1932. године у Битољу.

Отац Милутин, официр и херој из Првог рата, переклоком из Лавандова код Азање и мајка Стана, коју су Крагујевчани звали Фанија, имали су десеторо деце, шест кћери и четири сина. Као трећи брат име Јован добио је по деди. После окупације Македоније 1941. године њихова породица је претерана и обрела се у Крагујевцу. Населили су се у скаку у Улици Илије Коловића, где су их Немци срећом мимошли током стрељања.

- Било је то сиромашно ратно детињство. Скупљао сам шишарке са децом по парку и носио их мајци да их суши за ложење, крали воће и поврће са Мајом Џојом по ободима Великог парка. Једном су ме ухватали Немци из касарне у парку и затворили у ко-

ЈОВЕ КАО ИГРАЧ „РАДНИЧКОГ“ 1952.

И СИН НАСТАВИО ОЧЕВИМ СТОПАМА

Још један Мратинковић хара Аустралијом

Јоветов син, Мартин (34) активан је фудбалер у Аустралији. Своју супругу Марију Јове је упознао у Польској половином седамдесетих година, где је био на стручном тренерском усавршавању.

- Интересовало ме је како функционише њихова репрезентација, која је направила велике ре-

зултате у Европи, на светским првенствима, била олимпијски победник, прича Јове који је и почасни – „златни члан“ пољског Фудбалског савеза.

Из тог периода потиче и његово пријатељство са чувеним пољским асовима – двојицом Казимира – Дејном и Гурским.

Сем стручног усавршавања, колеге из Польске су Јовета упутили и на националне природне лепоте, тако да је отишао да обиђе чуvenу бању са лековитим блатом Кудову Здрој. Једна

епизода са тада младом кројачицом и откинутим дугметом на капуту завршила се венчањем 1978. године у Кучеву. Две године касније добили су сина Мартина, који као и отац постиже запажене резултате у клупском фудбалу.

Мартин Мратинковић је једно време био и члан нашег „Радничког“, у Аустралији је играо и за румунски клуб „Логан сити“, а тренутно је играч „Вулса“, са којима је недавно освојио државно првенство Квинсленда.

Током вишедеценијског рада био је ангажован у чак 104 клуба или селекције, на четири континента, у Европи, Аустралији, Америци и Африци. Играо је и у свим републикама бивше СФРЈ, а током фудбалског путовања око света увек је са поносом истицашо да је Крагујевчанин

кошињац док су над небом изнад града зврчали савезнички авиони, присећа се Јове.

■ Играч свих крагујевачких клубова

Али, у Великом парку је завољено и фудбал, који је убрзо заменио његову дотадашњу детињу страст – голубове.

- Ишли смо по околним селима, Белошевац, Ждравица, обе Сабанте, и мењали ствари за храну, чистили ципеле, носили кофере, ишли у школу... и играли фудбал. Пажњу ми је привукла табла на ондашњем стадиону на крају Парка на којој је писало „СК Шумадија 1903“, а на улицама сам увек хтео да будем Аца Петровић Пикавац и не сањајући да ћу једном заиграти са својим великим идолом, предратном звездом клуба „Југославија“, сећа се Јове.

За време рата као десетогодишњак је и почeo да тренира у „Шумадији“.

- Са најмлађима у Шумадији радио је легендарни халф, „петица“ Миле Манојловић Чеп (погинуо као припадник четничких јединица у борби са партизанима код Параћина), леп, крупан, лепши од бечког Оцвирка, центархалфа аустријске презентације. Научио нас је да ударамо главом, ослободио страх од лопте, био добар педагог и та прва знања стечена од њега примењивао сам читав живота, тврди Јове.

Као мали жељео је да буде голман или халф, али пошто је био ситан, Чепов избор је био десно крило, где се тражи брзина, вештина и умеће...

Посла рата играо је за све крагујевачке тимове: „Раднички“ (од 1948. до 1952.), „Шумадију“, „Борац“, „Милиционар“, али и клубове из Баточине, Бадњевца, Ресника...

- Фијакером су онда долазили по мог пријатеља Милета Јоцића и мене, шеретски појашњава он.

Из крагујевачког играчког периода остаће анегдота да је на мечу репрезентације Крагујевца против овдашњег „Динама“ (тим ВГЗ-а), у којој је резултат био 28:2, Јове постигао 11 голова, што је педантно забалежио бард овдашњег спортског новинарства Миле Стаменковић.

Овај скор Јове ће поновити и као играч ужице „Слободе“ када је забио 11 комада тамошњем „Јединству“ (тиму железничара), за који су игра-

ли млади и перспективни Ђорић и Доганцић.

- У то време се живело тешко. Путовали смо на утакмице сточним вагонима и камионима на којима је по поду била прострта слама. Читав тим делно је две века хлеба. Мене је УДБА запослила у болници као магацинера и оставио ми до краја живота да радим у здравству, наводи Јове.

Из Крагујевца 1954. године прелази у „Бокељ“, који је тада био Друга лига.

- Крагујевачки тимови играли су у подсавезу, а једино је у овом рангу играо крушевачки „Напредак“. У Котору су ме дочекали раширених рук, али конкуренција је била прејака и испали смо наредне сезоне. Тада се певало: „Шта ће јадан Бокељ, с њим је цела Бока, када су упора к' море широка“.

Враћа се у Крагујевац и у Великом парку „тренира као луд“, када ће га на препоруку пријатеља Милете Јоцића позвати на пробу у „Црвени звезду“.

■ Избегавао велике градове

На пробној утакмици између првог и другог тима Звезде, на којој су играли асови попут Миљанића (који је већ имао и улогу тренера), Беаре и Кривокуће, Томића (касије играч „Хајдука“), Предрага Ђајића, Бате Веселинова, Станковића, Владице Поповића, Рудинског, Топлака, Шекуларца... и наших Милете Јоцића и Јовета резултат је био 2:2, а Јове је постигао оба поготка за свој тим.

Прошао је, али се није дugo задржао у „Звезди“.

- Они су имали довољно играча и питање је како бих се изборио за место у стандардној постави. Друго, Београд ми није одговарао, нисам вољео велике градове и „бежао“ сам од њих у мања места, прича Јове, а то размишљање ће се поновити и када буде био у редовима ОФК-а.

Из тог београдског периода ипак за читав живот остало су ми пријатељства са асовима попут Боре Костића, Рајка Митића, Бо-

УВЕК У БЛИЗИНИ СВОГ ВЕЛИКОГ ПАРКА – ЈОВЕ МРАТИНКОВИЋ У „ФРАНЦУСКОЈ ЛАЂИ“

ALAN
WAS
SO
SAD

Unhappiest Soccer player in Melbourne's of the weekend was Melbourne's Alan Elliott. Alan back-passed the ball to his goal, but instead of returning hit the post. J.U.S.T. forward John Mratinkovic scored the goal. Here Elliott is seen sitting up as Alan leans dejectedly on the post.

Photo: Don Hruska.

СТРЕЛАЦ ПОБЕДНИЧКОГ ГОЛА У КУПУ АУСТРАЛИЈЕ (ЈОВЕ ЉУБИ ЛОПТУ)

бека, Миљанића... са којима је био у контакту читавог живота.

КОНТИНЕНТАЦ

О КРАГУЈЕВЦУ УВЕК САМО ЕМОТИВНО

Мало нас има да би се свађали

Док је могао Јове Мратинковић долазио је у Крагујевац из далеке Аустралије сваке године. Сада су се посете проредиле на сваку другу-трету. Ипак, незаобилазан је на скуповима својих Парканаца и Вашаранаца...

- Морали би боље да се слажемо, више волимо и поштујемо. Ми смо такви и овде у Шумадији, али и свуда у свету, где сам имао прилике да са нашим људима живим, радим и сарађујем. Ми смо свуда исти. Нико те не цени док си жив, сви те оговарају, а одају ти пошту и почаст кад умреш. Тад је касно, закључује Јове.

Због тога он увек са пуно најлепших и одабраних емоција воли да помене и истакне своје Крагујевчане. Пре свега, галантно, не пропушта да наброји све

новинаре са којима је сарађивао, од најстаријих, легендарне браће Стаменковић, преко Живе Ђурковића, Голуба Лазаревића, Ивана Павловића, Свете Савића... Ту су и његови бројни пријатељи.

- То су људи, великанци, који су одувек граду давали посебан шарм и шмек, било да је реч о боксерима пут Бабе и Сорге, мојим колегама из света фудбала Жилавка, Саве Пауновића, Чавке Радивојевића, браће Јоцић - Милета и Суље Дентисте, великих глумаца Љубе Тадића, Гидре, Бобе Динића, Пендуле, Минимакса, којег сам обожавао, Макета Сликара, који је извуковачко град, набраја Јове, унапред се извињавајући ако је некога пропустио.

Од челних људи града који су на њега оставили утицај да су за Крагујевац учинили највише колико су могли су Галовић из некадашњих гарнитура и данас Верко.

СА „ОЛИМПИЈАКОСОМ” У САД ОСВОЈИО ВИШЕ ТРОФЕЈА (ЈОВЕ ЉУБИ ПЕХАР)

аустралијски куп и то баш његовим поготком у финалу (слика на којој љуби лопту).

Каријеру наставља у италијанском клубу у Аустралији „Триестини”, а потом преко „пољске везе”, јер му је супруга Пољакића (види антрејле) и у „Полонији”. Поново игра и у „Словану”, али из Сиднеја, чији су играчки састав мањом чинили фудбалери чешког и словачког порекла, а Јове је у том тиму поново у двострукој улози, и као играч и као тренер.

Седамдесетих година одлази у Америку, где је играо у Чикагу у тимовима грчких власника „Олимпикс” и „Херкулес”. Запажене игре у тим клуповима довеле су Јовета до „Ол старе” тима америчке лиге и чак две утакмице са легендарним Пелетом и његовим „Сантосом”.

- Изгубили смо обе, али сам се ја упознао и дружио са Пелеом.

У САД је обавио дошколовања, завршивши за медицинског техничара, и потом годинама ради као „медицински брат” на инхалацији и педијатрији.

Наставио је и своје тренерско дошколовање у Африци, Југославији и Грчкој, али је и даље играо. Последњу утакмицу је одиграо 1978. године, већ као четрдесетогодишњак, а једном је морао да се пријави да је десет година млађи како би му дозволили да игра.

ЈОВЕ ПОРЕД ПЛОЧЕ СА ЊЕГОВИМ ИМЕНОМ У „КУЋИ СЛАВНИХ” АУСТРАЛИЈСКОГ ФУДБАЛА

У Африци, у Лагосу, провео је 1974. године шест месеци као тренер младе препрезентације Нигерије и већ тада пророчански за „Темпо” (који уредно чува у свом клипингу) најавио велики успон афричког и нигеријског фудбала. И тако и би.

Његовој тренерској одисеји у Грчкој претходи рад на клубу „Кожуфа” из Ђевђелије и

гњиланске „Црвене звезде”, а од 1980. године је тренер „Пантераикоса” из Солуна. У Грчкој се задржао све до 1992. године тренирајући тимове попут „Флорине”, коју је спасао од испадања из лиге, а био је и тренер препрезентације области Серон. У једном тренутку у Грчкој је тренирао чак два клуба.

Године 1992. поново се враћа у Аустралију. Иако је раније живео у Мелбурну и Сиднеју, сад се скрасио у Бризбејну и одмах лatio тренирања и мушки и женске препрезентације државе Квисленда, српског тима „Кингс“ („Краљеви”), а и данас је активан као саветник, мотиватор, технички... у клубу „Пантерси”.

Али Јоветова фудбалска књига још није заклопљена. Прошли недеље, обилазећи сестру Олгу која живи у Кучеву, у којем је тренирао локални „Звижд” и провео га кроз два ранга за две сезоне, био је ангажован, на молбу пријатеља, да одржи предавања пионирима новосадске „Војводине” који су у Хомољу били на припремама. Мали играчи су дечијим рукописом „дали аутограме” свом чика Јовету за његову животну и фудбалску књигу у којој још очигледно има места. Па, тек су 104 клуба, тима и селекције у њој.

ЈОВЕ (ПРВИ С ЛЕВА) ПРОШЛЕ НЕДЕЉЕ ДРЖИ ПРЕДАВАЊЕ ПИОНИРИМА НОВОСАДСКЕ ВОЈВОДИНЕ

Градско веће, на основу члана 27. Одлуке о Градском већу („Службени лист града Крагујевца”, број 7/12-пречишћен текст и 42/12) у вези члана 56. став 1. и 3. и члана 66. став 7. Закона о локалној самоуправи („Службени гласник Републике Србије”, број 129/07) и Одлуке о расписивању јавног огласа за заменика начелника Градске управе за послове локалне самоуправе и опште управе, број: 111-18/14-В од 19. августа 2014. године, расписује

ЈАВНИ ОГЛАС

за заменика начелника Градске управе за послове локалне самоуправе и опште управе

I

Расписује се јавни оглас за постављање:

- заменика начелника Градске управе за послове локалне самоуправе и опште управе.

II

За заменика начелника Градске управе за послове локалне самоуправе и опште управе, може да конкурише лице које испуњава:

a) Опште услове и то:

- да је држављанин Републике Србије,
- да је пунолетно;
- да има општу здравствену способност;
- да није под истрагом и кривично осуђиван.

б) Посебне услове и то:

- завршен правни факултет, положен испит за рад у органима државне управе и најмање пет година радног искуства у струци.

ПОСЕБНА НАПОМЕНА: Под завршеним факултетом подразумева се високо образовање стечено на студијама другог степена, односно на основним студијама у трајању од најмање четири године, односно НЕ ПОДРАЗУМЕВАЈУ се факултети са трогодишњим студијама.

III

Уз пријаву на јавни оглас, као доказ испуњености услова из поглавља II ове одлуке, кандидати подносе следећу документацију:

1. Извод из матичне књиге рођених
2. Уверење о држављанству,
3. Оригинал или оверену фотокопију дипломе о завршеном факултету,
4. Оверену фотокопију радне књижице,
5. Оверену фотокопију потврде о положеном стручном испиту за рад у органима државне управе или положеном правосудном испиту,
6. Уверење да се не води истрага за кривична дела,
7. Уверење да лице није осуђивано за кривична дела,
8. Уверење о општој здравственој способности и
9. Лична и радна биографија.

IV

Рок за пријављивање на јавни оглас из поглавља I овог Огласа, је 15 (петнаест) дана од дана јавног оглашавања у средствима јавног информисања.

Пријаве са комплетном документацијом слати у затвореној коверти Градском већу, са назнакама:

- За Комисију за избор кандидата за заменика начелника Градске управе за послове локалне самоуправе и опште управе
- Пријава на оглас за заменика начелника Градске управе за послове локалне самоуправе и опште управе”, Трг Слободе број 3, 34000 Крагујевац
- „НЕ ОТВАРАЈ”

Пријаве из става 1. овог поглавља могу се доставити:

- путем поште или
- лично у Пријемну канцеларију - улазни хол у згради коју користе органи Града, Трг Слободе број 3 Крагујевац.

V

Комисија за избор кандидата за заменика начелника Градске управе за послове локалне самоуправе и опште управе ће у року не дужем од 15 дана од дана јавног оглашавања извршити избор кандидата за заменика начелника Градске управе за послове локалне самоуправе и опште управе и Градском већу доставити предлог на одлучивање.

VI

Заменика начелника Градске управе за послове локалне самоуправе и опште управе из поглавља I овог Јавног огласа поставиће Градско веће на период од пет година.

ПРВИ „БЕЛЕМ ФЕСТ”

Добра музика и чувени гурманлуци

Концерт бенда „Кал”, наступ градског ансамбла из Новог Пазара и групе „Форте пиано” из Крагујевца, уз мађарски гулаш, манџије и ромске ражњиће обележиће први „пилот” фестивал под називом „Белем фест”.

Како најављују организатори, то је нови модел промовисања културних, традиционалних, верских, историјских и других вредности националних мањина које живе на територији Републике Србије, међу припадницима већинског становништва, путем директног упознавања грађана са историјом,

ГРУПА „КАЛ”

религијом, језиком, традицијом и културом националних мањина које су присутне (или не живе) у њиховим локалним заједницама.

Овај путујући фестивал промо-

ће се организовањем промоције националних мањина путем форми културе и уметности (музички концерти, народне игре, промоције кухиња), форми јавног заговарања

(предавања, трибина, дебата, радионица на тему историје и традиције, религије, међусобних односа, језика, културе).

Фестивал почиње у четвртак, у Дому омладине, од 19 часова, када ће се одржати трибина „Религија као извор толеранције?”, а учесници ће бити представници Исламске заједнице у Србији, Римокатоличке цркве и Српске православне цркве.

ПОЧИЊЕ СЕЗОНА У ТЕАТРУ

Аранђеловац, па Јоакиминферфес

Књажевско-српски театар нову по-зоришну сезону отвориће у суботу, 30. августа, у Аранђеловцу, на затварању 49. смотре уметности „Мермер и звуци”, када ће извести представу „Убити птицу ругалицу”, по тексту Харпер Ли и у режији Небојше Брадића. Ускоро ће бити објављен и репертоар за септембар на матичној сцени.

Традиционално, од 7. до 15. октобра, одржаће се девети међународни „Јоакиминтерфест”, а тема овогодишњег фестивала је „Рат у нама и око нас”.

И ове године селектор је Горан Цветковић

– „Рат у нама и око нас” је трајно стање ствари, а поготово у дру-

штвима као што је наше, у такозваној транзицији, у временима кад се, ево већ четврт века распада нешто што је стварано вековима и где се уз најгрозније ратовање и преваре стварају декадентне и неуспешне кнежевине, спремне да се сутра распадну или трајно предају великим силама, као додатни посед, и кад људи остају без наде у празници историјских турбуленција, напуштају и обезглavlјени.

Зато смо, састављајући репертоар овогодишњег фестивала покушали да представама, које су уврштене у такмичарски програм одгонетнемо могуће узроке, да пратимо развој и да сагледамо неке облике тог фаталног рата. Поред то-

га, покушали смо да саставимо репертоар од представа насталих на текстовима врсних аутора – као што су Роналд Харвуд, Ежен Јонеско, Хенрик Ибзен, Тадеуш Свободенек и других, а у режији редитеља са истукством и реномеом. Видећемо представе Владимира Милчине, Дина Мустафића, Небојше Брадића, Снежане Тришић и Приможа Беблера, наводи Цветковић.

На Фестивалу ће учествовати, у конкуренцији за награду позоришта из Будимпеште, Нове Горице, Бања Луке, Зенице, Тузле, Вировитице, Београда, Кикинд и Скопља.

У данашњим тешким финансиским условима крагујевачка публи-

ка видеће поново, један добар фестивал значајних представа које ће јој понудити одговоре на потенцијална питања о друштву у коме живимо, приказати естетски узбудљиве сценске игре и уприличити уживање.

У пратећем програму 9. „Јоакиминтерфеста” биће организоване промоције, округли столови и панел дискусије, а на дан отварања фестивала у фоајеу Књажевско-српског театра планирано је и отварање изложбе графика Слободана Бате Недељковића редовног професора Академије уметности у Новом Саду. Тема изложбе је „Легенде и митови античког театра”.

У пратећем програму 9. „Јоакиминтерфеста” биће организоване промоције, округли столови и панел дискусије, а на дан отварања фестивала у фоајеу Књажевско-српског театра планирано је и отварање изложбе графика Слободана Бате Недељковића редовног професора Академије уметности у Новом Саду. Тема изложбе је „Легенде и митови античког театра”.

Између истока и запада

Два најбржа читаоца „Крагујевачких” биће и овог петка у прилици да својој библиотеци додају занимљив наслов, „Вулкан издаваштво”. Реч је о књизи Терезе Ревај „Друга обала Босфора”. То је лубавна прича између истока и запада: у светлу револуције и у праскорозје модерног света, нова Турска израња из пепела некадашње отоманске раскоши, а једна млада жена открива дах независности и слободе.

Француска ауторка Тереза Ревај, које је прошле године била гост Сајма књига на „Вулкановом” штанду, представља се новим историјским романом инспирасаним Турском с почетка 20. века. Радња је смештена у Истанбулу, новембра 1918. године. Бајковити град налази се под жестоком окупацијом савезника, победника Великог рата. На обалама Босфора, између истока и запада, намећу се болни избори.

Лејла је млада супруга суктана Мехмеда VI. Њена свекрва, Черкескиња, приморава је да поштује традиционалне обичаје, али када се у њихову кућу усели француски официр и његова породица, живот уређен по строгим правилима разбија се у ситне комаде. С друге стране, капетан фрегате Луј Гардел не може да се одупре опојним искушењима космополитског града који врви од белих Руса, побеглих пред налетом большевичке револуције. За Турке који се опирају разбијању земље, куцнуло је час отпора. Лејла се ангажује у борби упркос страху од непознатог, а сусрет са Хансом Кестнером, археологом из Берлина оданом Мустафи Кемалу, уздрмаће њен живот. Побуњена Анадолија тада постаје декор страсне забрањене љубави.

Потребно је да у петак, 29. августа, позовете 034 333 116, после 10 часова и добићете ову књигу. Добитници ће своје књиге моћи да преузму у књижарци „Вулкан”, која се налази у Тргном центру „Плаза”.

У галерији „Мостови Балкана”, у среду, 3. септембра, биће отворена изложба слика и концертине књига на јајчићем пергаменту Лепосаве Милошевић Сибиновић. Овом поставком уметница се представља са сопственим уметничким визурама и креацијама на пергаменту. Ту подлогу, на којој слика, изванредно осећа, односно потпуно се ликовно саживљава са материјом пергамента. Иначе, концертине је израз за савијање табака у облику хармонике, тако да се сваки следећи лист савија у супротном смеру.

У каталогу изложбе Јасмина Тутуров, ликовна критичарка наводи да на неким композицијама уметница користи само симболе-знаке (као рецимо на концертине књизи „Крст”).

- Сликарка варира једноставан, а моћан, значајем своеобухватан, архетипски облик крста. Да би ликовним изразом истакла духовну еманацију овог знака користи симболику златне и плаве боје, као и си-лујете два мала анђела. И опет светло, кроз рупично пробушен пергамент улази у слику, као посвудашње присуство Божанског. На извесним делима, сликама на пергаменту или књигама концертинама, уметница представља свет цели-

У музичком програму наступиће градски ансамбл из Новог Пазара, група „Форте пиано” и бенд „Кал”. У оквиру фестивала планирана је трибина и промоција кухиње националних мањина

- Промовисањем поменутих вредности утицаје се на смањење стереотипа и предрасуда према мањинама, који су присутни на високом нивоу, посебно међу млађом популацијом већинског становништва у Србији. Како је за овакво стање највећа одговорност међу политичким и културним елитама које заговарају ксенофобију, а са друге стране – исти млади нису никада били у прилици да се лично упознају са представницима поменутих и других националних мањина, наш пројекат има за циљ успостављање директне комуникације већинског становништва Србије и националних мањина. Посебно оних, које нису присутни у циљној локалној заједници.

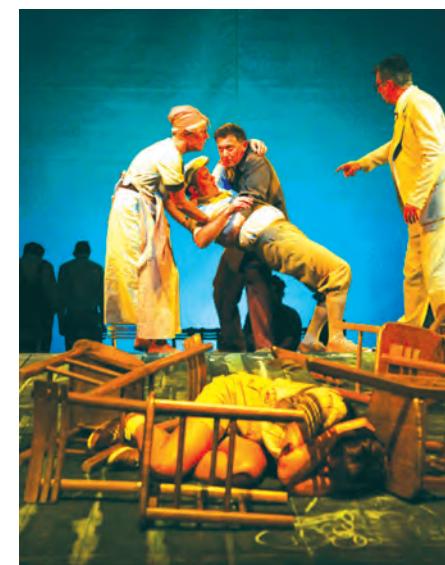
Зато се наша форма промоције културе националних мањина и зове „Белем фест”, по опште познатој ромској химни „Белем, ћелем” – „Путујем, путујем”, јер ће

путовати, односно обилазити градове и општине у Србији, наводи се у саопштењу организатора.

На Тргу испред Прве крагујевачке гимназије, у петак, од 20 часова, планиран је музички програм на којем ће наступити, најпре, градски ансамбл из Новог Пазара и група „Форте пиано” из Крагујевца, а потом и група „Кал”.

Друге вечери фестивала планирана је и дегустација кухиња националних мањина, а на менију ће се наћи чувени гурманлуци: мађарски гулаш, манџије и ромске ражњићи.

Иницијатори и организатори „Белем феста” су крагујевачке организације цивилног друштва „Рома центар” и невладина организација „Милениум”, а како је најављено, ове године реализоваће се пробна, „пилот” верзија фестивала само у Крагујевцу, коју је подржало Министарство културе и информисања Републике Србије. М. Ч.

„Убити птицу ругалицу”
- СЕЗОНА ПОЧИЊЕ У
АРАНЂЕЛОВЦУ

ПЕРГАМЕНТ У „МОСТОВИМА БАЛКАНА”

Сликарска подлога и духовни простор

ЛЕПОСАВА МИЛОШЕВИЋ СИБИНОВИЋ:
КРЕАЦИЈА НА ПЕРГАМЕНТУ

не микро и макро космоса, човека, земље и неба. При том користи подједнако измаштане, надреалне облике и симболичне форме. Све је на композицији крајње једноставно, геометријски стилизовано, а некад су у живот целине спојени геометријски и органски облик сабирајући у себи снагу и нежност, каже

Јасмина Тутуров.

Лепосава Милошевић Сибиновић рођена је 1950. године у Чачку, а дипломирала је на вајарском одсеку Академије примењених уметности у Београду, 1974. године. На истој похађала постдипломске студије, а након тога постала је стипендиста владе Мексика. Магистрираја је на вајарском одсеку Националне школе ликовних уметности у Мексико ситију.

Члан је УЛУПУДС-а и УЛУС-а, а до сада је излагала на око 90 самосталних изложби и ауторских пројеката у Београду, Паризу, Мексико ситију, Акапулку,

Сан Мигуел Аљендеу, Буеносаиресу, Сарајеву, Банја Луци, Софији, Пловдиву, Великом Трнову, Сливену. Излагала је на око 500 колективних изложби у земљи и иностранству. Дела јој се налазе у бројним галеријама и музејима. Бави се скулптуром, сликарством, ауторским пројектима и различитим видовима представљања уметности у земљи и свету у које је укључила 150 уметника широм света.

СТАРИ И НОВИ ДИРЕКТОРИ УСТАНОВА КУЛТУРЕ

Скоро ко' Руси

Пре неколико недеља дошло је до декомпоновања градске власти, а то су на својој кожи осетила (за сада) два директора овдашњих културних установа: Зоран Ђорић, директор Позоришта за децу и Златко Милојевић из Спомен-парка. На њихово место сели су као вршиоци дужности Јелена Стојановић Патрногић и Славољуб Јовановић

Пише Мирослав Чер

отово пре пуних десет година, на једном заказаним интервјују код тек постављеног „тазе“ директора срео сам познаника, госта из иностранства, који је управо излазио из канцеларије новог дише. Онако успут, потпуно збуњено, на енглеском ме упита „а где је директор, шта се побогу дододило“. Одговорих му да је управо изашао из његове канцеларије, ап' он ме још збуњеније упита:

- Ма знам то, ап' где је стари директор? Шта се дододило!

- Дошло је до промене власти, сасвим нормално му узвратих, али нажалост, човек са запада ме није разумео.

Како нови директор не би чекао, замолио сам га да ме сачека, како бих му све натенане објаснио уз кафу.

Ни кафа, ни освежење овом странцу нису помогли да разуме зашто је стари директор, са којим је овај имао добру сарадњу, изгубио фотељу. Тек након дужег објашњавања политичке, друштвене и сваке друге реалности у Србији, похватао је конце, али ми је објаснио и да је његов директор у фотељи већ 22 године, те да већ спрема наследника (кад оде у пензију) и да сви знају ко је то.

Даје потпуно схватио наше поимање власти, потврдио је и реченицом: „Ави ко' Руси - падне један генерал, ави стрељате све“.

■ Алфа и омега

Елем, у Крагујевцу је пре неколико недеља дошло до декомпоновања власти, а то су на својој кожи осетила (за сада) два директора овдашњих културних установа: Зоран Ђорић, директор Позоришта за децу и Златко Милојевић из Спомен-парка. На њихово место сели су као вршиоци дужности Јелена Стојановић Патрногић, професорка солфеја и музичке културе и Славољуб Јовановић, дипломирани економиста. Ваља истаћи да су оба имена потпуно непозната у овдашњим круговима „културњака“.

Такође, све су изненадиле и изненадне оставке Ђорића, који је кратко написао да подноси оставку без икаквог објашњења, док је Милојевић навео да је реч о општим разлогима!

И док се за Милојевића већ неко време шушкало да је пред излазним вратима, за Ђорића су они у-

пућенији у културна дешавања у граду знали да га до пензије нико неће дирати. Пре свега, због чињенице, да су са највиших места локалне самоуправе истицали да бољег и способнијег немају.

Па шта се онда дододило?

Једноставно, политичким договором, одлучено је да се коалиционим партнерима додеље два директорска места у установама културе, а та места припадала су СПО-у и ДС-у. Да се политика одавно увукла у културу, иако ће ретко ко то јавно признати, чуло се и на недавној конференцији СПС-а, где је речено да су директори Спомен-парка и Позоришта за децу поднели оставке јер су их посетиле неке „црне тројке“, које су то тражиле од њих, иако су изабрани по конкурсу.

Стари директори нису желели да коментаришу своје оставке, нити да доливају уље на ватру. За сада се зна да ће обојица наставити да ра-

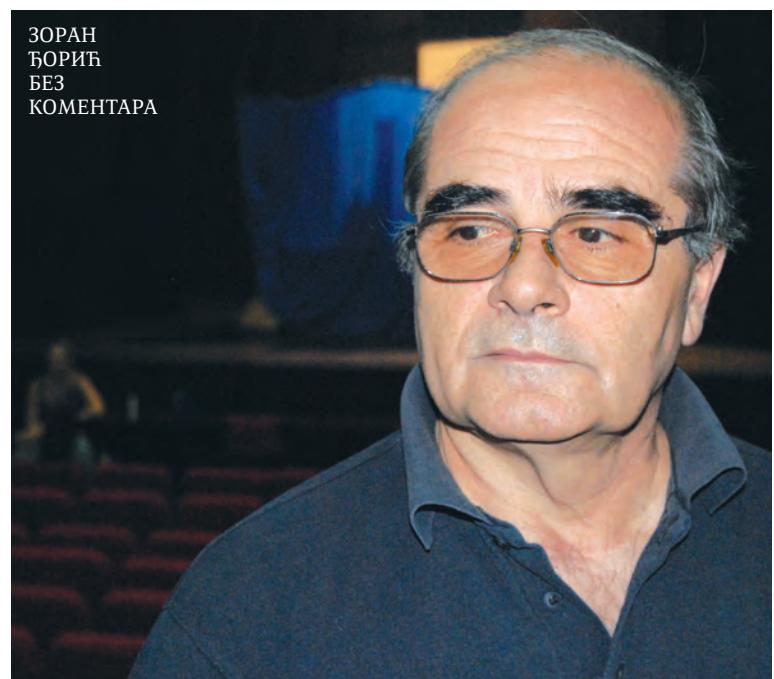
са друге стране, најдуговечнији крагујевачки директор, који је једини превијео све смене власти, велике политичке буре, кратко је рекао да нема шта да се каже.

И то је можда највећи проблем ове рокаде. Није први пут (већ правило у целој Србији) да се политика умешала у избор директора у установама културе, али је начин на који је Ђорић смењен, једноставно сраман.

Није смело да се дозволи да се човек, који је био алфа и омега, који је сам подигао, на почетку са све- па пар запослених, ни из чега, једно до данас најважнијих дечјих театара у Србији, на овај начин смени.

Ђорић је био и први човек „Златне искре“, фестивала који привлачи најбоље светске луткаре. Треба ли подсветити да су након обновљања овог фестивала 2001. године гости били само из региона, да

ЗОРАН
ЂОРИЋ
БЕЗ
КОМЕНТАРА

је корисник „рада на рачунару“, или и да му је прихватљив рад викендом.

Још је рано доносити прве процене, ваља сваком дати времену да се покаже, да представи свој рад и способност, а прву прилику Јовановић није искористио.

Са друге стране, нова директорка Позоришта за децу ради је прихватила прво медијско упознавање. Реч је о младој особи (1978. године) са веома занимљивом биографијом.

Завршила је Музичку академију у Новом Саду, а потом и постдипломске студије (Менаџмент у култури и културна политика на Балкану) на Универзитету уметности у Београду.

На место директора долази као професор Музичке културе у школи „Вук Караџић“. У биографији је истакла да је практична, упорна и креативна. Има искуства у писању пројекта из области културе који су се финансирали из фондова ИПА и ФП7.

- Мотивација у раду запослених, односи и комуникација унутар колективе, додатни извори прихода, као и позоришни имаћи, само су неке од ствари о којима ћу мислити и трудити се да их реализујем, каже Јелена Стојановић Патрногић.

Према њеним речима, почетак сезоне је веома близу, а већ је наишла на неколико проблема које ваља што пре решити.

- Иако се чини да се за највећи број установа културе у јавном сектору не поставља питање самоодрживости, јер имају гарантовани минимални буџет, ипак, за све амбициозије институције, које жеље да очувају квалитет рада у турбулентним околностима ово постаје кључно питање не само опстанка, већ пре свега развоја. До сада се у највећој мери за организовање позоришта, покретање уметничке продукције очекивала стална подршка оснивача, међутим, данас се очекује да менаџери успевају да овладају новим методама и вештинама обезбеђивања финансијских средстава. Добар начин је аплицирање на међународним пројектима које расписују различите фондације Европске уније, учествовање на домаћим конкурсима, као и приклучивање кластерима, чији је концепт постао централна идеја конкурентности и економског развоја, каже нова директорка.

Она додаје да ће се трудити да пројектује модел театра као савременог, уметничког, образовног, пословног и медијског центра.

- Посебно ме радује однос колективе према позоришту, као и креативност и способност младог ансамбла, који је спреман на иновације, каже наша саговорница.

У плану је и културна сарадња са старијим иностраним партнерима, посебно из Бугарске, али и новим партнерима из региона, као и обавезна сарадња са „Канцеларијом културног контакта“ из Београда.

ТРУДИЋУ СЕ ДА ПРОЈЕКТУЈЕМ МОДЕЛ ТЕАТРА КАО САВРЕМЕНОГ, УМЕТНИЧКОГ, ОБРАЗОВНОГ, ПОСЛОВНОГ И МЕДИЈСКОГ ЦЕНТРА: ЈЕЛЕНА СТОЈАНОВИЋ ПАТРНОГИЋ

ЗЛАТКО МИЛОЈЕВИЋ ПОДНЕO ОСТАВКУ ИЗ ОПШТИХ РАЗЛОГА

би како је фестивал растао стизаји и из Кине, Велике Британије, Румуније, Португала.

Такође, важно је нагласити да је свако помињање да се промени директор Позоришта за децу, са „највиших места“ стизао одговор да

је већу, са просечном оценом 7.87, да је био полицијски инспектор, касније је радио у ДП „Партизан“, а потом је постао приватни предузетник. У Спомен-парк стигао је из још једног друштвеног предузетника - „Застава безбедност“. Даље стоји да

МАРКО САВИЋ, ГЛУМАЦ

Крагујевчанин на сцени СНП-а

Млади глумац
Марко Савић, стално ангажован у новосадском Српском народном позоришту, још један је из непрекидног низа крагујевачких глумачких бисера „расутих по целом свету”, али и оних који су прошли чуvenу „Слајину школу”. Пажњу шире јавности скренуо је низом улога на матичној сцени, као лауреат престижне награде „Предраг Томановић” или и играњем у филмовима и серијама

Iред сам крај лета, у паузи између два варења (није то што сте помисли – већ електро, помаже оцу Сави приликом изградње пушнице у завичајном Бадњевцу), успели смо да „средимо” разговор са младим глумцем Марком Савићем, још једним од Крагујевчана који је своју славу стекао „на страни”.

легендарном Дому омладине, чуvenом расаднику глумаца код Славице Слаје Урошевић. Пуних десет година, од 1992. па до уписа на академију, био је члан Слајине, прво Дечије позоришне радионице, а потом и Драмског студија.

Тај рад био је и најбоља препорука да 2003. године упише Академију уметности у Новом Саду у класи професора Бориса Исаковића, на којој је и дипломирао чети-

мије, каже Савић, наглашавајући да је та представа увек одредила његов даљи уметнички пут.

На истој класи са њим била је и Крагујевчанка Марија Митровић, данас такође Маркова колегиња, глумица у Новом Саду, али у Позоришту младих.

- Још током студирања са професором Исаковићем урадили смо представу која је добила статус култне. Реч је о нашој испитној представи са друге године, о „Кући“ Људмиле Разумовске (ауторка крагујевачкој публици најпознатија по комаду „Драга Јелена Сергејевна“) коју смо, заиста, небројено пута играли и у земљи и иностранству. Учествовали смо са њом и на много фестивала, а од освојених награда издвојио бих „гран прије“ у Братислави и Варшави на међународним смотрама студенских представа, истиче наш савојорник.

Одмах по професионалном дебију са „Зверињаком“ у СНП-у, уследиле су улоге у још две представе ове куће: „Тартифу“ и „Году на усијаном лименом крводу“, која је посебно добро прошла код публике на гостовању у Загребу.

Од почетка га је „Војводина баш хтела“, па је уследила сарадња са позориштем у Суботици и то у два наврата, у пројектима „Хамлет у пикантном сосу“ хрватског редитеља Роберта Рапоње (чију је представу „Фрицшил“ наша публика имала прилике да погледа пре неколико година на ИнтерФесту) и у сценском класику „Арсеник и старате чипке“.

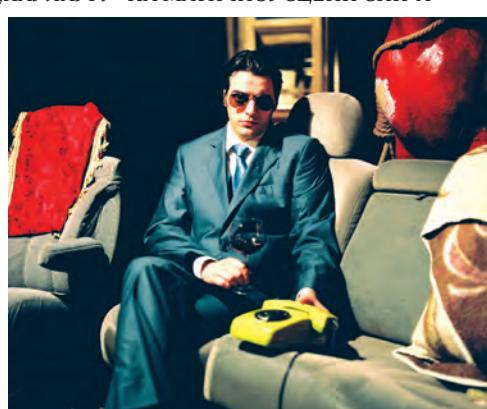
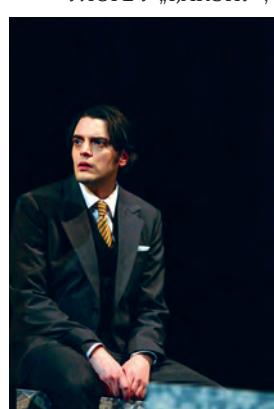
За то време у Београду је снимала филм „На лепом плавом Дунаву“ (по комаду Небојше Ромчевића „Брод љубави“) са редитељем Дарком Бајићем, играо у серији „Заувек млад“, низу копродукцијских, махом италијанских пројеката по принципу – историјске драме и

ри године касније са избором једночинки нобеловца Харолда Пинтера.

■ Ангажован још као студент

- Професор Борис Исаковић није само водио нашу класу, већ ми је био и колега у првој професионалној представи „Зверињак“ са којом сам дебитовао на сцени СНП-а још пре завршетка академије.

УЛОГЕ У „ЂАКОНУ“, „ХАЈ ЛАЈФУ“ НА МАТИЧНОЈ СЦЕНИ СНП-А

костимираним спектакли, одиграо запажену улогу у филму „Оштећени“...

Такође, још један филмски пројекат у којем је учествовао скренуо је пажњу стручне јавности.

- Реч је о дипломском филму, тада младог редитеља Милоша Пушића „Успаванка за дечака“ у којој сам ја тумачио улогу заточеника, младог револуционара којег исплешују. Фilm је „поброј“ многе награде на фестивалима пројеката са малим буџетима, а код нас је награђен и на „Синема ситију“. Тренутно је редитељ Пушић нашој филмској публици најпознатији по хиту „Одумирање“, рађеном по култном позоришном комаду Душана Спасојевића, подсећа Марко Савић.

Од 2010. године је у сталном ангажману у СНП-у („друштво му прави“ још једна глумица из Крагујевца – Јована Мишковић) на чијим је сцена-ма одиграо десетак представа: „Хај лајф“ или „Здрав живот“ (награђиван на фестивалима у Бадњалуци и Кикинди), „Ђакон“ по мотивима приповедаца Исидоре Секулић, Нушићеву „Госпођу министарку“ и „Ујежа“, „Зојкин стан“ од Булгакова у којој је за улогу Херувима и добио награду „Предраг Томановић“, „Коме верујете“, „Лепотица Линејна“, „Настрјаји на њен живот“,

ко Савић баш су пројекти СНП-а, још „тазе“ од краја прошле сезоне: „Госпођа министарка“ у којој шменерски и зналачки тумачи праву глумачку посластицу – лик доктора Нинковића и представу Виде Огњеновић „Оставите поруку“ о најновијем таласу наше дјајаспоре у којој игра магистра етнологије, човека који је дезертирао из ратова који „нису ни вођени“ на овим просторима и обитава у Јужној Африци.

- За другу половину септембра планирана је премијера Стеријиног комада „Лажа и паралажа“ у којој играм Алексу алијас барона Голића. Реч је о независној копродук-

КАО ДОКТОР НИНКОВИЋ У „ГОСПОДЈИ МИНИСТАРКИ“

СА КОЛЕГОМ У ИТАЛИЈАНСКОЈ КОСТИМИРАНО - ИСТОРИЈСКОЈ КОПРОДУКЦИЈИ (МАРКО САВИЋ ДЕСНО)

цији коју „потписују“ Градско позориште Новог Сада и Бечеј, најављује Савић.

Летњи одмор, ако није ангажован на „Пројекту Три П“ – већ помињана изградња пекаре, пекчијаре и пушнице са ћалетом Савом у Бадњевцу, посветио је пецању на Морави и Гружи.

- Пецање је мој омиљени хоби, али на жалост када сам у Војводини, где има много атрактивнијих пецарошних „терена“, због посла сам увек заузет

и не стижем да узмем штап у руке. Зато то све надокнадим са ћалетом кад дојем кући, признаје он.

Такође, велики је фан и навијач свих репрезентативних спорова, „које не пропушта“ – било да је реч о колективним или појединачним, док га онај клупски уопште не итересује.

- Са старим друштвом, мањом колегама, волимо да се окупљамо у Дому код Ђолета који сада води Драмски студио. То је место где смо сви потекли и данас је наше стециште, тврди Марко, додајући да сем Дома понекад воли да поседи и у „Барду“.

За себе каже да док је био на академији није имао неки чврст план.

- Следио сам професионалан пут и где су ме водили ангажмани. Из Крагујевца никада нисам добио било какав позив за сарадњу, истиче он, мада прати рад обе наше позоришне куће из чије продукције издава „Краљевића Марка“ (не само због имена) и „Алису“ из Позоришта за децу, док је од новијих представа у Театру на њега највећи утисак оставио Брадићев „Гитанник“.

Сад, ако га се сете – сете, а ако не, он је већ више од десење, и то успешно, у Новом Саду.

Зоран МИШИЋ

ПРВА КРАГУЈЕВАЧКА ГИМНАЗИЈА У КУЛТУРНОМ И ДРУШТВЕНОМ ЖИВОТУ ГРАДА ИЗМЕЂУ ДВА РАТА (24)

Није било кршења тестаментарне воље

Пише **Дејан Обрадовић**

Артиљеријски пуковник у пензији Милутин Т. Павловић (1865–1937), матурант Гимназије 1885. године и некадашњи управник Војнотехничког завода, дао је 18. октобра 1936. године 500 динара за „Млади Шумадинац“. Тога дана је вођен разговор за куповину куће у Београду: „Дом Крагујевачке Мушки гимназије“ – задужбина Милутине Т. Павловића, артиљер. пуковника у пензији, с тим да се прво напише крупним, а друго ситним словима. Умро је 1937. и свечано сахрањен. На годишњем помену присуствовали су сви наставници и ученици седмог разреда.

Задужбина је основана 17. јуна 1937. године. На седници Наставничког савета 28. октобра 1937. одлучено је да се израде правила задужбине пошто је тестамент постао извршан. На следећој седници вођена је дуга расправа око коришћења куће коју је Павловић оставио и наменио за ћачку књижницу и галерију слика. Једна група наставника је сматрала да је немогуће постојање ћачке књижнице изван школе и да ће то увећати трошкове, који би тако превазишли приходе. Друга група је инсистирала да се поштује волја завештаоца и да ту буде смештен неко од наставника који би руководио књижницом. После свега, гласањем је дато за право другој страни, уз 10 гласова против. Трошак за кућу пренет је на задужбину.

Из фонда ће се додељивати награде ученицима по предлогу наставника. У чл. 10. унета је одредба о издавању помоћи за опште радове и наставницима ка-

да су у невољи. Уз остало, школа је добила и колекцију 100.000 марака, за коју је врстан филателиста, наставник А. Тараканов тражио да се не продаје на страној, већ на домаћој берзи. Уместо подизања споменика свом великим добротвору, по његовој жељи, одлучено је 1938. да се његово име упише на споменик његовим родитељима и да се гроб уреди.

Вредност имовине се 1938. процењивала на 800.000 динара, а годину пре тога се сматрало да кућа вреди 150.000, готовина 550.000 и колекција марака око 300.000 динара, све укупно око огромних милион динара. По подацима за регистар, плац са кућом од тврдог материјала у ул. Кнегиње Љубице 26 вредео је 100.000 динара. Вредност колекције поштанских марака није била утврђена. У две банке било је уложено укупно 539.726 динара, па је, без новца од марака, имовина задужбине износила 639.726 динара. Камата на износ код Државне хипотекарне банке износила је око 15.000 динара. До тренутка пријаве за регистар, Банска управа није потврдила правила ове задужбине.

Због омашке у преписивању тестамента од стране суда, оспорена је важност тестамента од стране Академије наука и Универзитета у Београду, па је остало да се то

питање реши средином 1940. године, што је довело до одлагања почетка његовог коришћења у предвиђене сврхе.

Почетком децембра 1932. у дворани Гимназије је одржана конференција бивших ћака и наставника Мушки гимназије, на којој се говорило о питању оснивања заједничког удружења. У уводном говору директор Душан Трипковић је истакао значај стогодишњице ове школе. „Да би се тај значајнији датум прославио што свечаније и да би се обележила нечим трајнијим успомена на тај дуг период рада школе, која није само вршила снажан просветни и културни утицај на своје ћаке и средину у којој је живела...“, Удружење бивших ћака и наставника Мушки гимназије закупило је почетком 1933. у просторијама Уреда два одељења за своје канцеларије.

Одбор за прославу стогодишњице и Удружење бивших ћака и наставника донели су одлуку о престанку рада 12. децембра 1937. „пошто се за даљи опстанак овога не показује никакав интерес“. Према правилима ових удружења, њихова имовина треба да припадне Мушки гимназији. Имовина Одбора се процењује на 150.000 динара. У комисију за пријем имовине одређене су Јелена Шапоњић и Бранислава Ранковић, као и Ст. Илић. Директор је обавио консултације о могућности да бар Удружење бивших ћака и наставника оживи. На седници 28. фебруара 1938. прочитана су правила Фонда бивших ученика и наставника, који је настао од имовине бившег удружења. Правила су са, извесним допунама, послата на одобрење Просветном одељењу Дунавске бановине. Бан није одобрио оснивање овог фонда.

Друштво „Потпора“ је основано у Крагујевцу 1911. године и скупљало је материјална средстава, радило на сузбијању и лечењу туберкулозе и давању по-

моћи сиротињи. Оснивањем „Лиге против ТВС“ у Београду, са истим циљем, на скупштини 19. априла 1936. одлучено је да се друштво ликвидира стварањем фонда при овдашњим школама, као вид продужења рада ранијег друштва. Првој гимназији је додељена суза од 40.000 динара. Правила фонда су одобрена 6. марта 1937. године.

По чл. 3. Правила: „Циљ фонда је да се од интереса на капитал Фонда:

- првенствено даје ученицима помоћ ради спречавања или лечења туберкулозе;
- да се сваке године о светосавској прослави награђују темати из области хигијене или туберкулозе;
- да се помаже поправљање хигијенских прилика у школи, уколико средства добијена од државе или бановине не би била довољна.

Новчану помоћ су могли добити сиромашни ученици најмање добрих учења и врло добрих владања. Првенство су имали сиромашни и по успеху бољи ученици, „сем у случајевима ако се има уверење да слабији успех долази и као последица здравственог стања ученика“.

По чл. 6. тему за обраду, ради награде, предлаже школски лекар или наставник хигијене, а усваја Наставнички савет. Преглед радова врше иста лица и сарадњи са наставником српскохрватског језика и предлажу ко ће бити на-

грађен.

Најзаслужнији за рад овог Фонда били су председница Милица М. Суботић и прота Димитрије Стефановић. Вредност имовине 15. јуна 1937. износила је 40.052 динара. У првој половини 1937. издато је 700 динара. Имовина је 15. јуна 1938. вредела 40.123 динара, а 1940. – 41.722 динара.

Из Фонда друштва „Потпора“ приликом прославе Светог Саве 1938. награђени су: са 200 динара – Ђорђе Шимкијевић и са 150

**ФОНД ПАВЛА
АРСИЋА-ШЕЊАНИНА**

Никада није образован

Трговац Павле Арсић-Шењанин тестаментом од 22. јуна 1910. оставил је своје имање Првој гимназији и Основној школи у Крагујевцу (плац са кафанијом и кућом у Кађорђевој улици, виноград са 2.000 лоза у Дивљем пољу) у вредности од 200.000 динара, које ће постати извршно по смрти његових наследника (жене и сина). Умро је 1910. године, син Душан је умро без порода 1920. а жена Наста октобра 1928. године. Све до 1940. фонд није био образован због нерешених тестаментарних питања, јер су се појавили нови наследници и војени бројни спорови, а ратне околности су спречиле да се осврти давно жељена намена.

динара – Слободан Радошевић, за радове на тему „Теорија наслеђа у биологији“. Будимир Милојевић је добио помоћ од 300 динара. На име помоћи у 1939. издато је 1.060 динара.

Помоћ ученицима Прве гимназије додељивана је и мимо постојећих фонда и задужбина, прилозима многих грађана, новцем и материјално. Вести о томе објављиване су на страницама локалне штампе или у школским извештајима. Са друге стране, ученици Гимназије и њихови професори били су укључени у све хуманитарне и јавне акције, од помоћи пострадалима у поплавама, до грађе споменика знаменитим људима и прилога за изградњу дома, одмаралишта и цркава.

Рад ћачких фонда Прве крагујевачке гимназије се до 1941. године заснивао на одговорном, озбиљном и систематском приступу, пре свега у решавању проблема тренутне помоћи сиромашним ученицима. Бриљанти су вођене све административне књиге, дневници пословања и друге евиденције, све то у складу са законским прописима о задужбинарству. Водило се рачуна о намени свакога фонда понаособ, без кршења тестаментарне воље завешталца.

Највише добротвора и других приложника давало је своје прилоге најстаријој и најугледнијој школској задужбини, ћачком фонду. Највећи број добротвора потицјао је из редова бивших ученика школе. Помоћ из фонда није решавала све имовинске, социјалне, хигијенске и здравствене проблеме ученика, али их је у доброј мери ублажавала, нарочито када је реч о врло добрим и одличним ученицима.

Наславиће се

ЗАДУЖБИНА ЖИВОЈИНА СТОЈАНОВИЋА

Имање у Баљковцу – узорно пољопривредно добро

Живојин Стојановић, бивши економ из села Баљковац код Крагујевца, умро је у свом селу, где је сахрањен 14. новембра 1934. године. Тестаментом од 31. маја 1930. завештао је своје повеће непокретно имање (две куће у Крагујевцу, куће са зградама и око 20 хектара обрадиве земље у Баљковцу) за оснивање задужбине, из чијег прихода ће се помагати и издржавати сиромашни ћаци из Баљковаца, Крагујевца и Среза крагујевачког. Имање је имало да је остане у целости да се обраћају и одржава и да временом постане у селу узорно пољопривредно добро. Оставио је и новчане прилоге друштву „Милосрђе“ (10.000 динара) и Ватрогасној чети у Крагујевцу (5.000 динара).

ДОГОДИЛО СЕ У КРАГУЈЕВЦУ

Пре 172 године: 25. августа 1842. уставобранитељи су, нездовољни повећањем пореза, подигли буну сељака и оборили власт кнеза Михаила Обреновића. На челу уставобранитеља био је војвода Тома Вучић Перишић (1788–1959), војсковођа из Првог и Drugог српског устанка, председник Државног савета, кнез груженске крагујевачке нахије, попечитељ (министар) војни и унутрашњих дела...

Поред кнеза Милоша Обреновића био је један од најбогатијих и најмоћнијих људи у Србији прве половине 19. века. Вучић је био човек преке нарави, властољубив и велики демагог. Народ га је скоро побожно слушао и веровао му. Забележене су његове речи: „Ja се не

бојим никога, ни Књаза, ни Совета, ни попечитеља, ни митрополита – и нико не треба да се боји никога. Ми смо сви равни: што је Књаз – то је и свиња, што је свиња – то и саветник, што саветник – то и терзија, а што терзија – то и судија, што судија – то и ја.“

Под паролом једнакости Вучић је дигао Србију на ноге и створио је „геаџку војску“. Пуцњевима из топова са Метинг брда, посејао је панику међу војском кнеза Михаила и натерао их у бекство. Тако се у Крагујевцу одиграла прва и одлучујућа победа над војском кнеза Михаила, Тома Вучића Перишића био је проглашен за „народног предводитеља“ и наредног месеца на престо је дошао кнез Александар Кађорђевић.

Приредила Лела Вујошевић

деломично користио је податке из Лексикона Крагујевца

Пре 23 године: 31. августа 1991. у Шумарицама је одржан концерт „Уметници за мир“, као један од првих великих антиратних протеста у Југославији. Организатор концерта био је Студентски културни центар, под руководством Бранислава Цолета Ковачевића, уметничког директора. Концерт је почeo у пет минута до дванаест и окупio је бројне музичаре и уметнике који су, под слоганом „Мир за све људе Југославије“, покушали да председницима тадашњих република пошаљу јединствену поруку СТОП РАТУ. Медијатор програма био је Раде Шербенић, а директан пренос преко РТС-а, због политичких и моралних поступака упућених државним и републичким функционерима, нагло је прекинут.

Магарац

IIIТА РАДИМ? Стојим у хладу и мрвим зубима поједену траву - тамо где ме вежу. Понекад пасем по пољу (kad me пусте), трава је укусна, сочна, наливена кишама и сунцем. Касније се тај сок распени тамо, негде, у стомаку, враћа ми се у подграђу и тражи да поједено дојатно раситим, на љуспе и пену. И тада ми капље, низ коњски велике зube, бела pena травне сукрвице. Нешто се враћа у земљу, а нешто остаје - да прође кроз мене.

Ја више немам свога господара, иако су ме свезали под ову смокву и оставили коњопца довољно да пасем око ње и уживам у њеном хладу. Не знам ко ће ме, и куда, повести даље. Знам одакле сам пошао, али не знам докле ћу стићи - ако ово није крај мог путовања. Памтим нешто мајчинског млека. Мувао сам се између копита и поткова, обадао се по ливадама и тражио да се главом зађем између мајчиних ногу. Она ме лизала по леђима својим храпавим, тврдим језиком. Било је ограда које сам могао да прескочим, и бара из којих сам пio слатку воду. Рано сам научио да миришем и кидам травицу и, касније, да пратим женске сокове који су ме узбуђивали. Зар бих, иначе, био то што јесам?

А онда су ме зауларили, подвезали и осамарили. Схватио сам да су господари. Боље рећи, да су и они слуге који имају своје господаре и тако редом, уланчано, до неког бескрајног врха који се не да сагледати. Било је јасно да сам ја на дну тог ланца. Да морам носити терет, од куће до куће, од шуме до дрвљаника, од села до села, од пијаце до пијаце. Да морам прихватити и самар и улар. Да морам научити коњске и магареће дозиве - и "ојс", и "пррр", и "цурик" - да трпим лаке и тешке ударе у кретању без личног циља и с навиком да се уденем у циљеве других.

УГЛАВНОМ не волим оне који ме јашу. Али, њега сам волео. Неко би рекао, зато што сам умислио да ми уме прићи. Тако је то код магараца: привуче их, или их задобије, нешто у самом ходу, у кретању руке, у нервози, или спремности покрета. А онда, кад се догоди то што нас избацује из колосека, ми се ускопистимо и не желимо да се макнемо, чак и под најтежим штабама.

Има ту истине. Али је тачније да ме гледа оним малоумним, благим погледом, и да сам одмах осетио сродност која заједничку дивљину пребражава у питомост, а лутање шири, или сужава, у пут. И када су ме поклонили њему, можда су му се ругали. Није добио коња, него магараца. Али, он ме је примио као узвишен поклон, био је захвалан и никада ми није преబацио због тога што му ноге са обе стране сапи висе скоро до земље, или зато што не могу да прећем у галоп или кас. Клатио се, лагано, на мени, пратећи ритам мојих спорих корака, што не значи да нисмо стизали тамо где ме је запућивао. А то је, вальда, и једино било важно. Није затезао вођиће, нити ме терао да загризем узду. На узбрдици би често сјахао и ишао поред мене, да ми олакша терет, иако сам издржљив.

Тај сам магарац у најбољој снази! Али, то не значи да ми нежност, кatkad, не прија, макар то била и нежност газде. Научили смо да пратимо један другог, научио сам - када неким покретом жели нешто да ми каже, а када само да се удобније намести, јер га, можда, нешто штуљи.

Приметио сам да људи почињу да нас прате, и убрзо схватио да нас прате због онога што им он говори или чини. Лепо је говорио - тако да га не разумеш до краја, или тако да га до краја могу разумети само они који су успели да се удену у његов чудесни сан. Тај сан је сан о божанском пореклу. Нисам то могао да схватим друкчије

- ипак сам ја магарац - до да ми, о свом пореклу, у ствари, не знао ништа и да због тога поглед, ноћу, упућујемо ка звездама. Кају да нама велике уши сметају - затварају поглед према небу, али то није тачно. Даљина је доступна сваком оку, па и магарећем. Даљина нам је, у ствари, не мора бити мудрац да то схвatiш, једина увек на дохватау. И ту даљину је он покушао да објашњава и да приближи сваком успутнику кога бисмо срели.

Почели су нас пратити рибари и сељаци. Мислио сам да су то докони људи којима је њихов дотадашњи живот дојадио, и који су, просто, пожелели да га промене и побегну од ситне чељади, уморних домаћица и свакодневних обавеза. Можда сам био у праву - једино је даљина могла да их оправда, а све око њих је осуђивало. Ја нисам, али шта је мене било брига? Ишао сам тамо где ме је управљао мој јахач и било ми је свеједно да ли на пут одлазимо сами, или уз такозване ученике. Јер, мени је било смешно да их називам ученицима. Нису то била деца, него братаде и косате људескарке које су до јуче повлачиле мреже из рибне воде и крпиле их како би их напунили морском или речном рибом, или који су водили по њиви рогате волове, како би заорали још једну бразду, све до овратина.

Какви су то ученици? Боље рећи - какав учитељ, такви и ученици. Јер, ни он, право говорећи, није био ликом друкчији. Његова одећа била је мало боља од рита, а његова коса не само неподсеченa, већ и неочешљана. Говорио је отежући, скоро с некаквим подсмехом, или благим осмехом који је говор претворао у тепање, али неопозиво и реско, зато што је мање питао, а више одговарао и закључавао реченице, као катанцем. Био је сигуран путник, усред непрохода, толико сигуран да је то, помало, уливало и страх свима око њега, осим мени - мора бити зато што сам ја магарац.

ГОВОРИЛИ СУ су да чини на нашим путевима чуда. Ја то нисам могао да видим, јер би ме привезали близу неког пласта сена, или крај ограде, даље од центра збијања. Нису чуда за нас, магаре. Изгледа да такве ствари крију од мене. Али, јасно сам слушао људске узвике - колико благослове, толико и повијке да се губи одатле и да их не узнемирију својим проповедима. Ако бих морао да преbroјим места у којима су нас примали и она из којих су нас терали, ових других би, сигурно, било више. Али, ја их нисам бројао, није то мој посао. Мој посао је да носим человека.

О чудима се, наравно, говорило највише међу његовим незграпним ученицима. Наводно је воду претворио у вино. Пљунуо би у очи слепима, да прогледају. Дао је гладнима хлеба. Одолео јајволској напасти и истерao демоне из људи, натеравши их у свиње које је подавио у мору. Бичем је тровце претерио из храмова. Из којих храмова? Из тек саграђених, јединоме Богу у част? Или оних стarih? Можда је он храмом сматрао све што постоји, верујући да није подложно тровини, већ да би требало да служи људима. Али, људи би све покварили, па и његове науме.

Просто, људи су таква бића - квартитељи. Ако не навуку воду на своју страну, као да ништа нису ни учинили. А располажу толиким лажљивим речима да њима могу оправдати сваку своју гнусност. Ако сам ишта научио од њих, онда то. Ни његови ученици нису боли. Један ме муне са стране, други ритне као да је он копитар, а не ја. Трећи ме опаучи по губици и свак од њих је неиздавољан, на свој начин. Видим, свак би

ме радо узјахао, само да може. Али се плаши неке непознате сile - ако мене питате страх једино што их држи у вери.

Љубав? Јоћ је нисам упознао, код њих поготово. Ноћу, кад седе покрај ватре, препиру се и он мора стално да их смирује својим причама. Склони су превари, одласку без објашњења где су преко ноћи били, нагло нестају и појављују се као да су они Богом дани, а не њихов учитељ. Увек су расположени да једу и да спавају. Али, он им све прашта и колико сам схватио више верује у њих него они у Оца његовога, иако им ставља до знања да ће га, на крају, издати, или га се одрећи. Он, како ја разумем ствари, верује да је свак склон греху, или грешци, и да свак треба да добије прилику да се поправи, па чак и онај који је не заслужује, јер је учинио непоправљиве ствари. Јер, све је то од лудог срца његовога. Ма колико им прича да чине, или не чине нешто, они на крају поступе по својој вољи, која им је, неком грешком, остављена на милост и немилост избора. А кад год изаберу, изаберу погрешно. И онда - учи, исправљај, чисти за њима и тако унедоглед.

Али, ако је неко сматрао да ни он не иде најбољим могућим путем, то сам био ја, магарац. Мени не треба друго до животињски њух, да наслутим шта ваља, а шта не ваља. Говорили су му с правом: не иди у тај град. Тај град неће издржати твоје присуство, у њему ће те, напокон, распети. Судиће ти заједно с најгорима, тако да ћеш пожелети што скорију смрт. Жртвоваће те онај у којег си се клео и ништа неће учинити да ти помогне. Дозиваћеш га узалуд, последњим вапајима, и он ће се оглушити, јер твоје мuke морају да буду мuke поднете у име свих који нису могли да иду твојим путем. То, међутим, не значи да се треба предати у руке непријатељу. То не значи да треба да пољубиш оног ко ће те издати за тридесет сребрњака. Такву неумитност ваља избећи. Али, ко је успео избећи неумитно?

ОНДА, у мрачном врту у којем смо одсели, успео сам да видим само ученике који спавају на стражи, препиру се око свог реда за стражу, или нестају у ноћи, како би се вратили са наоружаним људима који ће га, напокон, одвести. И моје се магареће срце следило кад сам видео како га целива онај који ће га издати, и чуо како га се трипут одриче онај који се у њега клео. А онда сам схватио да је тај бесмислен крај, можда циљ сваког смисленог пута. Он се жртвовао, али ко се жртвује ради? И поред свега, постојала је снага, снага - не толико да се збуде по вољи његовог оца, већ да све не буде онао како би он сам пожелео. Осветио сам ту снагу и схватио да је ње мало ко достојан на овој земљи.

Зашто толико волимо оне који занавек одлазе? Јер су нас огрејали својим постојањем којег више нема. Јер су залога нечег више од скотске, магареће судбине. Јер нас удостојавају и приносе нам вести из најдаље даљине и најдубље дубине. Јер су они што свако може бити, ако је спреман на недомашност личне жртве. Јер се због њих само свет и даље врти, иако изгледа да,

наоко, има своје законе. Али да није прожет толиком жртвеношћу и непознатом добротом, одавно би се сурвао - да би се толико знало не мора се бити човек, то осећа сваки миш у најмањој својој рупи. Кратке су наше благодети, али не значи да не постоје и без нас, и не значи да их нема. Зато ти хвали, травице, хвали сунце на сваком додасањем дану! Могао је бити и последњи.

Зато његов последњи дан и није био последњи. Али, то не значи да није осетио и подне сваки живчани трања, да га није кљувио у свакој жилици запешћа. Колике су биле његове мuke, мuke осуђеног човека, и осуђеног зато што је волео свет и људе у њему - могу само да замислим. Колико желимо ваксрење, толико нам је смрт одвратна. Најлакше је рећи да није смее ући у тај град. Али, где он није био и где све није умео да се завуче? И међу разбојницима је боравио, толико пута, па шта би му говило да се уплаши цезарских копала?

На суду су га, разуме се, видeli као побуњеника, иако се он није борио против земаљске власти, него за небеску које би човек могао постати достојан. Али, ко би то могао да схвати? Они и нису били та да схвате, него да отаљају свој прљави посао и потом оперу руке. Пре би га схватили магарци него људи. И није ствар само у осуди. Како су касније говорили, а ја причу, та осуда мора да прође кроз најбољину поруку оних који су му до јуче клицали, а који су га сад поспрдо називали царем јудејским, крунисаним трновим венцем. Морао је да пронесе крст на којем ће бити распет све до узвишице на којој ће га на крст свезати и клиничма му пробости удаве, где ће му вране кљувиати очи и где ће му знојне ране посипати киселином. Где ће се неки луди војник смиловати и пробости га, најзад, копљем. Где ће га скинути и оплакати, и где ће, ако је веровати гласинама, устati у име свих упокојених. То бих волео да видим!

Али, ни он није оком видео све што се вером да сагледати и само је онај један његов неверни ученик окусио нешто излишне крви кад је рану дотакао прстима. Нема устајања из земље док се она, читава, не преобрази у храм. А то могу да учине само њени људи, ко други. Они то одијају, јер не верују ни у шта, и то је све, до даљег. А без тоганичега даљег и нема, постоји само ова магарећа заулареност, и чекање. Па и да је цела прича о ваксрењању само измишљатина - шта има чудеснији? Чак сам и ја, магарац, читавог свог магарећег живота тежио нечemu више. Шта је то што ме тера даље? Нека ми наука већ једном објасни.

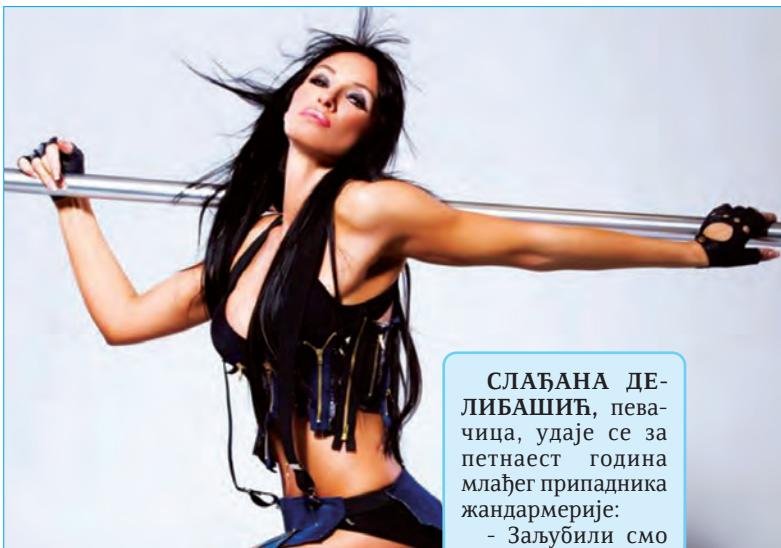
АЛИ, ја сам овде остављен, ко зна коме на милост. Не знам ко ће ме даље, и када, одвести. Или прићи, наоштрена ножа. Не бих то волео, али, напокон, како је и он говорио, нека буде вола Божија! Стојим, зауларен, сапет, грицкам тракве. Кажем то да не бих рекао: размишљам. О чму размишља магарац, нико не зна. А све што бих било коме поверио, напокон се претвори у људима неразумљиво: И-ха! Па ми је, схватио сам, и паметније ћутати.

ОДВАЛЕ

ДРАГАН МАРКОВИЋ ПАЛМА, председник Скупштине града Јагодине:

- Хтео сам ја да одем одавде, али ми мајка не да ни да мрднем из Јагодине.

СЛАЂАНА ДЕЛИБАШИЋ, певачица, удаје се за петнаест година млађег припадника жандармерије:

- Залубили смо се на спортској основи. Кад сам га видела на спортском тренингу, остала сам без даха, а кад сам чула да се бави екстремним спортивима, да рони, скоче падобраном, схватила сам да та квог човека чекам цео живот.

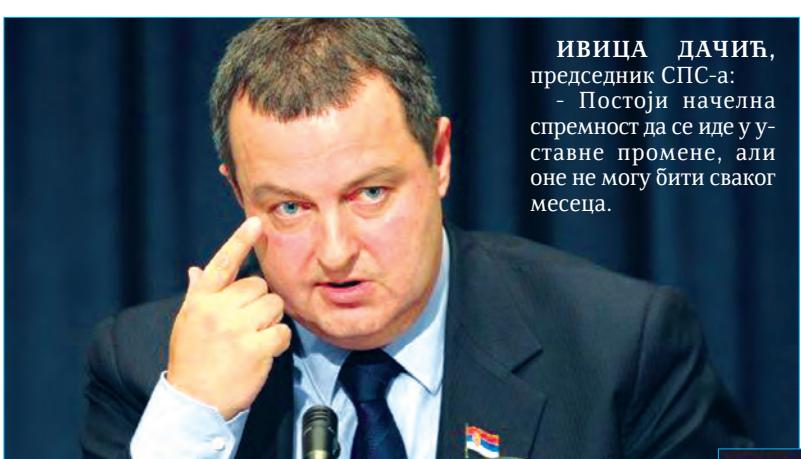
АЛЕКСАНДАР ВУЧИЋ, председник Владе:

- Време је да земљи поново дамо бар део онога што су јој дали они који су јој дали све.

ИВИЦА ДАЧИЋ, председник СПС-а:

- Постоји начелна спремност да се иде у уставне промене, али оне не могу бити сваког месеца.

СТАНИСЛАВА ПАК, саветница за медије Томислава Николића:

- Председник никоме не дозвољава да у његовом присуству нешто прича против Вучића.

ЈЕЛЕНА КАРЛЕУША, певачица, орођенданског честиција коју је добила од супруга:

- По Душков поклон мораћу да идем у банку.

ПУРИША ЂОРЂЕВИЋ, редитељ, прави филм о Чеди Јовановићу:

- Средином фебруара 1942. када сам се с партизанима повлачио преко Златибора, заробили су ме четници и осудили на стрељање. Извукао сам главу, али осећао сам се као Чеда данас. И он је осуђен на смрт.

Горан Миленковић

Карикатура Горан МИЛЕНКОВИЋ

ВИЏОТЕКА

Поређење

Питали Цигу када му је било боље, за време старе Југославије или данас:

- Па, за време Југославије, брате.

- А зашто?

- Па било свега, меса, кафе, слаткиша, цигара...

- А данас?

- Шта данас? Камера овде, камера онде...

- Ево зашто. Дојем ја кући уморан и викнem - Мујо, донеси баби пиву!

- Па, шта?

- Одмах стигну двије пиве.

Љубав

Пита пријатељ Лалу:

- Ајде, реци ми, верујеш ли ти у љубав на први поглед.

- Не часећи, Лала рече:

- Па, видиш вальда да верујем, кад бих ја оженио Сосу да сам је двапут погледао.

Мамац

Пеца плавуша рибу, али ни после два сата ни једна риба ни да трзне. Наилази рибочувар и каже јој:

- Госпођице, овде можете да пецеате само са дозволом.

На то ће плавуша:

- Јој, хвала вам, а ја све време пецим на глисте.

Спаситељ

Улази Пироћанац у кафану и обраћа се човеку за столом:

- Јеси ли ти онај што си ми спасао сина од дављења кад је упао у реку?

- Ја сам, али не морате ми се захваљивати.

- А куда му је качетић.

Успех

Дошао Перица из школе кући и отац га пита:

- Је ли сине, како стојиш у школи?

- Добро, тата, сваки дан у другом ћошку.

Алат

На такмичењу у бацању чекића победио Црногорац најдужим хицем. Питају га остали учесници:

- Како си успео да га бациш тако далеко?

А Црногорац ће слављенички:

- Алат само што даље од мене.

СКАНДИНАВКА				
246	ШИРОМ ОТВОРИТИ (НА ПР. ВИЛИЦЕ)	БАКТЕРИЈЕ КОЈЕ НЕ МОГУ ЖИ- ВЕТИ БЕЗ КИСЕОНИКА	ИМЕ СЛИКАРА ШАГАЛА	
ОКВИР ЗА СЛИКЕ				
ИМЕ ТЕНИСЕРКЕ ИВАНОВИЋ				
ВЕО, КОПРЕНА				
СТОЛЕЋЕ				
СИМБОЛ ИРИДИЈУМА		ПОМАЛО БЕЛО, БЕЛИКАСТО		
УДАРАЦ ЛОПТОМ ПРЕКО ГОЛМАНА				
НЕМАЧКИ ФИЗИЧАР ЕРНСТ			ИВО АНДРИЋ (ИНИЦ.)	ЗАМРШЕНА СИТУАЦИЈА (ИЗР.)
ОРИЈЕН- ТАЛНИ РВАЧИ				ТУМОР ЖЛЕЗДА- СТОГТКИВА
"ИСТОК"	МОДНИ КРЕАТОР, ПЈЕВЕР "ЕЛЕКТРОН"			МЛАДА ГЛУМИЦА РОБЕНА У КРАГУ- ЈЕВЦУ
ТЕОДОРА КРАЂЕ		ВРХОВНИ ГРЧКИ БОГ ДЕЧАК ЧАРОБЊАК, ХАРН		ЖИВОТИН- СКИ ПОРИВИ
САСТАВНИ ВЕЗНИК	ПРЕТЕЧА КЛАВИРА МОДЕЛ, ПРАСЛИКА			
	НЕНАГЛА- ШЕНЕ РЕЧИ СТАНОВ- НИЦЕ ЕКВАДОРА			
НЕЗАСТИТН ЉУБАВНИК				
КЕЛТИ ХОЛМС (ИНИЦ.)		"ЕНИГМАТ- СКИ КЛУБ" КАМЕН ОБРАДЕН ТЕСАЊЕМ		"РАГБИ КЛУБ" СКЛАПАЊЕ БРАКА
ИЗЛОЖЕН ВЕТРУ				
УДАРАЦ У КАРАТЕУ, АТЕМИ		ЧУВЕНИ ФИЛМ. ПАС ШКОЛСКЕ ПИСАЛЬКЕ (ПО ТАВЛИ)		
ПЛАЋАЊЕ РОБЕ ПРЕ РОКА				ДЕО НОГЕ
РУПИЦА У ВРАДИ			КАРТАШКИ УЛОГ "ДАТИВ"	
"РЕОМИР"	НЕВОЉЕ ЛАНА ТАРИЕР (ИНИЦ.)			
МЕСТО У БОСНИ (КОД ТУЗЛЕ)				"ТОНА" "РАЗВОЈ"
И ТАКО ДАЈЕ (ЛАТ.)				

ОСМОСМЕРКА

У мрежи осмосмерке пронађите речи из доњег списка.
Неискоришћена слова, читана редом одозго на доле,
даће града са слике - крагујевачког града побратима.

Ј	Е	Л	Е	Н	А	К	Р	Е	Њ	А	М	Ф	В	П	В
А	З	А	К	В	А	К	И	Л	А	М	А	У	Е	Б	И
Ф	Г	К	Г	Р	А	Н	А	Т	А	Л	Л	С	Е	О	Т
Б	Е	Р	О	Л	Ж	Д	А	И	О	Г	А	Н	П	Ц	А
Е	С	Д	О	Н	А	М	А	Р	А	К	И	О	А	К	М
Л	Т	И	Е	Б	В	С	Т	Р	П	Н	Р	Т	Р	А	И
К	О	Ј	Ј	Р	И	И	Н	Т	Г	О	С	А	З	Њ	Н
И	Н	А	Ч	У	К	О	К	И	С	А	С	И	Н	Е	О
Р	К	Ц	А	О	С	Е	Л	Т	К	У	Н	О	Г	В	И
Е	А	И	Н	Т	Е	Л	А	О	Ф	А	П	О	Ц	З	Р
П	В	Н	А	Р	У	К	Ј	И	Г	И	Т	О	Л	Е	Б
Д	А	Т	Р	Љ	Т	О	Т	Р	Т	И	В	А	П	Р	М
Г	Т	Е	Т	Е	Д	Ф	О	И	Н	Т	Г	О	Д	Т	Е
П	С	Л	С	Е	Н	О	К	О	С	А	К	А	Р	А	К
Р	О	О	Е	Т	Р	С	Б	Љ	Ч	А	Т	Р	В	А	З
А	Д	Л	Ш	К	О	З	Е								
Т	Ш	А	И	М	И	Т	Р								
А	Л	М	В	Ц	А	Ч	Е								
П	А	К	Е	Т	И	Ђ	Т								
О	Н	Р	И	Б	З	Ј	К								
Л	У	Ч	Е	Н	И	Ц	А								

■ АГРОБИОЛОГ	■ ИЗЛАГАЧ	■ ОПОРОСТ
■ БЕНИНГ	■ ЈЕЛЕНАК	■ ОРТИКОН
■ БЕРЕТКА	■ ЈОКАСТА	■ ПАКЕТИЋ
■ БОДЉА	■ КАРАКАС	■ ПЕРИКЛЕ
■ БОЦКАЊЕ	■ КАРАМАН	■ ПЕСАК
■ ВИТАМИН	■ КОНВИКТ	■ ПЛАШТ
■ ВИШЕСТРАНАЧЈЕ	■ КУРАН	■ ПОЛИЦИЈА
■ ВУЛГАРНОСТ	■ ЛАКРДИЈА	■ ПОПУСТ
■ ГЛАСНИК	■ МАЛИ КАВКАЗ	■ СЕНОКОС
■ ГРАНАТА	■ МАЛОЛЕТНИЦА	■ СОФОКЛЕ
■ ДОСЕТКА	■ МАЊЕРКА	■ ТИФУСАРКА
■ ДОСТАВА	■ МЕЦОСОПРАН	■ ТРЕЗВЕЊАК
■ ЕМБРИОН	■ МИКРООРГАНИЗАМ	■ ТРОЛА
■ ЕСКИВАЖА	■ МОСКИТИ	■ УЧЕНИЦА
■ ЕСТОНКА	■ НАГРАДА	■ ФЕДЕР
■ ЗАВРТАЧ	■ НАРКОТИК	■ ФУСНОТА
■ ЗАДАТАК	■ НЕГОТИН	■ ЧИТАТЕЉСТВО
■ ЗБИРНО	■ ОКУЧАНИ	
■ ЗИЦЕР		

РЕШЕЊА ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

СКАНДИНАВКА: ало, сет, ада, с, ц, ис, нен, рафаела, недирнут, анали, чо, талисман, уд, птица, раскол, л, а, тоника, ларс, аин, ататурк, надир, си, кићеник, мав, марс, имажизам, киријање, стив ален, бела укрштенница: настести, ентитет, сао, ора, угломер, грађани, лари, н, амилаза, с, јаху, ина, аба, ци, ујак, азотара, **МАГИЧНА УКРШТЕНИЦА:** родни дом, анаробе, нацрт, зђ, ај, вишну, рсв, шљам, свео, ане, тер папир, вт, обата, о, умети, амери, с, штанд, кп, кала азар, оки, ране, нота, ктг, двина, ес, ра, атоми, италофил, ћилимара, **СУДОКУ:** а) 584-132-769, 693-478-251, 127-659-438, 215-867-943, 976-543-182, 348-291-576, 831-725-694, 769-314-825, 452-986-317. б) 362-475-891, 975-381-426, 148-926-735, 856-192-374, 431-758-269, 729-634-518, 594-213-687, 613-847-952, 287-569-143.

СУДОКУ

НИВО ТЕЖИНЕ: ●●●○

		4	2		
	3	5			
5			8	3	
6				7	
		3		4	9
9			1	5	6
6		2	5		
	1	8			
4	7	6			5

НИВО ТЕЖИНЕ ●●●○

	5		1	6	2
7		4	5		
	3	9		1	7
			9	4	
6		7			
9	7			8	
		8			
3	1	2			9

Градска управа за послове локалне самоуправе и опште управе, Секретаријат за грађевинарство, урбанизам, и заштиту животне средине, Одељење за просторно планирање на основу члана 63. Закона о планирању и изградњи („Службени гласник РС“ бр. 72/09, 81/09-исправка, 64/10- Одлука УС, 24/11, 121/12, 42/13-Одлука УС, 50/13-Одлука УС, 54/13 и 98/13 Одлука УС)

ОБЈАВЉУЕ

Јавну презентацију Урбанистичког пројекта

1.Урбанистички пројекат за изградњу стамбеног објекта на кп.бр. 9854 КО Крагујевац 4 у ул. Љубе Давидовића бр.5

Јавна презентација се организује у периоду од 04. 09. 2014. до 10. 09. 2014. године у просторијама Града Крагујевца, Градска управа за послове локалне самоуправе и опште управе, Секретаријат за грађевинарство, урбанизам, и заштиту животне средине, Одељење за просторно планирање у периоду од 09-14 часова.

Позивају се сва заинтересована физичка и правна лица да изврше увид у урбанистички пројекат, као и да у току трајања јавне презентације доставе своје примедбе и сугестије у писаном облику Градској управи за послове локалне самоуправе и опште управе, Секретаријат за грађевинарство, урбанизам, и заштиту животне средине, Одељење за просторно планирање Трг Слободе 3. 34000 Крагујевац.

Заинтересованим физичким и правним лицима која врше увид у изложени урбанистички пројекат, Томислав Спасенић, начелник Одељења за просторно планирање, пружиће потребне информације и обавештења о садржају јавне презентације.

Мали огласи

СУТОМОРЕ – ИЗДАЈЕМО апартмане и собе са кухињом и купатилом. Климатизовано, обезбеђен интернет. Телефон: 064/051-03-71.

МАТЕМАТИКА, механика, физика – сви узрасти. Студенти (септембар/октобар). Тел: 034-360-202, 063-77-11-002, Арсић. harsich@gmail.com

ОГЛАШАВАМ неважећом годишњу карту за превоз, на име Џарић Слободан.

ОГЛАШАВАМ неважећим сведочанства Прве

крагујевачке гимназије (од прве до четврте године), на име Јовановић Јелена.

ОГЛАШАВАМ неважећом годишњу карту за превоз бр.075115, на име Живковић Милош.

ОГЛАШАВАМ неважећом годишњу карту за превоз, на име Марковић Милунка.

ОГЛАШАВАМ НЕВАЖЕЋОМ годишњу аутобуску карту број 077087 на име Барлов Милунке.

У петак, 29. августа 2014. године навршава се три године од смрти наше вољене мајке и баке

Милице Величковић
1934 – 2011.

С поносом чувамо успомену на тебе и твоју безграницну љубав и доброту.

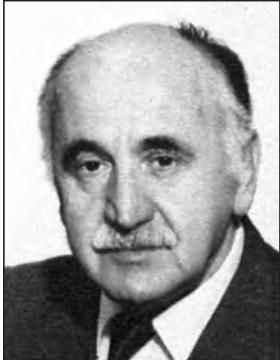
Твоји Ирена и Јанко

Са болом и тугом обавештавамо све рођаке и пријатеље да нас је заувек напустио наш вољени

др Милутиновић Милутин Шуња

1933- 2014.
професор

Сахрана је обављена 26. августа 2014. године на Палилулском гробљу у Крагујевцу.

Ожалошћени:
супруга Миланка, ћерка Мира, син Мишко,
снаја Сузана и унуке Тања и Јеја

Недостајање је суштина нашег сећања

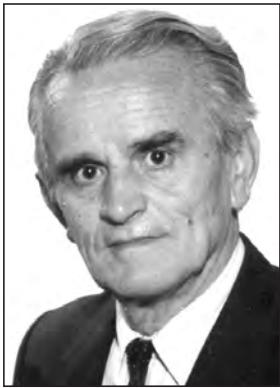
Зоран Биорач Клемпа

1957 - 2014

ТУЖНО СЕЋАЊЕ

Новаковић Војислав Лола

31. 8. 2010 – 31. 8. 2014.

Туга није у речима, него у нашим срцима. Као неми посматрач и Ти си увек ту, да помогнеш и учествујеш у нашим животима.

Твоја Породица:
Драгана, Каћа и Мaja

Века, Марина, Весна, Радмила, Милица, Љиља, Биљана и Никола, Хогар, С. Страва, Сиц, Ласта, Власта, Дуле, Синџа, Кобац, Радјко, Владица, Борис, Пуша, Лека, Џупе, Алек, Барлов, Говорач, Иван, Горан, Кале, Боби, Данко, Душко, Врана, Ђуре и Шаре

НИЖЕ ЛИГЕ

Премијера
трађана

Српска лига „Запад“, 2. коло: Победа Белошевац - Јасеница 2:1, Рудар (К) - Шумадија 1903 2:2, Лозница - Јасеница 1911 1:0, Каћорђе (Т) - Полеј (Љ) 2:2, Звижд - Слобода (П) 1:0, Будућност Крушик - Бане 3:0, Јединство (Уб) - Железничар 1:0, Семендрија 1924 - Шумадија (А) 0:0.

Табела: Будућност Крушик 6, Лозница 6, Полеј (Љ) 4, Рудар (К) 4, Шумадија 1903 4, Јединство (Уб) 4, Победа Белошевац 3, Звижд 3, Каћорђе (Т) 2, Шумадија (А) 2, Семендрија 1924 1, Слобода (П) 1, Железничар 0, Бане 0, Јасеница 1911 0, Јасеница 0 бодова.

3. коло: Шумадија 1903 - Будућност Крушик (недеља, 11.00), Бане - Победа Белошевац (недеља, 16.30), Шумадија (А) - Лозница, Железничар - Семендрија 1924, Јасеница - Јединство (Уб), Слобода (П) - Рудар (К),

ПРВА ЛИГА - Ж

Потписали
Перовић и Крнета

КУП ГРАДА

Дерби на Бресничком брду

ПОСЛЕ „сита“ кроз које су прошли клубови чланови градских лига, такмичењу за Куп на територији Крагујевца приклучују се и зонаши и српсколигаши.

Протекле седмице извучени су парови трећег кола, а најинтересантније биће у Бресници, у сусрету Славије и Шумадије 1903. Остали парови су: Маршић - Шумадинац, Кошутњак - Слога (Д), Водојажа - Јадран, Арсенал - Сушица, Борац (Д) - Јединство и Партизан (Ц) - Колонија. „Миљеник“ жреба била је Победа Белошевац која је у овом колу слободна.

Термин одигравања мечева је среда, 3. септембар, од 16 сати и 30 минута.

М. М.

Полеј (Љ) - Звижд, Јасеница 1911 - Каћорђе (Т).

Зона „Морава“, 2. коло: Сла-вија - Слобода (Ч) 1:0, Мокра Гора - Водојажа 3:0, Партизан (Ц) - Полеј (Т) 2:2, Таково - Драчево 3:0, Трејча - Браћа Вуковић 4:0, Рудар (Бр) - Рудар (Б) 5:0, Омладинац - Орловача 2:0, Тушин - Мешалац 1:0.

Табела: Трејча 6, Тушин 6, Омладинац 4, Полеј (Т) 4, Славија 4, Рудар (Бр) 3, Мокра Гора 3, Таково 3, Браћа Вуковић 3, Слобода (Ч) 3, Партизан (Ц) 2, Мешалац 1, Орловача 1, Водојажа 1, Драчево 0, Рудар (Б) 0 бодова.

3. коло: Рудар (Б) - Славија (субота, 16.30), Водојажа - Партизан (Ц) (недеља, 16.30), Мешалац - Таково, Орловача - Тушин, Полеј (Т) - Омладинац, Слобода (Ч) - Мокра Гора, Браћа Вуковић - Рудар (Бр), Драчево - Трејча.

Друга традискија лига, 1. коло: Шумадија 1934 - Бајремар 1:1, Заслава - Слобода 1924 4:2, Србија - Жежељ 5:2, Младосија Тиферић - Азбесија 2:5, Кошутњак - Ботшуње 3:2 (прекид у 89. м.), Сељак (Ц) - Кременац 3:0, Кушево - Хајдук 2:1, 21. октобар - Шумадија 2008 3:0.

2. коло: Бајремар - Шумадија 2008 (субота, 17.00), Хајдук - 21. октобар, Кременац - Кушево, Ботшуње - Сељак (Ц), Азбесија - Кошутњак, Жежељ - Младосија Тиферић, Слобода 1924 - Србија, Шумадија 1934 - Заслава (недеља, 17.00).

СУПЕР ЛИГА

3. КОЛО: Нови Пазар - Раднички 1923 0:2, Јагодина - Раднички (Н) 3:1, Напредак - ОФК Београд 2:4, Спартак - Младост 1:0, Вождовац - Рад 1:6, Војводина - Црвена звезда 0:1, Борац - Чукарички 0:0, Партизан - Доњи Срем 3:0.

Партизан 3 3 0 0 10:2 9

Црвена звезда 3 3 0 0 6:0 9

Нови Пазар 3 2 1 0 4:1 7

Спартак 3 2 1 0 2:0 7

Рад 3 2 0 1 8:3 6

Војводина 3 2 0 1 5:2 6

Чукарички 3 1 2 0 3:1 5

Борац 3 1 1 1 3:2 4

ОФК Београд 3 1 1 1 4:5 4

Јагодина 3 1 1 1 4:5 4

Доњи Срем 3 1 0 2 1:5 3

Младост 3 0 1 2 2:4 1

Раднички 1923 3 0 1 2 0:3 1

Напредак 3 0 1 2 2:6 1

Раднички (Н) 3 0 0 3 2:9 0

Вождовац 3 0 0 3 2:10 0

ПРЕЛЕПИ
КАНАЛ НА
СЛОВЕНАЧКОЈ
СОЧИ

ВИСИНСКИ СКОКОВИ

Успешна југо турнеја

У ПРОТЕКЛЕ две седмице чланови Клуба екстремних спорта Крагујевац учествовали су на три такмичења и са сваког донели по једно одличче.

Најпре је актуелна била словеначка турнеја. Марко Павловић је био бронзани у Мосту на Сочи, а Младен Цветковић сребрни у Каналу. После тога такмичари су се преселили у Вишеград, где су са моста Мехмед паше Соколовића скакали у Дрину. Најбоље пласирани Крагујевчани поново је био Младен Цветковић, заузевши треће место.

ОЛИМПИЈСКИ СКОКОВИ

По први пут на градском базену

ОТВОРЕНИ градски базени, у суботу 30. августа, угостиће најбоље српске скакаче у воду у олим-

пијским дисциплинама. Наиме, наш град биће домаћин Првенства Србије за 2014. годину, мада у Крагујевцу, у овом спорту, нема активних такмичара.

Скакаче се даска, висина је један метар, и торањ, по избору висина три, пет или седам метара. Почетак је заказан за 14 сати.

М. М.

ФУТСАЛ

ЖРЕБАН РАСПОРЕД ПРВЕНСТВА

Старт са новајлијом

У ФУДБАЛСКОМ савезу Србије, прошле недеље, извучени су парови за нову такмичарску сезону у футсалу.

Вишеструки првак Србије и победник Купа крагујевачки Економац, састаће се у првом колу Прве лиге са новајлијом у овом рангу такмичења, екипом чачанске Фонтане. Подсетимо, ради се о екипи која је у завршници друголигашког такмичења била успешнија од крагујевачког Машинца. Утакмица је на програму у Крагујевцу, 19. септембра.

Поред "студената" и његовог ривала на старту, овогодишњи првогодишњи прваки фудбалски караван чини још 10 тимова, од чега чак три из Ниша - Винтер спорт, Коперникус и Калча. Ту су, затим, још: Сmederevo, Бечеј, Нова Пазова, Врање, Нови Пазар, САС из Зрењанина и Мунгоси из Земуна.

С. М. С.

КУГЛАЊЕ

Знају се лигашки ривали

КУГЛАШКИ савез Србије објавио је званичан распоред такмичења за сезону 2014/2015. године.

Тако ће куглаши Водовода, у оквиру најелитнијег ранга такмичења - Супер лиге Србије, сезону

почети 14. септембра, када ће у куглани Друге крагујевачке гимназије угостићи београдски Партизан.

Екипа Пак промета, која се такмичи у Првој лиги Србије, групи Центар, такође ће бити домаћин у првом колу, а ривал им је крушевачки Цар Лазар.

Први део сезоне лигашких такмичења у овим ранговима, завршава се 23. новембра. С. М. С.

ОДБОЈКА

ЖОК КРАГУЈ

Стигао примач из Чачка

ПОГОН Одбојкашког клуба Крагуј по повратку са десетодневних припрема на Копаонику, наставио је са радом у Крагујевцу. Прве припреме утакмице требало би да буду одигране за викенд или почетком следеће седмице, а за сада се ривали још не знају.

Ипак, зна се да је примачка линија појачана. Клубу је приступила двадесетједногодишња Чачанка, Бојана Брковић, која је у овдашњег суперлигаша дошла из петроварадинске екипе Варадин Војводина. Уговор је потписан на годину дана, уз могућност продужења.

М. М.

БИЦИКЛИЗАМ

Ђука спреман пред јесење изазове

ПЕТНАЕСТОДНЕВНЕ припреме на Копаонику, које му је омогућио матични клуб - Раднички, завршene су за планинског бициклиста "првених" Ђујана Ђурђића. Достигнут ниво форме имаће прилику да провери већ овог викенда у Суботици, на дрмском Купу Србије, где ће предводити своју екипу у, за њега, новој узлози.

Сениори ће возити равно 30 кругова улицама Суботице, укупне дужине 72,6 километра.

Већ 14. септембра Ђурђић ће се опробати на великом и јаком такмичењу светског нивоа, које ће се одржати у Истанбулу, а седам дана касније очекује га и Првенство Балкана у Македонији.

Марко у Бугарској

НАЈБОЉИ друмаш крагујевачког Радничког Марко Станковић, као члан репрезентације Србије, од 30. августа до 3. септембра, учествоваће на међународној "Грци око Бугарске". Станковић се тренутно налази у доброј форми, па се сходно томе очекује и такав пласман са овог такмичења.

Крагујевачки бициклиста, иначе, рангиран је као други најбољи возач наше репрезентације.

Селекторски позив

ПОЛЕТАРЦИ Бициклистичког клуба Раднички, Лука Гвозденовић и Душан Павловић, на позив савезног селектора нашли су се у кампу за перспективне такмичаре, који је одржан у Руми, а у чијем раду је учествовало 12 најбољих српских возача узрасла испод 13 година.

На истом кампу, мало раније, боравио је и Никола Гвозденовић, у категорији нешто старијих дечака - кадета.

С. М. С.

ТРИЈАТЛОН

Крагујевчани осветлали образ

БИЛАНС такмичења за Куп Српске тријатлонске уније у дисциплини супер спринт, одржаног у недељу у Сомбору, што се крагујевачких представника тиче, јесу четири медаље у млађим категоријама.

Код млађих пионира најбољи је био Душан Павловић, а степеницу ниже на победничком постолу заузео је Лука Милутиновић. Нешто старији пионири, Душан Костовић и Вељко Максимовић, пласирали су се на друго, односно треће место.

М. М.

РУКОМЕТ

ДВЕ НЕДЕЉЕ ДО СЕХА ЛИГЕ

Данас представљање

ПРЕД дебитантски старт у првенству СЕХА лиге, 10. септембра, припреме рукометаша Радничког улазе у завршну фазу, чиме број контролних утакмица убрзано расте.

Тако су после одиграног турнира у Мађарској и освојеног четвртог места у конкуренцији осам тимова из домаће и румунске лиге, "првени" последња два искушења имали протеклих дана у Румунији, против тамошњег првог лигаши Енергије. Први дуел Крагујевчани су добили са 31:28 (16:15), док су у другом поражени - 28:34 (16:18).

Интересантно је да је на овим сусретима за српског вицешампиона наступао и Милош Ивошевић, бивши леви бек Партизана и Обилића, који се налази на проби у Радничком.

Данас следи и представљање крагујевачког састава домаћој публици, пошто ће од 18.30 часова по први пут овог лета наступити у хали "Језеро". Ривал ће бити суперлигаш, екипа Пожаревца.

ДЕВОЈКЕ СТИГЛЕ ИЗ БУДИМПЕШТЕ

Са три пораза

ПРИПРЕМАЈУЋИ се за ово-сезонска искушења, а како би пре свега провериле однос снага пред квалификације за Лигу шампиона, рукометашице Радничког за викенд су наступиле на јаком међународном турниру у Будимпешти. Одигrale су три утакмице, доживеле исто толико пораза, а за утешу је пехар додељен Милици Даниловић, као најбољем стрелцу.

Крагујевчанке су најпре изгубиле од румунског учесника Лиге шампиона, екипе Баија Маре (30:22), да би потом бољи од њих били и домаћи тимови, вицешампion Карго (36:26), те Сиофок (37:25).

В. У. К.

АМЕРИЧКИ ФУДБАЛ

РЕПРЕЗЕНТАТИВНЕ СЕЛЕКЦИЈЕ

Пуне Дивљих Вејрова...

СЕПЕМБАР ће у америчком фудбалу бити месец предвиђен за регионално - Балкан бол такмичење репрезентативних селекција Балкана.

Зато је за последњи дан августа у Београду заказан изборни тренинг на коме ће учествовати чак 114 играча. Селектор Џорџ Шарчевић међу њих позвао је и 17 играча Дивљих Вепрова. То су: Дарко Цветковић, Ђорђе Петровић, Иван Радојичић, Владимира Раденовић, Милорад Новаковић, Бранислав Петровић, Срђан Ружић, Иван Живановић, Милан Марјановић, Александар Јовановић, Милан Павловић, Милош Ракочић, Милан Живадиновић, Михаило Новаковић, Филип Недељковић, Никола Симовић и Никола Томић.

Наш састав 20. септембра одиграће утакмицу са репрезентацијом Словеније.

...И ништа мање Дивљих Мачака

КОД девојака ситуација је нешто другачија. Селектор Ђорђе Радовановић већ се одлучио за 15 играчица. Екипа се данас враћа са Копаоника где су обављене припреме, а меч са Словенкама зака-зан је за 20. септембар у Београду.

Трећину репрезентације чине чланице крагујевачких Дивљих Мачака: Христина Милосављевић, Анђела Драгић, Јована Дими-тријевић, Тања Обрадовић и Ол-гица Михајловић.

М. М.

FITNESS SHOP
OLYMPIA
 SPORTSKA HRANA №1
 Kod Vatrogasnog doma (034) 338 338

30. i 31.8.
SLAVIMO
6. ROĐENDAN

RODA MEGAMARKET

30.8. uz svaki 100. račun POKLON

Sjajni rođendanski popusti

MODIANA

-20%

HAPPY DAY

*popusti se ne sabiraju, akcijski artikli ne podležu dodatnom popustu

BEAUTIQUE

-20%

HAPPY DAY

*popusti se ne sabiraju, akcijski artikli ne podležu dodatnom popustu

INTERSPORT®

3-2 ZA KUPCE!

Kupiš 3, platiš 2,
najjeftiniji artikal gratis!

KATRIN

do -70%

na letnje kolekcije

URBAN
SHOP

od -10 do -50%

na brendove Miz mooz, Studio 56,
Bumper, Florida, Coolway

Planika

-30%

na pojedine artikle

LAZAR

-20%

na ceo assortiman

*akcija ne važi za već snižene artikle

Oculus

-15% na dioptrijske okvire

-20% na naočare za sunce

TOP SHOP

od -5 do -20%

na sve artikle osim onih
koji su već na akciji

menda
DEĆIJA RADNJA

-10%

na sve artikle osim onih
koji su već na akciji

alpina
YUG

-10%

na ceo assortiman

handy

-5%

na Nokia Lumia telefone

*popust se ne može kombinovati sa drugim popustima

RODA CENTAR

Save Kovačevića 48a, radno vreme svakog dana od 8 do 22 h,
www.roda.rs, www.facebook.com/roda.rs

Srećna kupovina :)